

Uttalelse til områdeplan Lista Renewable Energypark (PlanID 16200)N

FNs ekspertpanel for natur la i mai 2019 i Kairo fram sin svært alvorlige rapport om verdens dyreliv. Den dramatiske tilbakegangen i verdens dyreliv de seneste årene har i følge rapporten en hovedårsak. Det er ødeleggelse og fragmentering av dyrenes leveområder. Som en oppfølging skal verdens land samles i Kina i oktober for å utarbeide og underskrive en ny «Parisavtale», denne gangen om verdens dyreliv. Norge vil i år få framlagt en oppdatert, norsk rødliste. Men i gjeldende rødliste fra Miljødirektoratet er 21 % av landets 15 000 vurderte arter truet av utryddelse eller betydelig reduksjon. 103 av landets arter er allerede utryddet og 3 062 står i fare for å forsvinne. Og WWFs rapport om naturtilstanden sier innledningsvis i årets rapport: *Funnene er krystallklare: Vårt forhold til naturen er ødelagt, og det haster hvis vi skal greie å snu den alarmerende utviklingen.*

Hovedgrunnen til at artsmangfoldet forsvinner foran øynene våre, er ødeleggelse og fragmentering av natur og kulturlandskap. I Agder dreier det seg om enorme naturtap til utbygging av kraftanlegg, nye veier - E39 / 18, nedbygging av villmark / natur og strandsona til fritidsformål, råstoffuttak, og nå med planer i kommune etter kommune for datalagringsanlegg, batterifabrikker og bitcoin. Det er mot denne bakgrunnen vi appellerer til dere politikere i Farsund.

Det foreslåtte reguleringsområdet i Farsund er det siste noenlunde store naturområde på Flat-Lista. Hele 2220 daa omfattes av det som kalles for «Lista Renewable Energypark». Området er i dag en mosaikk av myrområder, skog, tørrere enger og jordbruksområder.

Dyrka mark

Innenfor planområdet er det store arealer med dyrka og dyrkbar mark, hvorav en stor andel av den dyrka jorda har stor verdi.

I de seneste årene har det vært en stadig innskjerping av jordvernhensyn. Sitat fra regjeringen oktober 2018: *Norge har lite jordbruksareal sammenlignet med mange andre land. For å sikre matproduksjonen er det derfor viktig med et sterkt jordvern, kombinert med bedre utnyttelse av tilgjengelige jordbruksarealer.*

Omfanget av den dyrka jord som foreslås omdisponert, må vurderes mot FNs bærekraftsmål (jfr 2 *Utrydde sult*), pålegg fra regjeringen (jfr siste) og hvilke lokale konsekvenser for landbruk og matproduksjon forslaget vil medføre.

Ramsar-område

Konsekvensvurderingene konkluderer med at planforslaget for fugl har vesentlig mindre alvorlige konsekvenser enn tidligere vedtatt kommunedelplan. Denne vurderingen baserer seg på en blind tiltro til en håndfull skadereduserende tiltak som i stor grad er irrelevante for fugl. Det legges heller ikke vekt på den store usikkerheten som knytter seg til om slike tiltak lar seg gjennomføre praktisk, og om de vil fungere som påtenkt. Summen av punktene som er nevnt her tilsier at konsekvensutredningen av fugl tegner et altfor optimistisk bilde, og at prosjektet er svært alvorlig for fuglefaunaen på Lista.

Industrietablering her vil medføre at 50 % av gjenværende våtmarksområder på Lista, hvorav en stor andel er gamle torvmyrer, forsvinner under pukk og asfalt. De ornitologiske verdiene av hele komplekset av naturområder på Lista burde i en landskapsøkologisk sammenheng vært den aller viktigste vurderingen i planen. Dette er behandlet svært lett, noe som også gjelder for Lista som RAMSAR område. Det står imidlertid sitat: *Tiltak i planområdet som forstyrret hydrologi, forringer vannkvalitet og endrer leveområder for fugl vil ha en stor samlet belastning for arter som lever i Ramsar-området Lista våtmarkssystem.* Denne vurderingen forutsetter, etter vår oppfatning, en klar konklusjon om at intensjonen i planforslaget, en svært arealkrevende industriutbygging, ikke er forenelig med områdets status som Ramsar-område. Det er sterkt beklagelig at så ikke foreligger.

Myr

Det er for tiden et stort engasjement for restaurering av myr og våtmark i hele verden og i Norge. «Hellemyra» er i dag et regenerende og dermed voksende, karbonlagrende myr. Myra må få ligge i fred dersom den skal fortsette med det. Her har „Det grønne skiftet“ allerede begynt helt gratis for samfunnet og med masse positive ringvirkninger – som stor vannregulerende funksjon, viktig biotop for mikroklimaet og ikke minst for mange av våre medskapninger som lever i myrnaturen, som f.eks. insekter og fugler. Det vises til regjeringen 02.11.2020 om våtmark, den betydningen denne naturtypen har og den beskyttelsen myndighetene derfor har gitt denne våtmark med ulike tiltak og lovbeskyttelse.

<https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/naturmangfold/innsiktsartikler-naturmangfold/vatmark/id2339659/>

Listas symbolverdi / alternativ næringsutvikling

Er et gigantisk industriområde virkelig det som passer best på Lista? Farsund og Lista i særdeleshet er et stolt jordbrukssamfunn og kjent for sine fugler og våtmarker - hvorfor skal ikke Hellemyra og det øvrige kulturlandskapet fortsatt gi dette stolte preget til kommunen?

Myra ser ut å ha et stort restaureringspotensiale som kan fremme og øke torvdannelsen. Her ligger et potensiale ikke bare for å ta vare på biomangfold, men også for å bidra med kunnskapsformidling og forskning. Bærekraftig jordbruk, biomangfold og reiseliv kan kombineres gjennom et samarbeid med lokale aktører, organisasjoner, kommunen og forskningsmiljøer. Det vil være flere fagområder det kan bygges opp forskningsmiljøer omkring; et senter for fugl/våtmark, myrrestaurering, forskning om økologisk landbruksdrift med bakgrunn i og nær kontakt med kommunens bønder, ny grønn teknologiutvikling, sjømatnæring m.m.

Her vil være store og varierte pedagogiske muligheter med en forskningsklynge som vil tiltrekke høyt utdannet unge mennesker. Hvis kommunen vil tiltrekke seg høyt utdannet arbeidskraft til *grønn* virksomhet, må man kunne tilby estetisk gode nærområder med natur og kulturlandskap som jo nettopp det aktuelle reguleringsområdet har. Det fortsatt rike fuglelivet vil være en vesentlig ressurs i så måte. Naturvernforbundet vil be om at kommunen ikke går videre med planene for den gigantisk industrisatsingen. Vi vil her minne om det forbruket av verdifull og uerstattelig natur kommunen alt har hatt, til eksempel det 10 km² store Lista Vindkraftverk og nedbygging av strandsona.

Konklusjon

Planen som er lagt fram, vil innebære en kraftig nedbygging av de gjenværende naturområdene på Flat-Lista. I tillegg til de store negative konsekvensene for naturmangfold og særlig fugl, vil vi også påpeke at det går hardt ut over naturressursen dyrka mark. Over 560 daa fulldyrka mark og enda større arealer med innmarksbeite og dyrkbar mark vil gå tapt. Flere av de dyrka områdene har også verdi for fugl, slik at det er dobbel konflikt i disse områdene. Naturvernforbundet oppfatter at forslaget til reguleringsplanen vil ha som konsekvens at naturtyper, enkeltarter av nasjonal verdi og landbruksinteresser

vil bli negativt berørt i sterk grad. Det er uakseptabelt. Men saken det dreier seg også om å ta et veivalg ut i framtida - om kommunens og landets bidrag til å redusere eller øke den økologiske belastningen på livsgrunnlaget vårt. Vi ber kommunen forkaste planforslaget og utarbeide et nytt forslag med et økologisk, natursolidarisk formål.

Naturvernforbundet
i Agder

Peder Johan Pedersen, fylkesleder

Naturvernforbundet i Agder

Postboks 718

4666 Kristiansand

Farsund kommune

Postboks 100
4552 FARSUND

Saksbehandler, innvalgstelefon

Elisabeth Helene Juliussen, 37 01 78 44

Høringsuttalelse med innsigelse til forslag til reguleringsplan for Lista Renewable Energy Park i Farsund kommune

Vi viser til oversendelse fra kommunen av 10.03.2021, med høring av forslag til reguleringsplan for Lista Renewable Energy Park. Revidert plankart og bestemmelser ble oversendt 26.03.21, hvor frist for uttalelse er satt til 21.04.21.

Statsforvalteren i Agder fremmer med hjemmel i pbl. § 5-4 innsigelse til planforslaget. Innsigelsen er fremmet med bakgrunn i planforslagets negative konsekvenser for naturmangfold, landbruk og klima og mobilitet.

Planområdet vurderes å være av nasjonal interesse for naturmangfold og landbruk. Innsigelse fremmes etter føringer i rundskriv T-2/16 og nasjonalt jordvernbrief av 01.10.2018. Planforslaget vurderes videre å være i strid med nasjonale forventninger, i strid med nasjonal jordvernstrategi og ikke i tråd med statlige planretningslinjer for bolig-, areal- og transportplanlegging.

Formål og bakgrunn

Hensikten med planarbeidet er å legge til rette for etablering av et nærings- og industriområde i Farsund kommune, hvor det er muligheter for å etablere kraftforedlende industri.

Forslag til reguleringsplan ble først lagt ut til offentlig ettersyn 05.05.2020. Statsforvalteren i Agder identifiserte mangler med kunnskapsgrunnlag og konsekvensutredninger lagt til grunn for første planutkast, og oversendte i epost av 07.07.20 et notat med en foreløpig vurdering av gjennomførte konsekvensutredninger for naturmangfold. Kommunen var enig i behovet for grundigere utredninger, da spesielt for fugl, og planforslaget ble følgelig trukket 31.08.2020. Nye konsekvensutredninger ble gjennomført, og forslag til reguleringsplan ble lagt ut for ny høring mars 2021.

Hoveddelen av området er omfattet av kommunedelplan for Lista Fly- og næringspark, som trådte i kraft 01.12.2001. Utbygging etter kommunedelplan er kun tillatt ved utarbeidelse av bebyggelsesplan, hvilket i dag vil tilsvare detaljregulering. Kommunedelplanen er av eldre dato, og er å anse som utdatert i forhold til dagens arealpolitikk og nye nasjonale føringer og retningslinjer. Det er derfor kulant at arealutnyttelse innenfor området vurderes gjennom en ny områderegulering.

Innspill fra Statsforvalteren

Statsforvalteren i Agder, daværende Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, gav innspill til melding om oppstart av reguleringsplanarbeid i brev av 20.11.2017. Der trakk vi frem flere momenter, blant annet at forholdet til eventuell forurensning grunn måtte avklares, konsekvenser for nærliggende naturreservat måtte utredes samt at Hellemyra bør vurderes bevart og videreført som myr. Videre ble det trukket frem at dyrka jord er en knapp ressurs, og at jordvernet i de senere år stadig innskjerpes for å unngå omdisponering av dyrka og dyrkbar mark. I dette innspillet lå en forventning om at konsekvenser for landbruket ble grundig utredet, og at det ble søkt å begrense omdisponeringen av dyrkbare områder.

Forslag til områderegulering for Lista Renewable Energy Park berører flere viktige interesser. Disse vil bli omtalt enkeltvis under.

Fugl

Flat-Lista er unik for fugl i nasjonal sammenheng, og er det området som huser den største artsdiversiteten av fugl i Norge. Området har internasjonale verdier, både som trekklokalitet og hekkeområde for en lang rekke truede og sårbare arter. Arealene i planområdet fremheves som en viktig del av de sammensatte funksjonsområdene for fugl på Lista, og verdien av planområdet for fugl fremkommer klart i foreliggende konsekvensutredninger. Det er blant annet beskrevet at planområdet sett fra et biologisk mangfold perspektiv er «en «øy» i det intensivt drevne jordbrukslandskapet». Planområdet utgjør et viktig naturområde på Lista, og inneholder blant annet rundt 40 % av myrarealene. Videre står det også at «store områder innad i planområdet er inngjerdet og har vært urørt siden 1950-tallet, og utgjør en stor del av de siste mer eller mindre urørte og uforstyrrede naturområdene på flat-Lista. Området pekes på som spesielt viktig for fugl da verneområdene langs Listastrendene har fungert dårlig som hekkelass for fugl grunnet mye menneskelig ferdsel. Blant annet er siste rest av Hellemyra, som en gang dekker store deler av Flat-Lista, en del av planområdet. Den gjenværende delen av Hellemyra utgjør 10 % av det opprinnelige arealet, og utgjør en stor andel av gjenværende myrareal på flat-Lista. Slevdalsvann naturreservat som er en del av Ramsarområdet Lista våtmarkssystem, er en del av influensområdet. Reservatet har svært stor betydning for hekkende og rastende fugler under trekket.» Hellemyra trekkes frem som et viktig funksjonsområde for rødlista fugl (25 registrerte arter), og da spesielt som hekkeområde for de lokalt utrydningstruede artene vipe (EN), storspove (VU), enkeltbekkasin og rødstilk, og som raste- og overvintringsområde for mange rødlista fuglearter. Øvrige våtmarks- og jordbruksarealer innenfor planområdet har dokumenterte viktige funksjoner som hekkeområder, rasteområder, og område for matsøk for en rekke arter som er knyttet til både Slevdalsvann naturreservat og øvrige delområder i Lista våtmarkssystem. Dette gjelder ulike arealkrevende arter, herunder både truede og sårbare arter, rovfugl og arter av spesiell forvaltningsinteresse. Skogområdene i planområdet er

også fremhevet som gode skjulområder for flere rovfugl og ugler, som hubro (EN), hornugle, hønehawk (NT), spurvehawk - og den dyrka marka/dyrkbare marka er registrert som funksjonsområder for fugler som svartstrupe (EN), vipe (EN) og storspove (VU).

En realisering av planforslaget vil påvirke fuglelivet på Lista negativt på flere måter. Ut fra foreliggende kunnskapsgrunnlag, og vår faglige vurdering, vil det store omfanget av habitattap, sammen med tilhørende forstyrrelser og øvrige følgekonskvenser (jf. under), redusere den samlede bæreevnen for flat-Lista som funksjonsområde for fugl. Mange av fugleartene som vurderes å bli negativt påvirket er rødlista som sterkt truet og sårbare, eksempelvis vipe (EN) og storspove (VU). Bestandsutviklingen for flere av disse artene har både nasjonalt og globalt vært sterkt negativ de siste 20-30 årene. Vipe har som et eksempel hatt 96% nedgang nasjonalt i perioden 2007-2019, og på Lista har nedgangen vært 95% de siste 20 årene. Storspove har hatt en nedgang nasjonalt på ca. 70% siden 1995, og nedgangen på Lista har vært markant. I forslag til ny rødliste 2021 er vipa foreslått som kritisk truet CR og storspove som sterkt truet EN. Planforslaget inneholder ikke vurderinger av i hvilken grad antatte konsekvenser for truede og sårbare arter påvirker de nasjonale forvaltningsmålene for arter, jf. naturmangfoldloven §5. Resultatene fra utredningene, sammen med den sterkt negative trenden for flere arter, tilsier imidlertid at dette er svært relevante vurderinger i aktuelle sak. For flere fuglearter, eksempelvis vipe, foreligger det etter vår faglige vurdering en risiko for at planforslaget vil kunne innvirke negativt på muligheten for å nå nasjonale forvaltningsmål, jf. nml. § 5. Utelatelse av konkrete vurderinger av planens konsekvenser for relevante arter opp mot nml. § 5 anses som en mangel i planforslaget.

Tiltak i planområdet som forstyrrer hydrologi, forringer vannkvalitet og endrer leveområder for fugl vurderes i konsekvensutredningen å gi stor samlet belastning for fugl som lever i Ramsar-området Lista våtmarkssystem. Konsekvensene vil spesielt påvirke en rekke arter som stiller høye krav til habitatskvalitet eller er vare for forstyrrelser. Utredningene peker også på at tap av områdets verdi som rasteplass innebære negative konsekvenser for trekket langs den sørlige hovedtrekktruten, men at det er knyttet usikkerhet til dette.

Samlet sett anser Statsforvalteren det som en for stor risiko å tilrettelegge for en arealbruk som i stor grad øker den samlede belastningen for fugl på Lista, og som også i ytterste fall kan gi negative konsekvenser for trekket langs den sørlige hovedtrekktruten. Å legge til rette for tiltak som vil kunne hindre måloppnåelse for nasjonale forvaltningsmål for en rekke arter, er videre ikke i tråd med nasjonale rammer og føringer.

Merknader til KU for fugl

Konsekvensen for fugl er vurdert både for kommunedelplanen og for områdeplanen. Resultattabellen for konsekvensnivå angir en vesentlig redusert konsekvens for områdeplanen sammenliknet med kommunedelplanen. For kommunedelplanen er samlet konsekvensnivå satt til «svært stor negativ konsekvens», mens for områdeplanen er nivået satt til «stor til middels negativ konsekvens». For kommunedelplanen er konsekvensene for delområdene flat-Lista og Slevdalsvann naturreservat vurdert som hhv. «betydelig miljøskade», og «betydelig til noe miljøskade», mens det i områdeplanen er angitt som hhv. «noe miljøskade» og «ubetydelig endring». «Øvrig våtmark», som

er våtmarksarealer innenfor planområdet ut over Hellemyra, settes som «forbedret» i områdeplanen, men «alvorlig miljøskade» i KDP. Vi kan imidlertid ikke se at det faglig sett er godtgjort for på en troverdig måte, at det er grunnlag for en slik reduksjon i konsekvensnivået fra KDP til områdereguleringen. Begrunnelsen for dette er sammensatt:

KU for naturmiljø vektlegger de positive virkningene av de avbøtende tiltakene relativt tungt, slik at konsekvensnivået for områdereguleringen reduseres inntil 1,5 «nivåer» sammenliknet med kommunedelplanen. Ut fra omfang og relevans på de aktuelle kompenserende/skadereduserende tiltakene, kan vi vanskelig se at det er faglig grunnlag for å tillegge disse tiltakene så stor vekt ved fastsetting av påvirkningsgrad og samlet konsekvensnivå. Det er også uklart i utredningene hva som er reelle kompensasjonstiltak og hva som er skadereduserende tiltak. Noen av tiltakene som omtales som kompenserende tiltak fremstår i praksis som at man unntar noen arealer fra nedbygging (*«Som kompenserende tiltak for dette prosjektet er fem naturlige/seminaturlige områder utenfor planområdet skjermet mot utbygging»* KU-rapport s. 41). Å unnta arealer fra nedbygging kan ikke regnes som kompensasjon, men er plangrep som kan bidra til at konsekvensnivået reduseres. Tiltaket «grønne tak», og åpning av bekker med etablering av kantsoner er en viktig del av de avbøtende tiltakene i planen. Innarbeiding av slike tiltak for å skape blågrønn struktur er i dag relativt vanlige tiltak i arealplaner. Dette er gjerne en del av naturbasert overvannshåndtering, som også kan være positivt for mer ordinært naturmangfold i urbane strøk. Vi er imidlertid ikke kjent med erfaringer eller forskning som har vist at «grønne tak» vil kunne kompensere for naturlig habitat for fugl, og stiller oss spørrende til hvordan dette kan fremheves som et tiltak av betydning for relevante arter i denne planen. Delområdet «øvrig våtmark» er også gitt «betydelig forbedring». Vi anser den vurderingen som for optimistisk når vi snakker om effekter for fugl. Dammene og bekkene som planlegges vil kanskje kunne få noe funksjon for andre organismegrupper, som insekter, fisk og amfibier, men nedbygging av flere hundre mål med uforstyrret våtmarkshabitat med stor verdi for fugl, blant annet fugl med høye krav til habitatkvalitet og fugl som er vare for forstyrrelser, kan ikke kompenseres med spredte bekker og små dammer inne i et industri- og næringsområde. For de aktuelle truede og sårbare fugleartene som berøres klart negativt av planforslaget, er ikke disse tiltakene å anse som relevante, og det kan ut fra vår faglige vurdering ikke legges til grunn at tiltakene vil påvirke konsekvensgraden nevneverdig.

Videre hefter det usikkerhet ved hvilke skadereduserende tiltak som faktisk vil bli gjennomført. Dette skal i all hovedsak avklares i samband med utbyggingen. Tiltakene er også arealmessig beskjedne, både samlet og hver for seg, og ligger spredt ut, inneklemt mellom industri og næringsområder. Det er ikke klarlagt hvordan tiltakene vil bli gjennomført eller hvordan de skal følges opp. Restaurering av natur er en svært krevende øvelse, og det vil alltid være en del usikkerhet knyttet til om slike tiltak gir ønsket effekt for målartene/målhabitatet. Denne relativt store usikkerheten er omtalt i teksten i KU fugl og KU naturmiljø, men er etter hva vi kan se i liten grad tatt høyde for ved fastsetting av påvirkningsgrad og konsekvensnivå.

Det er kommentert i utredningene at økt aktivitet i området kan gi økte forstyrrelser for fugler i og ved næringsområdet, og det er uklart for oss hvordan dette er innarbeidet i vurderingene av påvirkning og konsekvens.

Den samlede belastningen for fugl og annet naturmangfold er heller ikke inkludert ved vurdering av påvirkning og konsekvensnivå, men er behandlet som en tilleggsvurdering. Dette er en metodisk feil, jf. KU-veileder V712, og medfører at konsekvensnivået for alle delområdene, herunder Slevdalsvannet og flat-Lista, er satt for lavt.

For øvrig vil vi også bemerke en annen metodisk feil, som kan føre til at konsekvensnivået trekkes feilaktig ned. Det er lagt inn 5 kitemill-turbiner i området som en del av 0-alternativet. Disse turbinene er omsøkt ved dispensasjon fra gjeldende arealformål, og Farsund kommune har innvilget dispensasjonen. Enkelte av disse turbinene er imidlertid påklaget av Statsforvalteren i Agder, og saken er ikke endelig avklart. 0-alternativet må følgelig legge til grunn en situasjon uten disse turbinene.

Innsigelse

Det følger av rundskriv T-2/16 *Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis*, at innsigelse til et planforslag skal vurderes når arealbruk vil komme i konflikt med truede arter og deres leveområder, arter som er spesielt hensynskrevende (arter med nasjonal forvaltningsinteresse) og intakte sammenhenger mellom eller i tilknytning til større naturområder som har en viktig funksjon som forflytnings- og spredningskorridor for arter. Alle disse forholdene gjør seg gjeldende for aktuelle planforslag, og Statsforvalteren i Agder fremmer, med bakgrunn i ovennevnte, innsigelse til planforslaget.

Naturmiljø og naturvernområder

Det er opplyst at planområdet dekker ca. 10 % av flat-Lista. Planområdet er omtrent 2200 daa stort, hvorav anslagsvis 50 % er våtmark, skog eller åpen fastmark. Denne delen av naturlig areal utgjør en stor andel av de totalt gjenværende arealene med tilsvarende natur på flat-Lista. Planforslaget vil derfor medføre en vesentlig reduksjon i arealer med denne funksjon og kvalitet på Lista, og en vesentlig reduksjon i myrarealer.

Atlantisk høymyr

I planområdet inngår et større myrareal, Hellemyra. Hellemyra er siste sammenhengende rest av et historisk stort, og meget verdifullt, myrområde som en gang dekket store deler av flat-Lista. Den er klassifisert som en atlantisk høymyr, en naturtype som på den norske rødlista over naturtyper har status som sterkt truet (EN). Det er en kystnær naturtype, som er i stor tilbakegang grunnet menneskelig aktivitet (landbruksaktivitet og utbygging). Hellemyra er den eneste forekomsten av denne naturtypen i Farsund kommune, og er én av kun to lokaliteter registrert i Agder. For den sørlige delen av landet utgjør Hellemyra 33,5 % av naturtypens forekomst.

Aktuelle planforslag innebærer en omdisponering av 77,2 % av den registrerte Hellemyra i Naturbase. Dette innebærer en tilnærmet utryddelse av naturtypen i Farsund kommune, og en reduksjon på tilnærmet 51 % av naturtypen i Agder. I planbeskrivelsen er det i kapittel 9 *Virkninger av planforslaget* under vurderinger av samlet belastning etter nmfl. § 10, beskrevet at kystnære myrer generelt er i sterk tilbakegang og under stort press. De er viktige landskapsøkologiske elementer, og

Hellemyra utgjør en stor del av myrarealet på flat-Lista. Den samlede belastningen av planforslaget er derfor vurdert som stor, og sett i sammenheng med områdets verdi for fugl er den samlede belastningen av planforslaget for naturmangfold vurdert som svært stor.

Slevdalsvann naturreservat og Lista Wetland System (Ramsarområde)

Ramsarkonvensjonen er den eldste av de moderne miljøavtalene. Avtalen har hatt stor betydning for våtmarkene i verden, som er under stort press. Konvensjonen har til hensikt å legge til rette for en globalt bærekraftig utvikling gjennom vern og fornuftig bruk av våtmarker. De ulike våtmarksarealene rundt på Lista er av stor verdi for en rekke ulike, sårbare og truede fuglearter, og Lista er således det eneste området i Agder som er gitt Ramsar-status. Slevdalsvannet ble innlemmet i Ramsarområdet Lista Wetland System i 2017, og området er således av internasjonal verdi.

I konsekvensutredningen for naturmangfold er det beskrevet at våtmarkssystemet på Lista har et stort arts mangfold av fugl, som foruten å være av unik nasjonal verdi også har internasjonal verdi i den grad Lista er en viktig del av den sørlige trekkruta for flere arter. Det trekkes frem at tap av områdets verdi som rasteplass, kan gi negative konsekvenser for trekket langs den sørlige hovedtrekkruta. Av konsekvensutredningen for naturmangfold går det av teksten frem at planforslaget vil medføre en negativ konsekvens for våtmarkssystemet på Lista, ved at omkringliggende områder forringes, og ved at den økologiske kontakten med Hellemyra brytes. Det er uklart hvordan økt menneskelig aktivitet vil påvirke våtmarkssystemet og Slevdalsvannet.

Merknader til KU for naturmangfold

Planområdet er ikke kartlagt etter nasjonal standard for naturtypekartlegging (NiN-metodikk). Myra er gitt middels verdi, og påvirkningsgrad er satt til «forringet». Dette gir konsekvensnivå betydelig miljøskade (to minus: --). Det slås fast i konsekvensutredningen at Hellemyra utgjør siste rest av våtmarkstypen på Lista, og at myra har utformingen atlantisk høymyr, som gis høyere verdivurdering i nemoral sone enn myrkomplekser i sørboreal- og mellomboreal sone, da det er lite igjen av disse myrområdene. Atlantisk høymyr er rødlistet som en sterkt trua naturtype (EN). Metodisk sett er det ut fra dette grunnlag for å gi Hellemyra minst «stor verdi», eventuelt «svært stor verdi». Det direkte arealbeslaget er beregnet til 77%, som ut fra V712 tilsier påvirkningsgrad «sterkt forringet» (når påvirkningen berører > 50% av arealet). Konsekvensnivået vil ut fra dette kunne settes til «alvorlig miljøskade», fire minus. Det fremstår ut fra dette som om konsekvensnivået er tonet ned, uten at dette faglig sett er godtgjort for.

Konsekvenser for Slevdalsvann er noe utvetydig gjengitt i temarapport for naturmangfold. I utredningens ulike tekstkapitler er det trukket frem at planforslaget som nevnt vil medføre et brudd i de økologiske forbindelsene til Hellemyra. Det trekkes også flere ganger frem at Slevdalsvannet har internasjonal verdi for en rekke fuglearter, hvorav flere truede arter, og at planforslaget vil medføre en stor negativ konsekvens for disse. I tabell 1-1 er påvirkning for Slevdalsvannet angitt som noe forringet, mens det i tabell 1-2 er angitt at planforslaget vil medføre en ubetydelig endring for Slevdalsvannet. Videre er i tabell 5-2 konsekvenser for Slevdalsvannet innlemmet i vurdering av konsekvenser for flat-Lista, i tillegg til å være vurdert for seg selv. For vurderingen av konsekvens for flat-Lista står det at Slevdalsvannet får redusert kvalitet gjennom at omkringliggende områder for

fugl forringes, og ved at den økologiske kontakten med Hellemyra brytes. Det er også i angitt i KU at reservatet vil kunne bli påvirket av anleggsvirksomhet innenfor planområdet. Konsekvensen for flat-Lista er vurdert til noe forringet. Samtidig er konsekvensen for Slevdalsvannet vurdert til ubetydelig endring. Det er uklart for oss hva som ligger bak disse vurderingene, og hvorfor planforslagets konsekvens for nærliggende naturområde er noe motstridende angitt. Tvetydigheten mellom tekstlig fremstilling og angitte nivåer for påvirkning og konsekvens i tabellene er ikke faglig godtgjort for etter hva vi kan se. Tilsvarende som for KU fugl, kan det synes som om effekten av de angitte avbøtende og kompenserende tiltakene er vektlagt ubegrunnet tungt, jf. også kap. om fugl over i dette brev. Med utgangspunkt i de tekstlige vurderingene kan det synes som om konsekvensnivået i tabellene er ubegrunnet tonet ned, og dermed kan gi et feilaktig, og for positivt, inntrykk av antatte konsekvenser.

Avbøtende tiltak for natur

Forhold knyttet til Orebekken er omtalt i avsnitt om øvrige merknader lenger ned i dokumentet. For øvrig natur i planområdet, og for naturtypen atlantisk høymyr, vurderes de skisserte avbøtende og kompenserende tiltakene ut fra omfang, karakter og grad av usikkerhet, til å i liten grad kunne gi nevneverdig positiv effekt, sammenholdt med de markante arealbeslagene av slike naturtyper som planforslaget innebærer. Vi kan ut fra dette ikke se at kompenserende og avbøtende tiltak i nevneverdig grad kan påvirke konsekvensnivået for planforslaget.

Vurderinger etter naturmangfoldloven

Vi kan ikke se at det i planens dokumenter er foretatt konkrete vurderinger av planens konsekvenser opp mot naturmangfoldloven (nml) §§ 4 og 5. Nml. § 4 angir forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer. Målet er at mangfoldet av naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde, og med det artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype, samt at økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas så langt det anses rimelig. Slik vi ser det, så kan planforslaget true nasjonal måloppnåelse for naturtypen atlantisk høymyr.

Nml. § 5 angir forvaltningsmål for arter. Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt, og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Det presiseres også at det for å nå forvaltningsmålet for en eller flere arter så langt det lar seg gjøre også skal bevares artenes økologiske funksjonsområder, og de øvrige økologiske betingelser som artene er avhengige av. Vi finner det uheldig at det ikke er vurdert hvorvidt planforslaget kan true forvaltningsmålet for de ulike artene som i stor grad benytter området. Slik vi ser, kan planforslaget, bidra til å vanskeliggjøre eller hindre måloppnåelse for nasjonale forvaltningsmål for flere arter.

Vurderingene som er gjort etter nml. § 9 vurderes som ufullstendige, i den grad de ikke tilstrekkelig hensyntar den usikkerheten som fremholdes i konsekvensutredningene hva angår negativ påvirkning på internasjonalt viktig fugletrekk, og stor økt samlet belastning på fugl generelt, og i Ramsar-områdene spesielt.

Nml. § 49 (utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde) angir at hensynet til verneverdiene i områder vernet etter naturmangfoldloven skal tillegges vekt ved vurderinger av saker etter annet lovverk. Det fremgår ikke av plandokumentene på hvilken måte, eller i hvor stor grad, de faglige konsekvensvurderingene for verneområdene er tillagt vekt ved fremlegging av planforslaget, hvilket anses som en mangel ved planforslaget.

Nasjonale forventninger

I de nasjonale forventningene til regional og kommunal planlegging 2019-2023 er arealendringer trukket frem som en av de viktigste påvirkningsfaktorene for truet natur i Norge i dag. Det er derfor en klar nasjonal forventning at kommuner og fylkeskommuner identifiserer og tar hensyn til viktig naturmangfold, og at samlet belastning ilægges vekt. Det presiseres videre at regjeringen legger stor vekt på å ivareta truet natur, og at økosystemer sikres god tilstand.

Innsigelse

Det følger av rundskriv T-2/16 *Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis*, at innsigelse til et planforslag skal vurderes når arealbruk vil komme i konflikt med truede naturtyper og naturtyper med sentral økosystemfunksjon. For verneområder så skal innsigelse vurderes når foreslått arealbruk vil komme i konflikt med verneområdet eller de verdier som vernet skal ivareta. Aktuelle planforslag innebærer en stor negativ konsekvens for den truede naturtypen atlantisk høymyr, vil medføre negativ konsekvens for Slevdalsvann, et nærliggende verneområde omfattet av Ramsarkonvensjonen, og således også ha en negativ innvirkning på et internasjonalt viktig våtmarkssystem. Statsforvalteren i Agder fremmer, med bakgrunn i ovennevnte, innsigelse til planforslaget.

Dyrka mark og jordvern

Innenfor planområdet er det store arealer med dyrka og dyrkbar mark, hvorav en stor andel av den dyrka jorda har stor verdi. Den nasjonale jordvernstrategien inneholder en målsetting om at den årlige omdisponeringen av dyrka jord skal være under 4000 dekar pr år. Det vedtatte måltaket for omdisponering av dyrka mark er videre trukket frem i nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023, hvor det også er fremhevet at det forventes at kommunen i sine planer vurderer utbyggingsløsninger som sikrer landbrukets næringsgrunnlag og reduserer omdisponeringen av dyrka mark. Aktuelle planforslag innebærer en omdisponering av 561 dekar fulldyrka jord – noe som utgjør mer enn 1/8 av jordbruksarealene som maksimalt er tillatt omdisponert årlig i Norge ifølge jordvernstrategien. Vi minner også om at i regjeringens oppfølging av jordvernstrategien, slår landbruksministeren fast at viktige jordbruksareal er en nasjonal interesse, som skal tas hensyn til i den kommunale planleggingen, jf. brev fra Landbruks- og matdepartementet (LMD) den 08.03.2016. Videre er det presisert i jordvernbrief fra LMD av 1.10.2018 at jordvernhensynet kan gi grunnlag for innsigelse fra Statsforvalteren.

Merknader til KU for naturressurser

Med bakgrunn i den stadige innskjerping av jordvernhensynet, og med tanke på omfanget dyrka jord av stor verdi som foreslås omdisponert, burde det vært gjort meget grundige utredninger av planforslagets konsekvenser for jordvern og landbruk. Det er imidlertid vår vurdering at

konsekvensutredningen er mangelfull, og undervurderer planforslagets konsekvenser for dyrka mark.

I jordvernbrev av 01.10.2018 fra LMD går det frem at både jordsmonn og klimasone er sentralt for å vurdere jordkvalitet og produksjonspotensiale. I konsekvensvurderingen som følger med det aktuelle planforslaget, «Fagnotat for ikke-prissatte konsekvenser etter håndbok V712 – Naturressurser», benyttes fire verdiklasser basert på jordsmonnkart fra kartløsningen Kilden. Disse viser at deler av den fulldyrka jorda i planområdet har hhv. svært stor (84 dekar) og stor (122) verdi, mens øvrige områder har middels verdi (355 dekar). Vi vil her bemerke at denne verdisettingen ikke tar hensyn til klimasone, som ifølge LMD er et sentralt premiss for å vurdere verdien av jordressursen. At nevnte verdiklasse-kartlag blant annet må vurderes sammen med lokalklimatiske forhold, blir også påpekt i NIBIOs (2017) rapport «Verdisetting og påvirkning av jordbruksareal ved konsekvensanalyse, Vedlegg til Statens vegvesen håndbok V721».

Statsforvalteren vurderer at mangelen på redegjørelse for, og vurdering av, lokalklimatiske forhold, er én sentral svakhet ved planforslaget. Særlig er dette uheldig, ettersom klimasonen i det aktuelle området er svært god for plantedyrking, og således vil ha utslag på verdivurderingene. Vi vil også påpeke at i områder som domineres av gressproduksjon, som det aktuelle planområdet, kan klasse 2 og 3 (områder med middels og stor verdi) være like egnet for gressproduksjon som klasse 1 (med svært stor verdi). Slike vurderinger kunne med fordel kommet fram i vurderingene i konsekvensvurderingen som følger med planforslaget.

Det påpekes videre i nevnte jordvernbrev fra LMD (2018) at det må vurderes om jordbruksarealene som foreslås omdisponert er lettdrevet, og om de er en del av et større, sammenhengende jordbruksareal. Dette forholdet er ikke redegjort for i planforslagets konsekvensvurdering, hvilket er en svakhet. Det er vår vurdering at jordbruksarealene som berøres fremstår som en del av et større sammenhengende jordbruksområde på Lista, og at dette er et forhold som også underbygger at arealene har stor verdi.

For den samlede vurderingen av konsekvenser er det konkludert med at planforslaget vil ha middels negativ konsekvens for landbruk/ dyrka mark. Dette er etter vår vurdering ikke korrekt. Uavhengig av manglene i utredningen, jf. ovenfornevnte, er det vår vurdering at en omdisponering av 561 dekar fulldyrka jord må karakteriseres som å medføre at jordbruksverdiene i området blir «sterkt forringet». Vil legger blant annet til grunn at det legges opp til en omdisponering av 78 % av den fulldyrka jorda innenfor planområdet, tilsvarende mer enn 1/8 av maksimal årlig omdisponering på landsbasis. Dette dreier seg om permanente tiltak. Dersom det legges som premiss at jordbruksarealene blir sterkt forringet, sammenholdt med at arealene har stor verdi, har planforslaget «stor negativ» eller «svært stor negativ» konsekvens for jordbruk (vurdert ut fra konsekvensvifta på side 12 i konsekvensvurderingen).

For øvrig er begrunnelsen av den samlede konsekvensvurderingen (kapittel 7) av planforslaget meget knapp, og der er uklart hvorfor man ender opp på aktuelle konklusjoner. Vi minner om at alle konklusjoner og bruk av skjønn må begrunnes. I tillegg inneholder nevnte kapittel enkelte feil; det

heter at «planområdet har i forhold til resten av Farsund kommune mindre andel av dyrka mark» (side 22, i konsekvensutredningen/ fagnotat). Vi vil peke på at planområdet tvert imot har en langt høyere andel dyrka mark enn Farsund kommune har generelt sett. Mens adelen dyrka jord i planområdet er 33 %, utgjør 10 % av hele kommunens landareal dyrka mark.

Arealer foreslått avsatt til LNF

Arealene som er foreslått regulert til LNF består i begrenset grad av dyrka jord. Selv om det heter i konsekvensvurderingens kapittel 7 at «deler av området reguleres til landbruk», vurderer vi at dette i meget liten grad er med på å begrense de negative konsekvensene for jordvern hensynet som følger av planforslaget.

Innsigelse

Av brev av 01.10.2018 fra landbruks- og matdepartementet går det frem hva som er vesentlig regional og nasjonal interesse innenfor jordvern. Her går det blant annet frem at kvalitet på jordsmonn og klimasone skal ilegges vekt ved vurdering av produksjonspotensiale, og det fremheves en forventning om at konsekvenser for dyrka mark er tilstrekkelig utredet. Brevet trekker videre frem nasjonal jordvernstrategi, og målet om at årlig omdisponering av dyrka jord skal være under 4000 daa på landsbasis. Det er videre et av Statforvalterens faste oppdrag å påse at nasjonal jordvernstrategi blir ivaretatt i kommunal og regional arealplanlegging.

Planforslaget medfører store, negative konsekvenser for jordbruket, og Statsforvalteren fremmer med bakgrunn i ovennevnte innsigelse til planforslaget. Vi viser til omfanget av dyrka mark som foreslås omdisponert – sterkt i strid med nasjonal jordvernstrategi – samt at konsekvensvurderingen er mangelfull, og undervurderer planforslagets negative konsekvenser for jordvernet.

Klima og areal- og transportplanlegging

Statlige planretningslinjer for bolig-, areal- og transportplanlegging (SPR for BATP) har til hensikt å oppnå samordning av bolig-, areal- og transportplanlegging. Målet er at planleggingen skal bidra til å fremme utviklingen av bærekraftige byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer. Av innsigelsesrundskrivet T-2/16 fremgår at innsigelse skal vurderes ved avvik fra ovennevnte retningslinjer. I rundskrivet listes opp flere forhold som kan gi grunnlag for innsigelse. I dette planforslaget er det flere av momentene som etter vår vurdering ikke er, eller er mangelfullt, ivaretatt.

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for 2019 – 2023 heter det bl.a. at «Kommunene kan bidra ved å gjøre det mulig for befolkningen å sykle og gå mer i dagliglivet med utgangspunkt i kollektivknutepunktene. Barn og unges behov for trygg ferdsel og fysisk aktivitet er viktig ved valg av transportløsninger. Særlig har de mindre, lokale tiltakene, som gang- og sykkelveger, utforming av holdeplasser og stasjoner og nærhet til leke- og rekreasjonsarealer, betydning for barns muligheter til å bevege seg trygt i nærmiljøet. Regjeringen mener det er viktig at hovedtyngden av handelsvirksomhet, boligbygging og arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter lokaliseres innenfor tettsteder som defineres og avgrenses gjennom kommunal planlegging. Det vil kunne bidra til utvikling av levedyktige by- og tettstedssentre og lokalsamfunn og styrke knutepunktene på kollektivaksene. Det er viktig at det i det

enkelte tilfelle vurderes å legge til rette for fortetting og transformasjon før nye utbyggingsområder tas i bruk, slik at jordbruksareal og viktige natur- og friluftsområder ikke blir omdisponert når det finnes alternativer.»

Antall sysselsatte i Farsund kommune per 2019 er 4754 personer. Fullt utbygd vil aktuelle planforslag gi rundt 3000 nye arbeidsplasser i kommunen. Dette vil få stor betydning for utviklingen i kommunen og dels Listerregionen som sådan, særlig med hensyn til tettstedsutvikling og transportstrømmene. Av SPR for BATP går det frem at effektiv og sikker trafikkavvikling og god framkommelighet for næringstransport skal vektlegges i planleggingen, og virksomheter for godstransport bør lokaliseres med god tilgjengelighet til jernbane, havn eller hovedvegnett. Videre skal planleggingen bidra til å styrke sykkel og gange som transportform, og utbyggingsmønster og transportsystem må samordnes for å oppnå gode, miljøvennlige løsninger som begrenser transportbehovet.

For aktuelle planforslag er det ikke gjort noen handlekraftige grep for å redusere transportbehovet, og av trafikkanalysen fremgår det at mobiliteten stort sett vil bli bilbasert. Dette kommer av avstanden til tettstedene, at området ikke har et relevant kollektivtilbud for arbeidsreiser, og mangler trygge ferdselsårer for gående og syklende mellom tettstedene og planområdet. Planforslaget angir heller ikke bestemmelser som kan bidra til å forbedre forholdene, f.eks. rekkefølgekrav om gang- og sykkelvei mellom planområdet og relevante tettsteder. Det er heller ikke lagt inn reelle begrensninger i parkeringsdekningen eller sikret ladeplasser for ladbare biler.

For aktuelle planforslag burde det ha vært utarbeidet en mobilitetsplan. Denne ville i større grad ha kunnet ta inn over seg transportomfanget av planforslaget, og man ville her kunne ha innlemmet og vurdert ulike virkemidler for å redusere transportbehovet og innslagspunkter for utbedringer av veinettet og veikryssene avhengig av omfang og type næringsvirksomhet.

Av SPR for BATP går det videre frem at potensialet for fortetting og transformasjon skal vurderes, før nye utbyggingsområder tas i bruk. Vi kan ikke se at disse vurderingene er gjort.

Ved vurdering av plassering av nye nærings-, industri- og handelsområder, skal det etter retningslinjene legges vekt på å gjøre en regional helhetsvurdering hvor lokalisering er tilpasset eksisterende og planlagt senterstruktur og kollektivknutepunkt. Foreslåtte område for industri- og næring ligger med nokså stor avstand fra byene og tettstedene i regionen, europaveien og dypvannskai, og vil som trafikkanalysen viser vesentlig øke personbil og tungbiltrafikken.

Aktuelle planforslag er ikke i tråd med nevnte punkter i SPR for BATP, eller i tråd med regjeringens forventninger til regional og kommunal planlegging. Med bakgrunn i ovennevnte fremmer Statsforvalteren i Agder innsigelse til planforslagets manglende kunnskapsgrunnlag og sikring av løsninger som ivaretar hensynene bak de statlige planretningslinjene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

Klimagassutslipp og klimatilpasning

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019 – 2023 heter det bl.a. at regjeringen forventer at «fylkeskommunene og kommunene vektlegger arbeidet med å redusere utslipp av klimagasser, inkludert utslipp fra arealbruksendringer. (...)». Av plandokumentene går det frem at en omdisponering av våtmarksarealene innad i planområdet vil medføre et tap av viktige økosystemtjenester, så som flomdemping, vannrensing og karbonlagring. Med planforslaget følger en vurdering med beregning av klimagassutslipp ved nedbygging av Hellemyra. Rapporten synliggjør at valg av beregningsmetode gir store utslag, og at gode beregninger krever detaljert lokalkunnskap. Nedbygging av myra vil likevel kunne medføre betydelige klimagassutslipp. Det er ikke gjort beregninger eller omtalt konsekvenser for klimagassutslipp fra arealendringer ved nedbygging av øvrige arealer. Dette på tross av at jordsmonnskartleggingen viser at arealene innenfor planområdet som ikke allerede er nedbygd, i all hovedsak er karbonrike arealer. Dette tilsier en svært restriktiv og effektiv arealbruk, gitt at regjeringens forventning over skal imøtekommes. Det fremgår ikke at disse hensyn er lagt til grunn ved vurdering av planforslagets utnyttelse. Eksempelvis vil planforslagets løsninger for mobilitet medføre at store arealer vil bli benyttet til parkering, noe som er lite arealeffektivt.

Landskap

Landområdene ute på Lista er i retning fra flyplassen mot sjø relativt flate. Dette innebærer at større tiltak vil kunne bli synlige i landskapet. Områdene langs Listastrendene er regionalt viktige og godt brukte friluftsområder. Det er videre viktige friluftsområder i heiene bak Lista flyplass. Med tanke på den store synligheten av større tiltak ute på Lista, hvor svært viktige friluftsområder vil kunne bli påvirket, er det viktig at det søkes en utvikling og utbygging av området rundt Lista flyplass som i stor grad tar hensyn til landskap.

For aktuelle planforslag er det gjort få vurderinger av landskapsvirkninger av planen. Ved inkurie er det opplyst at dette har vært vanskelig å vise, med bakgrunn i at det ikke er endelig bestemt hva som skal etableres hvor. Generelt vil det ved vurderinger av landskapsvirkninger av en plan være nyttig med illustrasjoner som viser hva planforslaget maksimalt legger til rette for mtp. tillatt BYA og tillatte høyder i bestemmelsene.

Med bakgrunn i at landskapsvirkninger av planen er lite opplyst, har det vært vanskelig for oss å ta endelig stilling til planens landskapseffekt. Eksempelvis åpnes det innenfor BAA2 opp for industri, hvor maksimalt BYA er foreslått satt til 70 %, og hvor det tillates bygg opp mot 25 meter i høyde (vanlige bygg 20 meter, kjøletårn 25 meter). Dette vil potensielt kunne ha en uheldig effekt i landskapet.

Planforslagets forhold til FN sine bærekraftsmål

I nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging 2019-2023 trekkes det frem at fylkeskommuner og kommuner er nøkkelaktører for å realisere en bærekraftig samfunnsutvikling og realisering av bærekraftmålene i Norge, og det er en forventning at bærekraftmålene legges til grunn for den kommunale og regionale planleggingen.

FN sitt bærekraftsmål nr. 15 omhandler livet på land. Delmål 15.1 søker konkret å bevare og gjenopprette bærekraftig bruk av ferskvannsbaserte økosystemer (så som myr og våtmarksområder) innen 2020. Delmål 15.5 sier at vi skal iverksette umiddelbare tiltak for å redusere ødeleggelser av habitater, og stanse tap av biologisk mangfold. Bærekraftsmål 8 er et mål om anstendig arbeid for alle og bærekraftig økonomisk vekst. Delmål 8.4 sier spesifikt at man innen 2030 skal arbeide for å oppheve koblingen mellom økonomisk vekst og miljøødeleggelser, og det presiseres en forventning om at de utviklede landene, som Norge, går foran.

Det et grunnleggende prinsipp for FN sine bærekraftsmål, at et mål ikke skal fremmes på bekostning av et annet. For at utvikling skal kunne sies å være bærekraftig, skal målene sees i en sammenheng og balanseres mot hverandre.

Planforslaget slik det foreligger vil ikke være et ledd i en bærekraftig utvikling av arealene i Listerregionen. For å kunne anses som bærekraftig må det i større grad tas hensyn til at området er av stor verdi for det biologiske mangfoldet, da spesielt fugl, at Hellemyra utgjør en del av en sterkt truet naturtype, en naturtype som i Agder kan anses å være kritisk truet, og det må i større grad tas hensyn til at planområdet rommer store karbonrike arealer og dyrka mark av svært stor verdi.

Landbasert akvakulturanlegg

Innenfor område BAA4, BAA7.1 og BAA7.2 åpnes det blant annet for etablering av landbasert akvakulturanlegg. Gjennom planens bestemmelser er det stilt krav om detaljregulering av området, før endelig arealbruk og utvikling av området tas endelig stilling til. Forholdene rundt mulig akvakulturanlegg er derfor ikke konsekvensutredet for aktuelle plan.

Med bakgrunn i at avgjørelsen om hvorvidt aktuelt område egner seg for landbasert akvakulturvirksomhet skyves til detaljregulering av området, tar vi ikke stilling til problemstillingen her. Vi minner om at ledninger for landbaserte anlegg må avklares etter plan- og bygningsloven, både for traseer på land og i sjø. Ledninger fra området ved Lista flyplass vil potensielt måtte krysse viktige verneområder, hvilket krever egen tillatelse etter verneforskriften.

Øvrige innspill og merknader

Orebekken

Av vurderinger knyttet opp mot vannforskriften, jf. notat Foreløpig vurdering etter vannforskriften § 12, går det frem at Orebekken i dag er registrert med økologisk tilstand moderat og kjemisk tilstand dårlig. Måloppnåelse er god. Det trekkes frem at en industriutbygging rundt bekken kan medføre en negativ konsekvens for bekken, og vanskeliggjøre målet om god økologisk og kjemisk tilstand. Notatet trekker derfor frem at det er viktig at det legges til rette for tiltak som vil bidra til å begrense den negative konsekvensen av en eventuell nær industriutbygging.

Aktuelle planforslag legger til rette for bevaring og etablering av en god kantsone langs hele bekken. Deler av bekken som i dag er lagt i rør skal åpnes, og det skal etableres punktvis grøntområder i tilknytning til bekken etter prinsippnotat 02 – 2021 fra Terrateknikk. I konsekvensutredningen for naturmangfold er planforslagets konsekvenser for Orebekken vurdert som betydelig

miljøforbedring, og påvirkning følgelig vurdert som forbedret. Det er gjennom planens bestemmelser knyttet føringer til håndtering av overvann, som skal sikre at uheldig avrenning fra bebygde områder ikke tilføres bekken.

Vi finner det positivt at planforslaget legger opp til en åpning av bekkeløp, og at det legges til rette for en biologisk funksjonell kantsone.

Medvirkning

Av planbeskrivelsen går det frem at det ikke er lagt til rette for medvirkning fra barn og unge. Dette er uheldig, i den grad aktuelle planarbeid viktig berører fremtiden til barn og unge i kommunen i dag. Av pbl. § 5-1 går det frem at kommunen har et særskilt ansvar med å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Det går også frem av rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging punkt 4 d at kommunen skal organisere planprosessen slik at ulike grupper av barn og unge gis anledning til å delta.

Med hilsen

Stein A. Ytterdahl

Ingunn Løvdal
miljøverndirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Miljødirektoratet

Fiskeridirektoratet

Agder fylkeskommune

Postboks 5672 Torgarden 7485 TRONDHEIM

Postboks 185 Sentrum 5804 BERGEN

Postboks 788 Stoa 4809 ARENDAL

FARSUND KOMMUNE
Postboks 100
4552 FARSUND

Dato: 21.04.2021
Vår ref: 20/09225-34
Deres ref: 20-01162-38
Saksbeh.: Kåre Kristiansen

Farsund kommune - områdeplan Lista Renewable Energypark - PlanID 4206 16200 - uttalelse til offentlig ettersyn

Vi viser til brevet med forslag til områdeplan for Lista Renewable Energypark i Farsund kommune samt epost med oppdatert plankart og planbestemmelser datert henholdsvis 10. og 26. mars 2021.

Agder fylkeskommune har uttalt seg til et tidligere planforslag som ble sendt høring mai 2020. I den forbindelsen fattet fylkeskommune også vedtak om dispensasjon for syv berørte arkeologiske kulturminner. I brev sendt til Statsforvalteren i Agder 31. august 2020 opplyste kommunen at man trakk det opprinnelige planforslaget. Kommunen har nå sendt revidert forslag på ny høring. Det reviderte planforslag inneholde en utvidet konsekvensutredning med særlig vekt på naturmangfold og fugleliv. Planforslaget er også justert på flere forhold. Disse angår i hovedsak områder med blå-grønnstruktur (økt fra 137 DAA til 334 DAA) og areal til bygg- og anleggsområdene (reduisert fra 1600 DAA til 1478 DAA). Samtidig er det utarbeidet en plan for blå-grønn kompensasjonsareal. Denne viser hvordan viktige naturverdier og etablering av våtmarksdammer og skogsbiotoper skal ivaretas innenfor bygg- og anleggsområder.

Agder fylkeskommune har følgende merknader til planforslaget:

Agder fylkeskommune er i utgangspunktet positiv til å etablere ny industri basert på det regionale overskuddet av fornybar energi. Slike etableringer er et viktig tiltak i elektrifiseringen av Agder. I tillegg har ny oppdrettsnæring et stort potensiale for økt verdiskaping i regionen. Skal slike etableringer være bærekraftige må de imidlertid veies opp mot ulike sosiale og miljømessige hensyn. De hensyn fylkeskommunen mener i særlig grad bør vektlegges fremgår i all hovedsak av merknadene til forrige uttalelse.

På et overordnet nivå mener vi at det nye planforslaget ikke har en tilstrekkelig detaljeringsgrad til å være et godt styringsdokument for kommunen. Slik planforslaget foreligger nå vil det være vanskelig å sikre en utvikling som tar de nødvendige sosiale og miljømessige hensyn. Vi mener at man bør detaljere planforslaget ytterligere. Dette gjelder i særlig for utnyttelsen av bygg- og anleggsområdene. Dette vil gjøre det mulig i større grad å vurdere hvordan man kan unngå eller eventuelt avbøte de mest negative konsekvenser for bl.a. naturmangfold som konsekvensutredningen ellers forespeiler. Hvis ytterligere detaljering for alle bygg- og anleggsområdene ikke er mulig på nåværende tidspunktet, kan kommunen i stedet vurdere å stille krav om detaljregulering enten for alle eller enkelte delområder.

Med utgangspunkt i fylkesutvalgets uttalelse til tidligere planforslag har vi i tillegg følgende merknader til det justerte planforslagets enkeltdeler. Merknadene til revidert planforslag er avgitt på grunnlag av at det nå er gjennomført supplerende konsekvensutredninger.

Vern og bruk av arkeologiske kulturminner

Det nye forslaget i hovedsak fremstår i tråd med dispensasjonsvedtaket tidligere gjort av fylkesutvalget. Vi bemerker imidlertid at planbeskrivelsens avsnitt 7.6 *kulturminner og kulturmiljø* og 7.12 *hensynssoner* ikke på alle punkt stemmer overens med plankart og planbestemmelser. Dette må rettes opp i planbeskrivelsen. Videre forutsetter vi at teksten i planbestemmelsene endres i tråd med følgende:

For § 5.2.3 Hensynssone båndlegging etter lov om kulturminner (H730_1 -H730_3) føyes følgende tekst til den eksisterende:

Følgende fredete kulturminner er regulert til bevaring:

ID: 10774, skålgropstein, hensynssone 730 – 1

ID: 261089, skålgropstein – hensynssone H730_1.

ID: 70670, skålgropstein – hensynssone H730_2.

ID: 171619, bosetningsfunn, veggvoller og stolpehull – hensynssone H730_3.

ID: 171618, gravfelt, 11 forhistoriske graver – hensynssone H730_3.

ID: 171620, bosetningsspor og graver – hensynssone H730_3.

ID: 269259, skålgropstein, rydningsrøyser – hensynssone H730_3.

ID: 261087, bosetningsspor – hensynssone H730_3.

For § 6 Bestemmelsesområder (pbl. 12-7 nr. 1-14) endres hele teksten til følgende:

Bestemmelsesområder for automatisk fredete kulturminner 1 -7.

a) Før iverksettingen av tiltak i medhold av planen skal det foretas arkeologisk utgravning av de berørte automatisk fredete kulturminner.

ID: 261072 Flintfunn, kokegrop og skålgropstein - Område 7.

ID: 269267 Flintfunn, skår av keramikk - Område 6

ID: 269262 Stolpehull, flintfunn - Område 5

ID: 269276 Samling stolpehull, flintfunn - Område 3

ID: 261122 Stolpehull og flintfunn - Område 2

ID: 261162 Flintfunn - Område 1

Kulturminnene er markert på plankartet. Det skal tas kontakt med Kulturhistorisk museum i god tid før tiltaket skal gjennomføres slik at omfanget av den arkeologiske granskingen kan fastsettes.

b) Bestemmelsesområde 4 (ID:20171, skadet skålgropstein) er frigitt uten vilkår.

Vilkår for dispensasjon

Dispensasjon fra den automatiske fredningen gjennom planvedtaket forutsetter at ovennevnte tekst innarbeides i reguleringsbestemmelsene.

Hvis ikke dette blir gjort, er dette å betrakte som en formel innsigelse til planforslaget. Denne vil i så fall bli lagt frem for førstkommande fylkesutvalg. Dersom fylkesutvalget ikke fastholder innsigelsen mot planen, må fylkeskommunen umiddelbart varsle Riksantikvaren om dette. Riksantikvaren vil i så fall normalt reise innsigelse mot planen.

Vi ber kommunen gir beskjed snarest om man vil innarbeide ovenstående endringsforslaget som angår kulturminner.

Vi gjør i øvrig oppmerksom på at i henhold til Forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven, skal Riksantikvaren fatte endelig vedtak om kostander for den arkeologiske utgravningen etter kulturminneloven § 10, etter at planen er endelig vedtatt.

Kulturmiljøet fra 2. verdenskrig

Vi ga tidligere innspill om å ta vare på hele rullebanen med splinthangarer. Dette har man tatt

hensyn til ved å legge inn hensynsone H570 for den del av rullebanen som ligger i LNA_1 og bebyggelses- og anleggsområde BAA 5-7 med en tilhørende bestemmelse om at kulturmiljøet skal bevares. Dette er positivt.

Hensynet til Hellemyra kulturlandskap

Vi har tidligere spilt inn at man burde vurdere minimum utnyttelsesgrad i bygg- og anleggsområde BAA2 (tidl. bygg- og anleggsområde BAA3). Dette var ment for å sikre at man unngikk stykkevis nedbygging av kulturlandskapet ved Hellemyra med industrier som like gjerne kunne etableres i andre områder. Vi mener dette fortsatt er relevant og fastholder vårt tidligere råd om å sette minimum utnyttelsesgrad for bygg- og anleggsområdet.

Den nye konsekvensutredningen som er vedlagt planforslaget viser samtidig at det store utbyggingsvolum har negativ konsekvens for naturmangfoldet i området og da i særlig grad for deler av fuglelivet med svært stor verdi. I lyset av dette ber vi om at man revurderer karakteren og omfanget av utbyggingen innenfor BAA2. Dette bør også sees sammen med innspill under samferdselsforhold, naturmangfold og fugleverdier.

Arbeidspendling og tungtrafikkens innvirkning på trafikksikkerhet

Vi ga tidligere innspill om at man burde vurdere rekkefølgekrav for samferdselsforhold ut ifra den større arbeidspendling og økte tungtrafikken som vil følge med full utbygging etter planen.

Det ble i 2020 utarbeidet "Trafikkanalyse Lista Renewable Park", som del av områdeplanen. Enkelte punkter fra analysen er med i planbeskrivelsen, da særlig under punkt 7.8.3. Avsnittet nevner blant annet behov for utbedring av vei mellom Vanse og planområdet, behov for gang og sykkelvei og utbedring av fire kryss nær planområdet. Samtidig gjør planbeskrivelsen det klart at endringen i trafikkmengden er beheftet med stor usikkerhet.

Vi bemerker at plankart og planbestemmelsene kun tar opp samferdselsforhold (trafikkutredning og dimensjonering av kryssløsning) på det ene punktet som angår kryssløsning ved adkomstveien til BAA2. Men når trafikkanalysen og planbeskrivelsen peker på at realisering av planen kan medføre betydelig økt trafikkbelastning for flere områder, bør dette følges opp med konkrete rekkefølgekrav i større utstrekning enn det er tilfellet i planforslaget.

Av trafikksikkerhetshensyn mener vi at rekkefølgekrav for kryssløsninger ikke skal begrenses til utredningsarbeid, men også må gjelde selve utbedringen og knyttes til igangsetting av utbyggingen av delområdene for å fange opp anleggstrafikk. Dette gjelder også for bygg- og anleggsområdene som ligger i trafikkanalysens sone 2 som har tilnærmet samme økning i trafikkbelastning som BAA2 i sone 1.

I tillegg mener vi at etablering av en potensiell stor arbeidsplass på et område med dårlig kollektivdekning og mangelfull gang- og sykkelvei må følge opp hensynet til myke trafikanter på en bedre måte. Kommunen bør derfor legge inn krav om gang- og sykkelvei langs fylkesveien. Man kan vurdere å avgrense rekkefølgekravet til strekningen fra Vanse til kryss med fv. 4188 Vetlandsveien, hvor trafikkøkningen vil bli størst. Videre vestover kan man bruke Mabergveien som ligge parallelt med fylkesveien og frem til eksisterende gang- og sykkelvei i vest, til tross for at dette ikke er et fullgodt alternativ til gang og sykkelvei langs fylkesveien.

Alternativ kan man legge til rette for passering av syklende og gående gjennom planområdet. Sistnevnte betinger at man utarbeider et mer detaljert plankart for bygg- og anleggsområdene. Behovet for et mer detaljert plankart er også nevnt under Hellemyra kulturlandskap, interne veisystem, naturmangfold og fugleliv.

Å legge til rette for bedre sykkelforhold vil også være i tråd med nylig vedtatte Regionplan Lister 2030 som bl.a. har som mål at - *[...]næringsområder [...] er lokalisert og utformet slik at de bidrar til å redusere transportbehovet og fremme økt bruk av kollektivtransport, sykkel og gange (jf. mål*

3.1). Planen ble til gjennom en grundig medvirkning og involvering av kommunene i Listerregionen. Vi forventer at målene i planen følges opp i den kommunale planleggingen.

Vi gjør også oppmerksom på at det ikke ligger inne tiltak på fv. 463 i Handlingsprogrammet for fylkesvei.

Interne veisystem

Vi ga tidligere innspill på at man burde planlegge for løsninger for interne samleveier og myke trafikanter, adkomst til delområdene, parkeringsanlegg for biler og sykler mm.

Vi mener fortsatt at det vil være hensiktsmessig om dette innarbeides i planen, slik at tiltakshavere ser hvordan veisystemet og de ulike bygg- og anleggsområder kan knyttes sammen. Dette forholdet bør sees i sammenheng med innspill om Hellemyra kulturlandskap, gang- og sykkelvei og naturmangfold.

Bevaring av vannmiljø i viktige vannforekomster

Agder fylkeskommune ga tidligere innspill på at kommunen burde spesifisere rekkefølgebestemmelser for åpning av bekker i området, oppdaterer beskrivelse for ørretbestanden i Orebekken samt ha planbestemmelser som ivaretar hensyn til vandring av fisk.

Vi bemerker at planbeskrivelsens omtale av Orebekken er oppdatert med habitatkartlegging fra sommeren 2020. Videre er Orebekken hensynstatt med lavere utnyttelse i områder hvor bekken løper, krav om blågrønne sammenhengende områder innenfor byggeområdene samt en kompensasjonsplan for blågrønne areal for alle bygg- og anleggsområdene (BAA1-9). Konsekvensutredningen viser at tiltaket vil ha en positiv effekt for naturforholdene i bekken.

Vi vurderer at disse grep i hovedsak følger opp fylkeskommunens tidligere innspill på dette punktet.

Naturmangfold

Fylkeskommunen ba om at - *det tas hensyn til stedegen botanikk ved å minimere inngrep og vurdere naturkompensasjon og restaurering av arealer, og at det foretas nødvendige avbøtende tiltak slik som opparbeidelse av dammer, våtmark og eng.*

Vi vurderer at planforslaget imøtekommer dette innspillet på noen punkter. Man har bl.a. lagt inn areal med blågrønnstrukturer som skal ivareta hensynet til Hellemyra og Slevdalsvannet. Vi bemerker i den forbindelse at dette ikke er tatt med egne bestemmelser for OGB8 selv om planbeskrivelser omtaler tiltak i området på s. 45.

Videre viser planforslaget til en vedlagt kompensasjonsplan for blågrønne areal. Dette er i utgangspunktet et positiv tiltak. Vi mener imidlertid at rekkefølgekravet knyttet til denne planen for bygg- og anleggsområder er uklar bl.a. med hensyn til når disse skal opparbeides.

Samtidig mener vi at kompensasjonsplanen bør integreres i selve plankartet og bestemmelsene. Dette vil også gi viktige føringer for lokaliseringen av bygg og det interne veisystemet. Vi mener derfor man med fordel kunne detaljere plankartet slik at man både viser blågrønne kompensasjonsarealer samtidig med interne samleveier, løsning for myke trafikanter, adkomst til delområdene, parkeringsanlegg for biler og sykler. Et mer detaljert planforslag skal også sees i sammenheng med innspill nevnt under Hellemyra kulturlandskap, samferdselsforhold og fugleverdier.

Fugle- og naturverdier

Fylkeskommunen har tidligere anmodet om at man utførte – [...] *en grundig kartlegging av fugle- og naturverdier, slik at disse ikke går tapt for framtiden. Området sør for Vestre Ringvei og Slevdalsmyra bør kartlegges spesielt. Ved funn av særlig verdi, bør det vurderes å utelate*

områdene fra utbygging.

Det er nå utarbeidet en konsekvensutredning for blant annet naturmangfold generelt og fuglelivet spesielt. Konsekvensutredninger viser blant annet negative konsekvenser for naturmangfoldet og særlig for deler av fuglelivet med stor verdi.

Vi kan imidlertid ikke se at man har foretatt noen grundig vurdering av hvordan disse konsekvensene kan unngås og eventuell avbøte de konsekvensene som ikke kan unngås. Planforslaget inneholder derimot stort sett utelukkende kompenserende tiltak, som ikke ser ut til å ha umiddelbar verdi for de fugletypene som ellers er skadelidende.

Vi mener dette er et særlig problematiske forhold ved planforslaget. Vi anbefaler at man vurderer om planen kan justeres slik at man i høyere grad unngår eller reduserer de negative konsekvensene for fugl. Man bør i den forbindelsen vurdere om deler av områdene bør utelates fra utbygging.

Vi viser også til listen med avbøtende tiltak som ikke er tatt med i planforslaget (planbeskrivelsen s. 59). Hvis man hadde et mer detaljert planforslag ville det gi mulighet for å ta noen av disse inn, for eksempel tiltak som angår lokalisering av støyende virksomhet og støyskjerming fra veisystemet. Behovet for et mer detaljert planforslag skal sees i sammenheng med innspill nevnt under Hellemyra kulturlandskap, samferdselsforhold og naturmangfold.

Landskap

Fylkeskommunen ga tidligere innspill på at Lista har et særegent slettelandskap, og utformingen av industriområdet vil ha en stor innvirkning på dette. Vi noterer oss at bestemmelser om krav om dempet fargebruk er fulgt opp i planforslaget.

Jordvern

Fylkeskommunen minner i øvrig om tidligere innspill om å vurdere om den dyrka jord som omreguleres til LNF kan tillegges de eiendommene som mister jord langs tilførselsveiene. Det er store arealer på flyplassen regulert til andre formål, men som fremstår som landbruksjord.

Vi kan ikke se at dette er vurdert i planforslaget eller i kommunens behandling av saken.

Oppsummering

Fylkeskommunen har i ovenstående avsnitt hatt merknader til følgende forhold:

- Krav om justering av bestemmelser som berør automatisk fredete kulturminner i § 5.2.3 og § 6 (*formell innsigelsesgrunn*).
- Anbefaling om justering av rekkefølgekrav for kryssløsning inntil trafikkanalysens sone 2 og 3.
- Anbefaling om justering av rekkefølgekrav for gang- og sykkelvei langs fylkesvei
- Anbefaling om ny vurdering av hvilke negative konsekvenser for naturmangfold og fugleliv som kan unngås eller avbøtes ved reduksjon av bygg- og anleggsområder eller gjennom ytterligere detaljering av planforslaget.
- Anbefaling om integrering av blå-grønne kompensasjonsarealer i plankart og bestemmelser sammen med forslag til løsninger for interne samleveier og myke trafikanter, adkomst til delområdene, parkeringsanlegg for biler og sykler mm. Krav om detaljregulering kan vurderes som alternativ.

I ovenstående har fylkeskommunen særlig vektlagt at planforslaget med konsekvensutredningen viser at tiltaket kan få store negative konsekvenser for viktige miljøverdier samt sentrale samferdselsforhold. På grunn av uklarhet om karakteren av den faktiske etableringen er konsekvensene imidlertid beheftet med stor usikkerhet. Det blir da et vesentlig misforhold mellom graden av usikkerhet om konsekvensene og størrelsen på de verdiene som kan bli

skadelidende. Dette gjør det vanskelig å sikre en utvikling som tar de nødvendige sosiale og miljømessige hensyn. Dette kan imidlertid rettes opp ved en større detaljeringsgrad i planforslaget for hele eller deler av planområdet eventuelt kombinert med ytterligere krav om detaljregulering for noen områder.

Med hilsen

Ingvild Nina Skjong
Leder
Plan

Kåre Kristiansen
Rådgiver
Plan

Brevet er godkjent elektronisk.

Kopi til: Kulturminnevern og kulturturisme /v Ghattas J. Sayej
STATSFORVALTEREN I AGDER
NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Ane Grete Larsen
Postboks 29
4384 Vikeså

21.04.2021

Farsund kommune
Teknisk forvaltning
post@farsund.kommune.no

Sak 20/01162 - Offentlig ettersyn ny 1. gangsbehandling PlanID 4206 16200 – Områdeplan Lista Renewable Energypark – høringsinnspill

Det vises til reviderte høringsdokumenter lagt ut på kommunens nettside den 26. mars d.å. Det er kritikkverdig at kommunen publiserte feil plan og bestemmelser den 10. mars med 6 ukers frist. Ny frist ble bare forlenget med en dag, og det ble heller ikke tatt hensyn til påskeferie; tatt i betraktning at det er et omfattende plandokument med diverse utredninger som tar tid å sette seg inn i.

Jeg har følgende merknader og kommentarer til områdeplan Lista Renewable Energypark (REP):

Generell kommentar:

Listas kulturlandskap har blitt formet av mennesker og dyr i over 10.000 år. Jordbruket startet i yngre steinalder for om lag 5.000 år siden med hogst og avsviing av lyngheier og dyrking av korn. Et stort antall kulturminner vitner om dette. Per Løvhaug har beskrevet dette godt i boka «*Lista – det eldste Norge*». Mye av det samme omtales også i heftet «*På tur i Listalandskapet – kulturhistorisk guide for turer i et av våre eldste kulturlandskap*» fra prosjektet Listalandskapet (2005). Boken til Løvhaug starter med utsagnet til en naturfotograf som har reist verden og Norge rundt: «*Hvorfor har ingen vist meg dette før!*» Altså Lista som en godt bevart hemmelighet, men som tiltrekker seg stadig flere turister som vil se den mektige og uberørte naturen og landskapet. Merkelappen «*Fristende – nyskapende – best på natur og det gode liv*» i gjeldende kommuneplan passer jo sånn sett godt på Farsund. I tusenvis av år har havet (fiskerier og sjøfart) og jordbruket skapt et utkomme for mange av våre forfedre – alt innenfor en bærekraftig ramme. Fremdeles betyr hav og jord mye for kommunen som i dag regnes som Sørlandets største landbrukskommune.

Det er derfor jeg vantro og med stor bekymring leser at et planområde på 2100 daa foreslås regulert til nærings- og industriområde med etablering av ny kraftforedlende industri i form av datalagringssenter, battericellefabrikk e.l. I tillegg nevnes fiskeoppdrettsanlegg, biogassanlegg og andre næringer som kan ta i bruk spillvarmen fra et datasenter. **Dette er hinsides enhver fatteevne!** En må jo bare spørre seg om hvordan noen få «mannfolk med fikse idéer» ute på Lista har klart å holde på så lenge som de har gjort uten at de har blitt stoppet. Det eneste disse utbyggerne har klart så langt, er å holde liv i noen konsulenter som nå skal bidra til å legitimere hele utbyggingen. Norsk Ornitologisk Forening har allerede slaktet det meste av utredningsarbeidet og konsekvensutredningen. Uttalelsen støttes 100 %! Konsesjon og ekspropriasjonstillatelsen kom på plass med vedtak i NVE den 30. juni i fjor. Som rettighetshaver klaget vi selvsagt, og klagen kom igjennom til OED. Den ble avslått, for megastor strålingsfare og langvarige helseskader av strømkabelen tvers over Lista betyr jo ingenting i denne sammenheng. For nå er det det grønne skiftet som gjelder, og Farsund og Lista må jo få sin del. Hallo!

Dette gjelder Lista flyplass og Hellemyra. En flyplass som har konsesjon frem til 2032, og med en av de lengste rullebanene i landet. Denne skulle veldig mange andre kommuner gjerne hatt. Det kunne være en idé å fly turister inn og fisk ut? For fisken fra fiskemottaket på Borhaug og fra det landbaserte fiskeoppdrettsanlegget i Lundevågen må jo ut til markedet. (Pr. dags dato leser man at det er tvilsomt at nødvendige dispensasjoner blir gitt til Barling AS, men det er en annen sak.) Og når veien og infrastrukturen ikke er der, ligger jo flyplassen der allerede. Snakk om å sage av den greina en sitter på. Det må reises spørsmål om det kan være flytrafikk på Lista dersom en slik utbygging blir noe av i flyplassens nabolag.

Og Hellemyra som det store våtmarksområdet med et rikt fugleliv og viktig for økosystem og biologisk mangfold. En stor industrietablering som en batterifabrikk eller datalagringscenter vil være, kommer til å ødelegge hele naturtypen Hellemyra og Slevdalsvannet som Ramsar-område. Lista fyr har blitt nasjonalt besøkssenter og kan ta imot alle naturinteresserte fra Norge og Europa. Skal vi virkelig miste dette nå? Det er meningsløst å snakke om 2 eller 12 områder med hensynssoner for naturformål og kulturmiljø i planbestemmelsene. Hele flat-Lista vil bli ødelagt.

Hele Listas kulturlandskap vil bli endret med en slik massiv utbygging med opptil 10-12-15-20 meter høye bygninger/anlegg i det flate landskapet. Det står til og med i bestemmelsene til arealformålet i pkt. 4.1.1 e) at «*Enkeltelementer som tårn, piper og andre konstruksjoner kan tillates utover maksimalt tillatt byggehøyde.*» Altså kan en risikere at det kan komme skyskraper-lignende høye bygg på flat-Lista. Vi har nok visuell «forurensning» allerede med de lysende vindmøllene på heiene. Det er aldeles ikke greit med industripiper med utslipp som forurensere. Hvor inntak og utslipp av kjølevann skal foregå, kan jeg ikke se er omtalt i det hele tatt. Her tar jeg et lite forbehold og skylder på kort høringsfrist. Muligens skal det legges ledninger og rør i verneområdene langs og over Listastrendene?

Lokalisering og infrastruktur:

Det er videre naturlig å spørre seg om flat-Lista er rette sted for lokalisering og har og vil komme til å få den nødvendige infrastrukturen som kreves for en slik gigantisk industriutbygging som områdeplanen legger opp til. I invitasjonen fra Panasonic, Equinor og Hydro til interesserte om å melde inn mulige tomter til batterifabrikk i Norge (fristen var satt til 28.01.2021) heter det blant annet: «*...Sentralt i dette arbeidet er å identifisere mulige lokasjoner for hvor konkurransedyktig industriell virksomhet kan etableres.*», jf. prosjektets webside jointbatteryinitiative.com. Det skal legges vekt på mulighet for utvidelser, at nærområdene har nødvendige servicefunksjoner og muliggjør rekruttering av kvalifisert arbeidskraft, samt mulighet for tilgang til kraft og vann. Det heter også i invitasjonen at det er en betydelig logistikkoperasjon med mål om effektiv og mest mulig bærekraftig transport av råvarer inn og ferdigproduserte batterier ut til kunder i Europa. Sist, men ikke minst heter det at det er viktig at lokalsamfunnet er positiv til etablering og drift av denne type industriell aktivitet.

I to vedlegg er dette utdypet i klare krav til valg av tomt. Under logistikk heter det blant annet at det må være tilgang til effektiv og mest mulig bærekraftig transport av råvarer inn og batterier til kunder i Europa, og «*typisk transportvolum i driftsfasen er ca. 200 (stk.) 40-fot containere inn og ut per uke for fase 1.*» Det er vanskelig å forestille seg dette gjennom Farsund og ut over Lista.

Jeg blir enda mer i tvil når selskapene krever en mobilisering av driftsbemannning på ca. 2000 personer direkte ansatte i første fase, hovedsakelig faglærte operatører, og personell med

høgskole/universitetsutdanning. Dette finnes jo ikke i kommunen i dag; ei heller i Listerregionen, for det er krav om inntil 60 minutters reisevei. Er det meningen at vi nå skal og må flytte hjem alle mann, for å redde industriutbyggingen på Lista? For det er vel snakk om at flesteparten er menn? Og selskapene har jo tenkt på at det samtidig må finnes arbeids- og utdanningsmuligheter for familiemedlemmer. Jeg husker at kommunen for ikke mange år siden fikk laget en næringsplan der kvinnelige (kompetanse) arbeidsplasser ikke var nevnt. Sannsynligvis vil det være snakk om å tilføre utenlandsk arbeidskraft i stort antall. Boligbygging for så mange ansatte vil medføre stort utbyggingspress på jordbruksarealer i Farsund og nærliggende kommuner. Avstand til sykehus er også et punkt det stilles krav til. Jeg skal ikke nevne Alcoas krav om sykehus i sin tid og hvordan den bedriften stilte opp for Farsund sykehus i årene etter, mens mange gikk i demonstrasjonstog og kjempet innbitt mot fylket.

Samfunnsøkonomisk er det lite og ingenting som taler for lokalisering av ny stor-industri på Lista. Kostnadene for miljø vil aldri kunne balanseres av nytten. Det finnes alternative arealer i kommunen og i Lister. Det er allerede eksproprierte arealer til industriformål der Alcoa Miljøpark ligger i dag (2/32 og 2/208). Dette ble gjort i forbindelse med etableringen av Lista Aluminiumverk på slutten av 60-tallet. Det er også områder sør for verkets haller. Det er nært til trafostasjon og kraftlinje, og strømkabelen vil dermed ikke berøre all den fulldyrkede jorda utover Lista. Også Kvinesdal var inne i bildet da Lista Aluminiumverk var under planlegging.

Hva med forurensning og utslipp fra slike store industrianlegg? Alcoa Lista har til sammenligning forurenset Husebybukta og områdene rundt med en rekke farlige kjemiske stoffer både til luft og vann i snart 50 år. Det er et stort CO₂-utslipp fra verket. Hvor mange av Farsund kommune sine innbyggere har lest denne informasjonen som ligger lett tilgjengelig på Miljødirektoratets side <https://www.norskeutslipp.no/>? Det er ingen som tør å yppe seg om forurensning midt i et naturskjønt område. Det er ingen i lokalbefolkningen som engasjerer seg og krever at det må jobbes mer med rensing. I starten ble det planlagt at det skulle være 800 arbeidsplasser, og disse er effektivisert ned til ca. 250 arbeidsplasser.

I kommunestyret den 23. mai 1967 stemte politikerne på formannskapetets innstilling som lyder «Den fra Elektrokemisk A/S foreliggende ekspropriasjonssøknad anbefales innvilget. Kommunestyret forutsetter ellers at det mellom Elektrokemisk A/S og Farsund kommune blir inngått særavtale om løsning av diverse detaljspørsmål i forbindelse med det planlagte aluminiumverk med tilhørende anlegg». Innstillingen ble vedtatt med 37 mot 6 stemmer i kommunestyret. En av politikerne (Bernt Spinnanger) foreslo at det skulle tas med en setning i innstillingen: «... idet kommunestyret forutsetter ellers at det mellom Elektrokemisk gjør hva som er teknisk mulig for å unngå unødig røk og støvplager...». Farsund kommune fikk senere kritikk av Kommunaldepartementet for at de hadde et forslag til avtale som var for gunstig for Elektrokemisk, og at kommunen var for ettergivende. Avtalen ble aldri godtatt av departementene. Her må det nevnes at Farsund kommune slettet alle avtaler med Alcoa i 2013.

For de som ikke kjenner historien kan det nevnes at ekspropriasjonen ble en årelang prosess med både under- og overskjønn. Alcoa som bedrift har ikke fulgt opp betingelsene og forutsetningene for erverv av landbrukseieendommene. Da ekspropriasjonen var over, var de berørte grunneierne avspist med småbeløp. Alcoa fikk ekspropriert et altfor stort landbruksareal. Beløpene som ble utbetalt i erstatning for eiendommer og rettigheter er latterlige sett med dagens øyne i forhold til hva det ville vært verdsatt til i dag. Det er vokst opp en ny generasjon ansatte på Alcoa som ikke kjenner sin egen historie.

Hva kan vi lære av den store etableringen av industrien i Husebymarka og Lundevågen og bruke dette i forbindelse med det nye planlagte industrieventyret? Det store flertallet av politikere var ikke villig til å stille betingelser til den kommende industrivirksomheten. Lovnaden om mange industriarbeidsplasser og økt folketall og velstand ble viktigere enn å tenke på forurensning og det store inngrepet i eiendommer og rettigheter som måtte til for å realisere etableringen. Nå må politikerne våkne.

Hvor er kompetanse og kvinnearbeidsplassene?

Utbyggingen av aluminiumverk og større industri på 50- og 60-tallet var ledd i distriktsutbyggingen og oppbyggingen av landet etter krigen. Myndighetene var sterkt inne i bildet da og tenkte helhetlig og strategisk i motsetning til dagens lokale utbyggere og kommuner som hiver seg på. Et titalls kommuner har allerede meldt sin interesse for batterifabrikk og datalagringssenter uten at dette ses i en større og mer helhetlig sammenheng i forhold til infrastruktur som veier, kraft, vann, flyplass, sykehus og et større bo- og arbeidsmarked. Jeg ønsker derfor en overordnet plan/strategi for utbygging av batterifabrikk og datalagringssenter i Norge. Det nærmeste en kommer er Nærings- og fiskeridepartementets strategi fra 2018 «*Norge som datasenternasjon*». Under pkt. 7.6 Tomteutvikling heter det f.eks. at «*Miljøkonsekvenser må utredes, og naboer og lokalsamfunn må få anledning til å gi sine innspill.*» Det er det blitt lite av i denne områdeplanen for Lista REP.

Rogaland fylkeskommune har utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for etablering av datasenter (15.02.2021), og der heter det «*Det er på steder der man har et gunstig sammenfall først og fremst av krafttilgang og fibernett at større datasentre ønsker å etablere seg. Når man først har utviklet et slikt område gjør hensyn til storskala-drift det ønskelig å ha utbyggingsmuligheter.*» Det nevnes også at store datasentre vil i de fleste tilfeller bygge inn omfattende fysiske sikkerhetssystemer rundt sine områder (spesialgjerd, avansert kamerautstyr, bevegelsessensorer, fysiske barrierer mot alle typer kjøretøy). Rapporten omtaler også fiskeoppdrett og kjølebehov. Jeg siterer: «*Et siste punkt vedrørende lokasjon av landbasert oppdrett er å peke på de fysiske massene som skal inn og ut av anlegget. En produksjon på 10 000 tonn/år betyr også en inntransport av mer enn 10 000 tonn fôr og en utkjøring av omtrent like store mengder slam (selvsagt avhengig av hvordan slam håndteres.)*» Varme rangerer ganske langt ned på listen over viktige parameter for lokalisering.

Jordvern og FNs bærekraftsmål

Høsten 2018 la regjeringen frem en oppdatert nasjonal jordvernstrategi der målet om at årlig omdisponering av dyrket jord må være under 4 000 daa opprettholdes. Det tar århundrer å danne god matjord, og jordsmonnet er dermed i praksis en ikke-fornybar ressurs. Stadig flere tar hensyn til jordvern i utbyggingssaker. F.eks. har kommunestyrene i både Ås og Nordre Follo vedtatt å gå mot planene til Bane Nor om utbygging av jernbane/Østre linje mellom de to kommunene for å bevare det flotte kulturlandskapet mellom Ås og Ski. Også andre kommuner har gjort slike vedtak for å spare matjord. Andre kommuner trenger å bli minnet om dette. Landbruks- og matminister og kommunal- og moderniseringsminister sendte senest ut et nytt jordvern-brev den 8. januar i år. Statsrådene minner der om at mange av FNs bærekraftsmål bare kan nås med innsats fra kommuner og fylkeskommuner. Kommunene må bruke sin kunnskap om lokale og regionale forhold til å prioritere og følge opp bærekraftsmålene i arealplanleggingen, i tråd med regjeringens politikk, jf. link <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/jordvern-avgjorende-for-a-na-barekraftsmalene/id2827870/>

Mange kommuner hevder at de selv er best i stand til å veie vekst og vern opp mot hverandre. På lederplass i Stavanger Aftenblad 10. april står det at «all erfaring viser nemlig at lokalpolitikere ikke

klarer å forplikte seg til å verne natur.» «Natur med stor verneverdi og erstattelig matjord bygges ned sak for sak, vedtak for vedtak. Og det er i kommunene dette skjer.» Farsund kommune sine politikere er intet unntak. Det ser ut til å være fullstendig mangel på helhetlig tenkning og langsiktig planlegging i kommunen. Søknad om dispensasjoner er mer regel enn unntak. Det er ikke slik at man kan få i både pose og sekk alltid. Ødelagt natur kan ikke erstattes. Hvor er støtten til bøndene? Landbruket står sentralt på Lista. Hvorfor skal så mange gårder og grunneiere gjennomgå tvangsinngrep for at noen få skal berike seg på andres bekostning. Som listalending vil jeg ikke ha disse ødeleggelsene.

Jeg vil vise til en kronikk i Dagsavisen 7. april der direktør i Artsdatabanken Bjarte Rambjør Heide skriver at «tapet av naturmangfold truer menneskets velferd og hindrer oss i å nå de globale målene for bærekraft.» Artsdatabanken ble etablert av Stortinget for 16 år siden og er en nasjonal og nøytral kunnskapsbank for naturmangfold. Rambjør Heide skriver blant annet at «**Naturen er en begrenset ressurs**. Den må forvaltes på samme måte som andre begrensede ressurser, som for eksempel økonomiske ressurser. For å vite hva vi har mulighet til å forbruke, må vi vite hva vi har, og vi må vite hvor mye det vi vil gjøre koster. Alt dette før vi setter i gang. Vanskeligere er det i teorien ikke, verken for økonomiske ressurser eller natur. **EU-kommisjonen** offentligjorde nylig at EU og FN har utviklet et nytt rammeverk som tar hensyn til biologisk mangfold og økosystemer i økonomisk planlegging. Dette rammeverket går ut over BNP og inkluderer regnskap for naturkapital. EU understreker at dette er en viktig endring i måten vi tenker på velferd og velstand på.»

Mitt inntrykk er at verken politikerne eller utbyggerne i Farsund og på Lista er oppdatert i forhold til natur og miljø og har ikke fokus på å nå de nasjonale og internasjonale miljømålene. Farsund har et av Norges største CO2-utslipp!

Avsluttende kommentarer:

Lokalpolitikerne må kjenne sin besøkelsestid og avvise hele områdeplanen for Lista REP. Dersom det skal etableres noe næring på flyplassområdet, må det legges helt andre og nye konsekvensutredninger i tråd med de nyeste veilederne til grunn. Politikerne må stille strenge krav til hva som skal være tillatt og ikke. Jeg tar det for gitt at Statsforvalteren og andre regionale og nasjonale myndigheter kommer med innsigelser til områdeplanen og vil stille klare krav til kommunens og utbyggerens plangrunnlag videre.

Skal politikerne i Farsund ødelegge Listas tusenårige kulturlandskap for all fremtid?

Med hilsen

Ane Grete Larsen

From: Stig Alfred Eikeland
Sent: onsdag 21. april 2021 12:45
To: Felles postmottak (Far)
Cc: Sten Otto Tjørve; Øystein Bekkevold
Subject: Innspill til offentlig ettersyn av områdeplan Lista Renewable Energypark
PlanID 4206 16200

Hei

På vegne av enhet for Bygg og Eiendom i Farsund kommune vil jeg bemerke at det allerede er store flomproblemer i Vanse sentrum. Dersom det føres mer vann over i nedbørsfelt med utløp i Brastadvannet vil dette være uheldig for flomsituasjonen i Vanse og særlig ved Lista Ungdomsskole. Dette gjelder også tiltak i samme nedbørsfelt som kan føre til dårligere forrøyning.

Stig Alfred Eikeland
Farsund kommune, Landbruk
Eiendomsforvalter
Telefon: 46 80 16 22

From: Aud Irene Vatland
Sent: onsdag 21. april 2021 18:35
To: Felles postmottak (Far)
Cc: Øystein Bekkevold; Jan Fredrik Sundt; Stig Alfred Eikeland
Subject: Uttalelse fra enhet for landbruk - 1. førstegangsbehandling av områdeplan LREP - PlanId 4206 16200

Kommunens enhet for landbruk viser til offentlig ettersyn av Områdeplan for Lista Renewable Energy Park PlanId 16200 og har følgende kommentarer:

Generelt.

Fagrapportene *Flomkartlegging* og *Overvann og flom* understreker viktigheten av å ha godkjente planer for håndtering av overvann før byggetillatelse gis i planområdet.

Det går svært tydelig fram at eksisterende dreneringssystem ikke vil klare å håndtere mer overvann.

Konsekvenser for tilgrensende områder må innarbeides i detaljplaner ut fra at kapasitet i eksisterende system nås en god stund før vannmengder tilsvarende en 200-års flom.

Det må framgå i hvilken grad jordbruksarealer f.eks. på Brastad, Skeime øvre og Nordhassel vil bli flomutsatte som konsekvens av utbygging.

Kommentar fra naturforvalter vedr. anadrom fisk:

Vil rose utbygger for å ta hensyn til fiskebestanden ved å bruke profesjonelle til å finne løsninger som er tatt med i bestemmelser og plankart.

Det må utredes nærmere dersom vann føres over mellom de to kanalene A og B. Dette vil sannsynligvis være bra for den kanalen som får økt vannføring, mens det i den andre vil bli forhøyet konsentrasjon av næringsstoffer samt metaller som jern. Dette kan ha uheldig effekt på anadrom fisk som vandrer ut og inn.

Plankart:

Kommentar til LNFR-areal, L:

Det er positivt at berørt del av landbrukseieendom utenfor flyplassgjerdet, på 26/23, områdene L1, L2, L3 og L4 er avsatt til landbruksområde, L.

Og videre at områdene i henhold til planbestemmelsene kap. 4.4 er areal for landbruk og gårdstilknyttet næringsvirksomhet og der drenering og andre tiltak for å lede vannet bort er tillatt.

Det er plassert en trafo, BE7, på område L4 uten at det er markert i plankartet hvor kabel skal gå gjennom områdene L1-L4.

Dette vurderes uheldig. I andre reguleringsplaner er det vanlig å markere denne type kabel.

Vi mener trafoen må flyttes innenfor flyplassgjerdet, på tilgrensende eiendom på 26/43 og at kabel må legges i eksisterende vei over 26/23.

Kommentar til område avsatt til hensynssone Bevaring naturmiljø, H-560-7:

Planområde har høy tetthet av rådyr og tidvis også trekkende hjort. Planlagte grøntarealer bør derfor etableres som viltkorridorer, der hjortevilt kan trekke gjennom uhindret. H-560 – 1 til 6 som følger vannveiene løser dette på en bra måte. H-560-7 virker i så måte som en blindgate. Det er særs uheldig mtp flyplassområdet der det ikke skal oppholde seg hjortvilt.

Planbestemmelsene:

Til kap. 7 Rekkefølgebestemmelser:

Det er positivt at det ihht 7.1.b skal foreligge godkjent plan for flytting av jord fra dyrka mark og beitemark før tillatelse til tiltak blir gitt og anleggsarbeid startet.

Vi mener det er viktig å innhente kunnskap om flytting av jord som faglig grunnlag for godkjenning av plan.

Skal flytting av matjord være vellykket kreves det kunnskap om håndteringen.

NLR – Norsk Landbruksrådgiving har i samarbeid med NIBIO utgitt en håndbok med tittel «Jordmasser – fra problem til ressurs – ta vare på matjorda» og en veileder.

Se vedlagte kortversjon av veileder her:

<https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/dokument-fmno/landbruk-og-mat-dokumenter/jordbruk-dokumenter/jordmasser---praktisk-veileder--kortversjon.pdf>

Med hilsen

Aud Irene Vatland
Farsund kommune, landbruk
Jordbrukssjef
Telefon: 41 50 82 80

Kari Marie Swensen
 Vevelstadåsen 21
 1405 Langhus

21.04.2021

Farsund kommune
 Teknisk forvaltning
post@farsund.kommune.no

Sak 20/01162 - Offentlig ettersyn ny 1. gangsbehandling PlanID 4206 16200 – Områdeplan Lista Renewable Energypark – høringsinnspill

Det vises til reviderte høringsdokumenter lagt ut på kommunens nettside den 26. mars d.å. Det er kritikkverdig at kommunen publiserte feil plan og bestemmelser den 10. mars med 6 ukers frist. Ny frist ble bare forlenget med en dag, og det ble heller ikke tatt hensyn til påskeferie; tatt i betraktning at det er et omfattende plandokument med diverse utredninger som tar tid å sette seg inn i.

Jeg har følgende merknader og kommentarer til områdeplan Lista Renewable Energypark (REP):

Generell kommentar:

Listas kulturlandskap har blitt formet av mennesker og dyr i over 10.000 år. Jordbruket startet i yngre steinalder for om lag 5.000 år siden med hogst og avsviing av lyngheier og dyrking av korn. Et stort antall kulturminner vitner om dette. Per Løvhaug har beskrevet dette godt i boka «*Lista – det eldste Norge*». Mye av det samme omtales også i heftet «*På tur i Listalandskapet – kulturhistorisk guide for turer i et av våre eldste kulturlandskap*» fra prosjektet Listalandskapet (2005). Boken til Løvhaug starter med utsagnet til en naturfotograf som har reist verden og Norge rundt: «*Hvorfor har ingen vist meg dette før!*» Altså Lista som en godt bevart hemmelighet, men som tiltrekker seg stadig flere turister som vil se den mektige og uberørte naturen og landskapet. Merkelappen «*Fristende – nyskapende – best på natur og det gode liv*» i gjeldende kommuneplan passer jo sånn sett godt på Farsund. I tusenvis av år har havet (fiskerier og sjøfart) og jordbruket skapt et utkomme for mange av våre forfedre – alt innenfor en bærekraftig ramme. Fremdeles betyr hav og jord mye for kommunen som i dag regnes som Sørlandets største landbrukskommune.

Det er derfor jeg vantro og med stor bekymring leser at et planområde på 2100 daa foreslås regulert til nærings- og industriområde med etablering av ny kraftforedlende industri i form av datalagringssenter, battericellefabrikk e.l. I tillegg nevnes fiskeoppdrettsanlegg, biogassanlegg og andre næringer som kan ta i bruk spillvarmen fra et datasenter. **Dette er hinsides enhver fatteevne!** En må jo bare spørre seg om hvordan noen få «mannfolk med fikse idéer» ute på Lista har klart å holde på så lenge som de har gjort uten at de har blitt stoppet. Det eneste disse utbyggerne har klart så langt, er å holde liv i noen konsulenter som nå skal bidra til å legitimere hele utbyggingen. Norsk Ornitologisk Forening har allerede slaktet det meste av utredningsarbeidet og konsekvensutredningen. Uttalelsen støttes 100 %! Konsesjon og ekspropriasjonstillatelsen kom på plass med vedtak i NVE den 30. juni i fjor. Som rettighetshaver klaget vi selvsagt, og klagen kom igjennom til OED. Den ble avslått, for megastor strålingsfare og langvarige helseskader av strømkabelen tvers over Lista betyr jo ingenting i denne sammenheng. For nå er det det grønne skiftet som gjelder, og Farsund og Lista må jo få sin del. Hallo!

Dette gjelder Lista flyplass og Hellemyra. En flyplass som har konsesjon frem til 2032, og med en av de lengste rullebanene i landet. Denne skulle veldig mange andre kommuner gjerne hatt. Det kunne være en idé å fly turister inn og fisk ut? For fisken fra fiskemottaket på Borhaug og fra det landbaserte fiskeoppdrettsanlegget i Lundevågen må jo ut til markedet. (Pr. dags dato leser man at det er tvilsomt at nødvendige dispensasjoner blir gitt til Barling AS, men det er en annen sak.) Og når veien og infrastrukturen ikke er der, ligger jo flyplassen der allerede. Snakk om å sage av den greina en sitter på. Det må reises spørsmål om det kan være flytrafikk på Lista dersom en slik utbygging blir noe av i flyplassens nabolag.

Og Hellemyra som det store våtmarksområdet med et rikt fugleliv og viktig for økosystem og biologisk mangfold. En stor industrietablering som en batterifabrikk eller datalagringscenter vil være, kommer til å ødelegge hele naturtypen Hellemyra og Slevdalsvannet som Ramsar-område. Lista fyr har blitt nasjonalt besøkssenter og kan ta imot alle naturinteresserte fra Norge og Europa. Skal vi virkelig miste dette nå? Det er meningsløst å snakke om 2 eller 12 områder med hensynssoner for naturformål og kulturmiljø i planbestemmelsene. Hele flat-Lista vil bli ødelagt.

Hele Listas kulturlandskap vil bli endret med en slik massiv utbygging med opptil 10-12-15-20 meter høye bygninger/anlegg i det flate landskapet. Det står til og med i bestemmelsene til arealformålet i pkt. 4.1.1 e) at «*Enkeltelementer som tårn, piper og andre konstruksjoner kan tillates utover maksimalt tillatt byggehøyde.*» Altså kan en risikere at det kan komme skyskraper-lignende høye bygg på flat-Lista. Vi har nok visuell «forurensning» allerede med de lysende vindmøllene på heiene. Det er aldeles ikke greit med industripiper med utslipp som forurensere. Hvor inntak og utslipp av kjølevann skal foregå, kan jeg ikke se er omtalt i det hele tatt. Her tar jeg et lite forbehold og skylder på kort høringsfrist. Muligens skal det legges ledninger og rør i verneområdene langs og over Listastrendene?

Lokalisering og infrastruktur:

Det er videre naturlig å spørre seg om flat-Lista er rette sted for lokalisering og har og vil komme til å få den nødvendige infrastrukturen som kreves for en slik gigantisk industriutbygging som områdeplanen legger opp til. I invitasjonen fra Panasonic, Equinor og Hydro til interesserte om å melde inn mulige tomter til batterifabrikk i Norge (fristen var satt til 28.01.2021) heter det blant annet: «*...Sentralt i dette arbeidet er å identifisere mulige lokasjoner for hvor konkurransedyktig industriell virksomhet kan etableres.*», jf. prosjektets webside jointbatteryinitiative.com. Det skal legges vekt på mulighet for utvidelser, at nærområdene har nødvendige servicefunksjoner og muliggjør rekruttering av kvalifisert arbeidskraft, samt mulighet for tilgang til kraft og vann. Det heter også i invitasjonen at det er en betydelig logistikkoperasjon med mål om effektiv og mest mulig bærekraftig transport av råvarer inn og ferdigproduserte batterier ut til kunder i Europa. Sist, men ikke minst heter det at det er viktig at lokalsamfunnet er positivt til etablering og drift av denne type industriell aktivitet.

I to vedlegg er dette utdypet i klare krav til valg av tomt. Under logistikk heter det blant annet at det må være tilgang til effektiv og mest mulig bærekraftig transport av råvarer inn og batterier til kunder i Europa, og «*typisk transportvolum i driftsfasen er ca. 200 (stk.) 40-fot containere inn og ut per uke for fase 1.*» Det er vanskelig å forestille seg dette gjennom Farsund og ut over Lista.

Jeg blir enda mer i tvil når selskapene krever en mobilisering av driftsbemannning på ca. 2000 personer direkte ansatte i første fase, hovedsakelig faglærte operatører, og personell med

høgskole/universitetsutdanning. Dette finnes jo ikke i kommunen i dag; ei heller i Listerregionen, for det er krav om inntil 60 minutters reisevei. Er det meningen at vi nå skal og må flytte hjem alle mann, for å redde industriutbyggingen på Lista? For det er vel snakk om at flesteparten er menn? Og selskapene har jo tenkt på at det samtidig må finnes arbeids- og utdanningsmuligheter for familiemedlemmer. Jeg husker at kommunen for ikke mange år siden fikk laget en næringsplan der kvinnelige (kompetanse) arbeidsplasser ikke var nevnt. Sannsynligvis vil det være snakk om å tilføre utenlandsk arbeidskraft i stort antall. Boligbygging for så mange ansatte vil medføre stort utbyggingspress på jordbruksarealer i Farsund og nærliggende kommuner. Avstand til sykehus er også et punkt det stilles krav til. Jeg skal ikke nevne Alcoas krav om sykehus i sin tid og hvordan den bedriften stilte opp for Farsund sykehus i årene etter, mens mange gikk i demonstrasjonstog og kjempet innbitt mot fylket.

Samfunnsøkonomisk er det lite og ingenting som taler for lokalisering av ny stor-industri på Lista. Kostnadene for miljø vil aldri kunne balanseres av nytten. Det finnes alternative arealer i kommunen og i Lister. Det er allerede eksproprierte arealer til industriformål der Alcoa Miljøpark ligger i dag (2/32 og 2/208). Dette ble gjort i forbindelse med etableringen av Lista Aluminiumverk på slutten av 60-tallet. Det er også områder sør for verkets haller. Det er nært til trafostasjon og kraftlinje, og strømkabelen vil dermed ikke berøre all den fulldyrkede jorda utover Lista. Også Kvinesdal var inne i bildet da Lista Aluminiumverk var under planlegging.

Hva med forurensning og utslipp fra slike store industrianlegg? Alcoa Lista har til sammenligning forurenset Husebybukta og områdene rundt med en rekke farlige kjemiske stoffer både til luft og vann i snart 50 år. Det er et stort CO₂-utslipp fra verket. Hvor mange av Farsund kommune sine innbyggere har lest denne informasjonen som ligger lett tilgjengelig på Miljødirektoratets side <https://www.norskeutslipp.no/>? Det er ingen som tør å yppe seg om forurensning midt i et naturskjønt område. Det er ingen i lokalbefolkningen som engasjerer seg og krever at det må jobbes mer med rensing. I starten ble det planlagt at det skulle være 800 arbeidsplasser, og disse er effektivisert ned til ca. 250 arbeidsplasser.

I kommunestyret den 23. mai 1967 stemte politikerne på formannskapetets innstilling som lyder «Den fra Elektrokemisk A/S foreliggende ekspropriasjonssøknad anbefales innvilget. Kommunestyret forutsetter ellers at det mellom Elektrokemisk A/S og Farsund kommune blir inngått særavtale om løsning av diverse detaljspørsmål i forbindelse med det planlagte aluminiumverk med tilhørende anlegg». Innstillingen ble vedtatt med 37 mot 6 stemmer i kommunestyret. En av politikerne (Bernt Spinnanger) foreslo at det skulle tas med en setning i innstillingen: «... idet kommunestyret forutsetter ellers at det mellom Elektrokemisk gjør hva som er teknisk mulig for å unngå unødig røk og støvplager...». Farsund kommune fikk senere kritikk av Kommunaldepartementet for at de hadde et forslag til avtale som var for gunstig for Elektrokemisk, og at kommunen var for ettergivende. Avtalen ble aldri godtatt av departementene. Her må det nevnes at Farsund kommune slettet alle avtaler med Alcoa i 2013.

For de som ikke kjenner historien kan det nevnes at ekspropriasjonen ble en årelang prosess med både under- og overskjønn. Alcoa som bedrift har ikke fulgt opp betingelsene og forutsetningene for erverv av landbrukseieendommene. Da ekspropriasjonen var over, var de berørte grunneierne avspist med småbeløp. Alcoa fikk ekspropriert et altfor stort landbruksareal. Beløpene som ble utbetalt i erstatning for eiendommer og rettigheter er latterlige sett med dagens øyne i forhold til hva det ville vært verdsatt til i dag. Det er vokst opp en ny generasjon ansatte på Alcoa som ikke kjenner sin egen historie.

Hva kan vi lære av den store etableringen av industrien i Husebymarka og Lundevågen og bruke dette i forbindelse med det nye planlagte industrieventyret? Det store flertallet av politikere var ikke villig til å stille betingelser til den kommende industrivirksomheten. Lovnaden om mange industriarbeidsplasser og økt folketall og velstand ble viktigere enn å tenke på forurensning og det store inngrepet i eiendommer og rettigheter som måtte til for å realisere etableringen. Nå må politikerne våkne.

Hvor er kompetanse og kvinnearbeidsplassene?

Utbyggingen av aluminiumverk og større industri på 50- og 60-tallet var ledd i distriktsutbyggingen og oppbyggingen av landet etter krigen. Myndighetene var sterkt inne i bildet da og tenkte helhetlig og strategisk i motsetning til dagens lokale utbyggere og kommuner som hiver seg på. Et titalls kommuner har allerede meldt sin interesse for batterifabrikk og datalagringssenter uten at dette ses i en større og mer helhetlig sammenheng i forhold til infrastruktur som veier, kraft, vann, flyplass, sykehus og et større bo- og arbeidsmarked. Jeg ønsker derfor en overordnet plan/strategi for utbygging av batterifabrikk og datalagringssenter i Norge. Det nærmeste en kommer er Nærings- og fiskeridepartementets strategi fra 2018 «*Norge som datasenternasjon*». Under pkt. 7.6 Tomteutvikling heter det f.eks. at «*Miljøkonsekvenser må utredes, og naboer og lokalsamfunn må få anledning til å gi sine innspill.*» Det er det blitt lite av i denne områdeplanen for Lista REP.

Rogaland fylkeskommune har utarbeidet et kunnskapsgrunnlag for etablering av datasenter (15.02.2021), og der heter det «*Det er på steder der man har et gunstig sammenfall først og fremst av krafttilgang og fibernett at større datasentre ønsker å etablere seg. Når man først har utviklet et slikt område gjør hensyn til storskala-drift det ønskelig å ha utbyggingsmuligheter.*» Det nevnes også at store datasentre vil i de fleste tilfeller bygge inn omfattende fysiske sikkerhetssystemer rundt sine områder (spesialgjerd, avansert kamerautstyr, bevegelsessensorer, fysiske barrierer mot alle typer kjøretøy). Rapporten omtaler også fiskeoppdrett og kjølebehov. Jeg siterer: «*Et siste punkt vedrørende lokasjon av landbasert oppdrett er å peke på de fysiske massene som skal inn og ut av anlegget. En produksjon på 10 000 tonn/år betyr også en inntransport av mer enn 10 000 tonn fôr og en utkjøring av omtrent like store mengder slam (selvsagt avhengig av hvordan slam håndteres.)*» Varme rangerer ganske langt ned på listen over viktige parameter for lokalisering.

Jordvern og FNs bærekraftsmål

Høsten 2018 la regjeringen frem en oppdatert nasjonal jordvernstrategi der målet om at årlig omdisponering av dyrket jord må være under 4 000 daa opprettholdes. Det tar århundrer å danne god matjord, og jordsmonnet er dermed i praksis en ikke-fornybar ressurs. Stadig flere tar hensyn til jordvern i utbyggingssaker. F.eks. har kommunestyrene i både Ås og Nordre Follo vedtatt å gå mot planene til Bane Nor om utbygging av jernbane/Østre linje mellom de to kommunene for å bevare det flotte kulturlandskapet mellom Ås og Ski. Også andre kommuner har gjort slike vedtak for å spare matjord. Andre kommuner trenger å bli minnet om dette. Landbruks- og matminister og kommunal- og moderniseringsminister sendte senest ut et nytt jordvern-brev den 8. januar i år. Statsrådene minner der om at mange av FNs bærekraftsmål bare kan nås med innsats fra kommuner og fylkeskommuner. Kommunene må bruke sin kunnskap om lokale og regionale forhold til å prioritere og følge opp bærekraftsmålene i arealplanleggingen, i tråd med regjeringens politikk, jf. link <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/jordvern-avgjorende-for-a-na-barekraftsmalene/id2827870/>

Mange kommuner hevder at de selv er best i stand til å veie vekst og vern opp mot hverandre. På lederplass i Stavanger Aftenblad 10. april står det at «all erfaring viser nemlig at lokalpolitikere ikke

klarer å forplikte seg til å verne natur.» «Natur med stor verneverdi og erstattelig matjord bygges ned sak for sak, vedtak for vedtak. Og det er i kommunene dette skjer.» Farsund kommune sine politikere er intet unntak. Det ser ut til å være fullstendig mangel på helhetlig tenkning og langsiktig planlegging i kommunen. Søknad om dispensasjoner er mer regel enn unntak. Det er ikke slik at man kan få i både pose og sekk alltid. Ødelagt natur kan ikke erstattes. Hvor er støtten til bøndene? Landbruket står sentralt på Lista. Hvorfor skal så mange gårder og grunneiere gjennomgå tvangsinngrep for at noen få skal berike seg på andres bekostning. Som listalending vil jeg ikke ha disse ødeleggelsene.

Jeg vil vise til en kronikk i Dagsavisen 7. april der direktør i Artsdatabanken Bjarte Rambjør Heide skriver at «tapet av naturmangfold truer menneskets velferd og hindrer oss i å nå de globale målene for bærekraft.» Artsdatabanken ble etablert av Stortinget for 16 år siden og er en nasjonal og nøytral kunnskapsbank for naturmangfold. Rambjør Heide skriver blant annet at «**Naturen er en begrenset ressurs**. Den må forvaltes på samme måte som andre begrensede ressurser, som for eksempel økonomiske ressurser. For å vite hva vi har mulighet til å forbruke, må vi vite hva vi har, og vi må vite hvor mye det vi vil gjøre koster. Alt dette før vi setter i gang. Vanskeligere er det i teorien ikke, verken for økonomiske ressurser eller natur. **EU-kommisjonen** offentligjorde nylig at EU og FN har utviklet et nytt rammeverk som tar hensyn til biologisk mangfold og økosystemer i økonomisk planlegging. Dette rammeverket går ut over BNP og inkluderer regnskap for naturkapital. EU understreker at dette er en viktig endring i måten vi tenker på velferd og velstand på.»

Mitt inntrykk er at verken politikerne eller utbyggerne i Farsund og på Lista er oppdatert i forhold til natur og miljø og har ikke fokus på å nå de nasjonale og internasjonale miljømålene. Farsund har et av Norges største CO2-utslipp!

Avsluttende kommentarer:

Lokalpolitikerne må kjenne sin besøkelsestid og avvise hele områdeplanen for Lista REP. Dersom det skal etableres noe næring på flyplassområdet, må det legges helt andre og nye konsekvensutredninger i tråd med de nyeste veilederne til grunn. Politikerne må stille strenge krav til hva som skal være tillatt og ikke. Jeg tar det for gitt at Statsforvalteren og andre regionale og nasjonale myndigheter kommer med innsigelser til områdeplanen og vil stille klare krav til kommunens og utbyggernes plangrunnlag videre.

Skal politikerne i Farsund ødelegge Listas tusenårige kulturlandskap for all fremtid?

Med hilsen

Kari Marie Swensen (sign.)
TORP-HUSEBY GÅRD

Odny Mathisen

Skytterveien 15

5038 Bergen

Odnym@online.no

21.04.2021

Farsund kommune

teknisk forvaltning

pb. 100

4552 Farsund

post@farsund.kommune.no kopi: Oystein.Bekkevold@farsund.kommune.no

Innspill til offentlig ettersyn av ny førstegangsbehandling vedrørende områdeplan for Lista Renewable Energypark PlanID 4206 1620

Lista-landskapet er unikt i Norge, med store landskap-, natur- og kulturverdier. Området har en stor kulturhistorisk dybde.

Overstående er det svært viktig å ivareta. Ifølge FNs naturpanel (IPBES) er arealendringer en større trussel mot naturens overlevelse enn klimaendringene. En femtedel av alle kartlagte norske arter er truet fordi vi overtar leveområdene deres. Stortinget har gitt klare signaler om tung vektning av hensynet til myr i arealsaker. Når 2200 dekar i overnevnte område skal gjøres om til industriområde, er det mye som kan gå galt*.

Allerede på planstadiet har det til nå vært ny førstegangshøring, og deretter flere sakspapirer som måtte korrigeres. Dette lover ikke godt for fortsettelsen.

I beskrivelsen av planområdet, kan man lese at nærmeste tettsted som nevnes er Borhaug/Vestbygda og Vanse, samt at det er spredt bebyggelse nord for planområdet.

Selv er jeg småbrukmedeier på Stave, som ligger ca. 800 m. fra Vestre port i nordvestlig retning. Når man leser i ROS-analysen om risiko for Ammoniakk utslipp med mere, finner jeg det betimelig å framheve Nordbygda (bebyggelsen langs Nordbygdveien) og spesielt klyngebebyggelsen på Stave. Stave kan ikke defineres som et tettsted, men må i høyeste grad tas i betraktning og vektlegges, spesielt med hensyn til støy og utslipp. Bebyggelse langs Nordveien og Oreveien likeså. Skeime og Vanse vil også være utsatt for giftutslipp ved kraftig vind, og vind har vi mye av på Lista.

Bestemor ble under krigen fratatt hus og gard på Langåker av tyskerne fordi de skulle bygge flyplass. På 50-tallet ble eiendommen igjen ekspropriert fra henne, da den skulle bygges ut til NATO-flyplass. Begge mine foreldre har jobbet på flyplassen. Selv vokste jeg opp på Stave i den tiden da det var store NATO-øvelser med jagerfly, Galaxy (den gang verdens største transportfly) og vanlig ruteflytrafikk med fly i alle varianter, fra dem som lignet mest på en campingvogn til store passasjerfly og private småfly. Jeg har med andre ord erfaringer med flystøy, samt flyplassen for øvrig. Flystøy i perioder er en ting, konstant industristøy er noe helt annet.

Min far fortalte levende om da han gikk på skøyter på Slevdalsvannet før flyplassen ble stengt. Etter at den ble åpnet har min familie benyttet flyplassen mye til sykling, (her er det nedsatt fartsgrense og lite biltrafikk) rekreasjon og friluftsliv. Ore Skole, som nå er nedlagt, hadde uteskoleområde i nærheten av Orebekken. Da våre barn var små, var vi stadig på sykkelstur på flyplassen og målet var beversafari i området som vi kalte *Beverplassen* - av naturlige grunner. Dette er et spennende område for barnefamilier å boltre seg på. Friluftslivet på området er det tydelig at utrederne enten ikke kjenner til, eller ønsker å stikke under en stol.

Fugl er ikke mitt fagfelt, men jeg er glad i fuglekvitter, natur og Lista. Jeg blir derfor ekstra skeptisk når de som har fugl som fagfelt eller lidenskap, mener at konsekvensutredningen står til stryk. <https://www.birdlife.no/organisasjonen/fylkesavdelinger/vest-agder/nyheter/?id=2791>

Alt henger sammen med alt. På Lista har vi dårlige erfaringer med utbyggingen av en annen arealkrevende industri som la beslag på store deler av Listas kysthei / fjellområde / turområde, og dårlige erfaringer med inkompetente konsekvensutredere.

Kystheien / fjellområdet Lista Vindkraftverk er plassert på, ble i sin tid utredet etter dansk topografi. Alle som har gått på tur til Skistad, Lofjell, Gråfjell og Ulgjell, vet at dette området har lite med dansk topografi å gjøre. Den skandaløse konsekvensutredningen vedrørende støy, førte til så store støyplager for naboene til turbinene, at enkelte måtte flytte fra husene sine, uten å få en krone i erstatning. Rapporten: Støyutbredelse ved vindkraftverk med "typisk norsk" topografi kom først 5 år etter Lista vindkraftverks oppstart. https://publikasjoner.nve.no/rapport/2017/rapport2017_13.pdf

Det ble ikke skiltet en definert risikosone for iskast før undertegnede skrev leserinnlegg i avisen Lister, 7 år etter at vindkraftverkets oppstart. Nå 9 år etter oppstart, nekter vindkraftverket ved Tom Hallan å gi ut et kart over risikozonene slik at man kan planlegge en trygg tur i turområdet vårt. Naturopplevelser er en viktig grunn til turismen på Lista. Friluftsliv og livskvalitet er byttet ut med støy for øret, og støy for øyet både natt (blinkende røde lys) og dag. Dette var plager befolkningen ikke var gjort kjent med før det var for seint. Noe som vitner om dårlig informasjon og sminking av sannheten, samt at noen plager ble holdt skjult. Jeg er sterkt bekymret for at dette nå er i ferd med å skje igjen. Ytterligere 10% av Lista skal bygges ned. Denne gangen på flat-Lista, inkludert Hellemyra. Dette kommer i tillegg til myr og våtmarkområdene Vindkraftverket ødela.

Utbygger er ansvarlig for konsekvensutredningene - en versjon av *Bukken og havresekken*. Er utrederne uhildet og kompetente? Er utbygger interessert i at konsekvensene skal bli utredet best mulig, eller prioriteres det at konsekvensutredningene skal foregå på kortest mulig tid og at det ikke er så nøye om de foretas i feil tidsperiode, slik at de ikke finner alle de artene som finnes der pga. feil årstid eller tørke etc.? Føler utrederne seg presset til å gi større rom for / innfri utbyggers ønsker om utbygging for å ha større sjanse til å bli hyret inn igjen til nye oppdrag? I media får vi stadig eksempler på dette.

Vi lekfolk som ikke har saksbehandling og konsekvensutredninger som fag, sliter med tillitten, når vi har erfart inkompetanse og hemmelighold, og nå må leve med konsekvensene av vindkraftverket.

Det er utfordrende for folk flest å sette seg inn i så komplekse saker som denne planlagte utbyggingen på flat-Lista, og enda mer utfordrende å komme med merknader / innspill. Få orker å skrive leserinnlegg og ta imot kommentarene på et lite sted. Lokalavisen Lister har ikke på noen måter opplyst om konsekvensene til befolkningen. Etter at høringsfristen hadde gått ut for strømkabelen, kunne man lese i lokal presse at grunneiere der hvor strømkabelen er planlagt, har savnet informasjon og føler seg overkjørt. Dette fremstår nærmest som en lukket prosess. Når befolkningen føler seg overkjørt er det noe som har gått feil. Det er lett å tenke at utbygger ønsker minst mulig støy, fordi de forstår at dette er en meget kontroversiell utbygging. En 3D-modell av prosjektet, som kunne stått utstilt på flyplassen eller i Farsund hadde vært på sin plass.

Hvilken industri som til slutt kommer på flyplassen, er ikke endelig avklart, og mange utredninger og analyser er fortsatt ikke utført. Det er vanskelig å forholde seg til en ROS-analyse hvor 2/3 av punktene ikke er utredet.

Sweco skriver i 00 Planbeskrivelse med KU, rev. 15.02.2021.:

«Konsekvensutredningen skal klargjøre virkninger av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø og samfunn, og sikre at disse virkningene blir tatt i betraktning under forberedelsen av tiltaket.» videre at planen gir direkte utbyggingshjemmel. Det står også: *«Det er allerede gitt byggetillatelse til datalagringsfabrikk i planområdet.»* Hvordan henger dette sammen? Kan man gi byggetillatelse før reguleringsplanen er godkjent?

I sakspapirene står det: Planforslaget «...regulerer ikke til støyfølsom bebyggelse». Hva innebærer dette for naboene rundt? For eksempel bebyggelsen på Stave?

I Swecos ROS analyse står det følgende om det planlagte datalagringscenteret:

«Etter 12 år er det estimert at det vil bli ca. 140 arbeidsplasser i direkte effekter i drift, og ytterlige 100 arbeidsplasser i indirekte og indusert effekt. I anleggsperioden vil tiltaket generere flere arbeidsplasser.» Hva med de første 12 årene?

Vil alle disse arbeidsplassene kreve fysisk tilstedeværelse i lokalene på Lista, slik at kommunen får skatteinntektene, eller kan man sitte i for eksempel India eller Canada og utføre arbeidet? Hvem får i realiteten arbeidsplassene, og hvem får skattepengene? Det er også betimelig å stille det samme spørsmålet om arbeidsplassene i anleggsperioden. Blir det lokale firma, eller store utenbys firma med større kapasitet som kan bygge fortore, som får oppdragene?

Jeg er ikke beroliget av det nye planforslaget med ny områdeplan. Områdeplanen sammen med Terrateknikk avbøtende og kompenserende tiltak er i stor grad kun sukring av den sure pille, og kan aldri kompensere for tapet av det åpne Lista.

Her står det for mye på spill økonomisk for utbygger, og kommunen er desperat etter arbeidsplasser. Hvis utbyggingen blir realisert, er det mulig at befolkningen i stedet for å flytte for å få jobb, flytter for å slippe å ha et støyende og potensielt giftutslippende industriområde som nabo. Et industriområde som deler flat-Lista i to, og dermed fører til tap av det åpne Lista. Hvis man ønsker tilflytting, er det dårlig taktikk å tilby industriområder som nabo. Det har de nok av i byene der folk kommer fra. Det gode liv på landet lokker mer for byfolk. Det samme gjelder for turismen.

Jeg er heller ikke beroliget av kommentaren jeg fikk fra administrasjonen på mitt forrige innspill: *«Tatt til etterretning. Farsund kommune er opptatt av at alle disse momentene skal ivaretas på best mulig måte gjennom planforslaget og fremtidig byggesaksbehandling. Det vises til revidert planforslag som har omfattende aktuelle endringer»*. Jeg kan ikke se noen konkrete omfattende_aktuelle endringer i det reviderte planforslaget for nedenforstående punkter, bortsett fra for punkt 7, hvor man foreslår å *«pakke ned»* Hellemyra i tomtene. Og muligens for fisk og vannkvalitet, men hva med akutt forurensing?

Fortsatt er det følgende jeg er bekymret for at kan gå galt*:

1. Konstant industristøy

2. Anleggsperiodestøy over mange år
3. Trafikkøkning og potensielle tungtrafikkulykker
4. Påfølgende behov for utbygging av veier som nødvendigvis må føre til enda mer nedbygging av natur på Lista
5. Giftutslipp (for eksempel Ammoniakk)
6. Ubehagelig lukt utslipp
7. Tap av LNF-område
8. Ødeleggelse av resterende våtmark og myr
9. CO²-utslipp
10. Tap av fugleliv
11. Risiko for vassdrag og fisk (forurensing/utslipp)
12. Tap av rekreasjonsområde
13. Tap av mulighet for sykkelferdselsgjennomgang (ingen gjennomgangsvei og veiene blir private)
14. 20 m høye bygninger med enda høyere kjøletårn og andre konstruksjoner uten høydebegrensninger
15. Tap av det åpne Lista - 12-20 meter høye bygninger vil kunne sees fra store deler av Lista
16. Tap av kulturhistoriske verdier
17. Utslipp av bakterier fra kjøleanlegg
18. Potensielt terrormål

Jeg er i tillegg sterkt bekymret for, «at bordet fanger» og at man ved å si ja til denne utbyggingsplanen, også på sikt må si ja til ytterligere vindkraftutbygging. Eller at Lista vindkraftverk ikke blir nedlagt når konsesjonen har gått ut etter 25 års drift.

Man må også ta med Lista vindkraftverk i totalregnestykket når man skal vurdere hvor mye Lista tåler av industri før det unike blir ødelagt. Man kan ellers risikere at fastboende flytter vekk og turister mister interessen.

Det er viktig med arbeidsplasser, men det er også viktig å ta vare på det unike vi har på Lista. Jeg håper at begge deler kan la seg kombinere på en måte alle kan være tjent med. Trenger Farsund kommune virkelig så mye som 3000 arbeidsplasser? Det vil i tilfelle også føre til at man får mange av ulempene det medfører å bo i en by, og mister fordelene man har ved å bo på landet.

10% av flat-Lista, ufattelige 2220 daa, inkludert Hellemyra, planlegges nedbygget til et industriområde. 3000 arbeidsplasser på flyplassen/ Hellemyra vil føre til en total endring av Lista. Dette er jeg sterkt imot.

Vennlig hilsen

Odny K. Mathisen

Farsund kommune
post@farsund.kommune.no

20. januar 2021

Uttalelse til områdeplan Lista Renewable Energypark (PlanID16200)

Sabima vil med dette uttale seg svært negativt til den framlagte planen. Den vil medføre en meget omfattende nedbygging i av områder som ennå inneholder en del forholdsvis intakt natur, i et landskap som for øvrig er sterkt preget av stor samlet belastning av inngrep. Disse forholdene er ikke tilstrekkelig opplyst og vurdert i verken konsekvensutredningen eller forslaget. Utbyggingen vil også ødelegge betydelige arealer med dyrka mark, som er en knapp og verdifull ressurs for norsk matproduksjon og matsikkerhet. I dette området er den dyrka marka også viktig for trekkfugler. Totalt sett har planene uakseptable konsekvenser for viktige samfunnsverdier, og det er tvilsomt at naturmangfoldlovens intensjoner og prosesskrav er fulgt i saken.

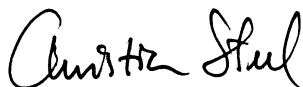
Det hevdes at avbøtende tiltak kan redusere de negative konsekvensene for fugler, noe vi er svært skeptiske til. Det er usikkert både om tiltakene er praktisk gjennomførbare, om man kan garantere at de *blir* gjennomført, og om de vil ha den effekten man håper.

Påvirkningene på landskap og våtmark er uforholdsmessig store, i en tid der alle fra statsministeren via ansvarlige miljømyndigheter og forskere til organisasjoner og næringer peker på at vi er en naturkrise. Stortinget har uttalt ved flere anledninger at nedbygging av myr må stanses, og de framlagte planene vil ødelegge eller forringe store arealer med myr og annen våtmark – i et av landets viktigste områder for fugler. Det framstår som absurd at det brukes millioner på å restaurere myr mange steder i landet, samtidig som Farsund kommune her vil gi tillatelse til nedbygging av 72 prosent av en stor og verdifull myr av typen atlantisk høymyr – som er «sterkt truet» på rødlista. Den faglige konsekvensvurderingen advarer mot forringelse av Hellerudmyra vil gi «*stor samlet belastning*» og «*føre til et betydelig tap av denne våtmarkstypen på Flat-Lista*». Utbyggingen vil også gi et svært stort, negativt klimaavtrykk. Det har for øvrig ikke støtte i forskning og faglige anbefalinger at «flytting av myr» har en rimelig mulighet for å lykkes.

Vi anmoder kommunen på det sterkeste om å finne en annen lokalisering av dette industriområdet, til et område som er sterkt preget av inngrep fra før.

For øvrig vil vi peke på høringssvaret fra Norsk Ornitologisk Forening, som behandler mange viktige spørsmål på en grundig måte og trekker konklusjoner Sabima støtter.

Vennlig hilsen

Christian Steel
Generalsekretær

Farsund kommune
Att: Øystein Bekkevold
Postboks 100
4552 FARSUND

Tilbakemelding på forslag til områdeplan Lista Renewable Energy Park - Farsund kommune Rogaland

Vi viser til brev datert 10.3.2021 om ovennevnte planforslag.

Det framgår av planbeskrivelsen at:

«Formålet med planen er legge til rette for etablering av et nærings- og industriområde, med mulighet for å etablere datalagringssenter, battericellefabrikk eller annen kraftforedlende industri. I tillegg reguleres det for fiskeoppdrettsanlegg, biogassanlegg og andre næringer som kan ta i bruk spillvarme fra et datasenter, og ordinær kontor- og lagervirksomhet. Planen gir direkte utbyggingshjemmel, med unntak av krav til detaljregulering for etablering av aquarelaterte formål.»

Det stilles altså krav om detaljregulering ved etablering av akvakultur (oppdrettsanlegg). Uavhengig av om slik plan vil inneholde vurderinger rundt valg av trasé for inntaks- og utslippsledninger fra/til sjø, forutsetter vi at dette i tilfelle blir gjort til tema i egen plan eller dispensasjonssak.

Fiskeridirektoratet er for øvrig en av flere høringsinstanser når Fylkeskommunen skal avgjøre om det kan gis akvakulturtillatelse etter akvakulturloven, og er også pålagt å bidra med nærmere avklaring av lokalitet samt detaljer omkring utforming mv. som vedtas av øvrige myndigheter etter forurensningsregelverket og havne- og farvannsloven - fylkesmannen og aktuelle havnemyndigheter. Fiskeridirektoratet vil her være opptatt av å unngå eller avbøte negative konsekvenser for fiskerienes bruksområder samt marint biologisk mangfold og ressursområder for fiskeriene.

På denne bakgrunn har vi ikke ytterligere merknader utover at Fiskeridirektoratet på generelt grunnlag er positiv til det å se på mulighetene for å etablere landbasert fiskeoppdrettsanlegg.

Med hilsen

Erik Ludvigsen
seksjonssjef

Knut Kristian Skjolden
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift.

Mottakerliste:

Farsund kommune	Postboks 100	4552	FARSUND
-----------------	--------------	------	---------

Kopi til:

Fiskarlaget Vest	Slottsgaten 3	5003	BERGEN
Kystverket	Postboks 1502	6025	ÅLESUND
Statsforvaltaren i Rogaland	Postboks 59	4001	STAVANGER
	Sentrum		

Teknisk forvaltning,
Pb 100
4552 Farsund

Innsigelser til reguleringsplanen for område Lista Renewable Energy Park. LREP

LREP har søkt NVE om konsesjon og ekspropriasjonsrett til å anlegge en el -kabel trase med to kabler langs eksisterende vei i ca 3-5 m fra veikanten.

Denne kabelen skal forsyne et planlagt datalagringssenter på flyplassområdet.

LREP fikk slik konsesjon og videre også ekspropriasjonsrett for å legge kabelen 3-5 meter fra veikanten.

I etterkant viser det seg nå at jeg har blitt feil informert og at viktige opplysninger om traseen og flyplassområdet også var utelatt og mangelfulle.

Nye opplysninger er kommet frem:

1. Traseen skal nå enkelte steder inneholde 3 kabler i stedet for to og avstanden mellom disse må minst være 1 meter, dvs de vil oppta en trasee på 4 meter.

2. El kablene blir liggene mye lenger vekk fra veien der hvor vann og avløpsrør går da de må ligge minst 4 meter fra disse rørene som selv ligger 1-2 meter fra veikanten.
Det betyr at traseen der vil bli liggende hele 10 meter ut fra veikanten.

3. Ikke tidligere opplyst er at kabelen som bare ligger 1 meter under jorda vil produsere varme opp til 90 grader celsius og varmen vil ødelegge all vekst i jorda i et område på 3 meter fra ytterste kabel, og på hver side.
Det vil da ødelegge dyrket mark fra veikanten og helt ut til 13 meter inn på dyrket mark.

4 I tillegg skal det bygges skjøtepunkter langs traseen som blir i veien for jordbruket.

5. En av grunneierne får nå til og med en trafostasjon lagt på sin tomt.

6 . Videre skal det ifg ordføreren bygges vei som forbipasserer vasse sentrum ved å legges tvers over dyrket mark. Denne veien er altså en konsekvens av traseen.

Godkjenningen av traseen er gjort urettmessig og søknaden om konsesjon og ekspropriasjon må kreves behandlet på nytt av NVE,
Hvor hver grunneier på nytt må kunne komme med sine synspunkter og evt. innsigelser til kabeltraseen .

7. Opprinnelig ble kabeltraseen kun godkjent for etablering av datalagringssenter.

Det er nå snakk om lakseoppdrettsanlegg med dertilhørende pumpestasjon og større vannrør som skal graves ned gjennom dyrket mark, batterifabrikk med der tilhørende veiutbygging og

svært stor økning i trafikk fra flyplassen til Lundevågen, Bioforbrenningsanlegg med dertilhørende CO₂, fosfat og sulfat luft forurensning.
Flyparkeringsplass med dertilhørende støy og forurensning.

8. Det blir økt direkte-nedbør fra 2200 mål hardt dekke som vil sprengte kapasiteten til dreneringskanalene fra område ut til Brastadvannet, Vansebekken og Nesheimvannet, hvilket betyr at grunneiere som er medlemmer av senkningslaget får en betydelig og mangedoblet utgift på nødvendig utbygging pga. Industribygg på flyplassområdet. Flyplassen har kun 25% av utgiftsansvaret. Resten må jordbrukseierne betale selv.

Så i en sådan sak som dette vil vi måtte kjøre en runde i jordskifteretten for å få dette avklart

Ovennevnte punkter strider med de opprinnelige opplysninger som lå til grunn for at reaksjonene uteble i første omgang.

9. Det vil også bli konflikt med eksisterende vanningsanlegg på Hananger/Kviljo hvor man vil miste råderetten til vedlikehold etc på eget anlegg da Kabel eier vil måtte godkjenne alt arbeid vedlikehold som evt måtte finne sted på dette anlegget

Arealene som idag omfatter flyplassen ble ekspropriert av jordbrukerne på Lista som ble helt overkjørt av forsvaret og NATO som stod for utbyggingen av flyplassen. Samtlige jordbrukere reagerer sterkt på kommunens reguleringsplan som nå for andre gang overkjører jordbrukerne på Lista med ytterligere ekspropriasjoner, Med tanke på det grønne skifte som alle ser ut til å være med på så burde samfunnet heller jobbe for å bevare det jordbruksarealet som er der i dag og heller jobbe for etableringer som dette på areal som ikke tar av verdifull jordbruksland

Flyplassen søkte om konsesjon for å fortsette å drive flyplass kun med den hensikt å slippe å måtte bryte opp betongen av rullebanen, noe som koster millioner, for så og gi området tilbake til jordbruksareal.

Det må poengteres at flyplassen urettmessig falt i private hender, og er således et privateiet område fortsatt belagt av klausuler fra NATO og forsvarsbygg. Det er ikke en kommunal tomt hvor kommunen tilrettelegger industri, men det er private som forsøker å gjøre vinning av jordbrukernes NATO-eksproprieerte jordbruksareal/LNF.

På bakgrunn av ovennevnte bestrider undertegnede reguleringsplanen for Lista Renewable Energy Park, og krever at kommunen retter opp i skadene flyplassen har påført landbruket på Lista og istedet utarbeider en reguleringsplan der arealet blir tilbakeført til jordbruksareal slik det opprinnelig var betsemt gjennom klausulen fra NATO.

Kommunen har videre her også et ansvar for at ikke mer skade blir påført jordbruksarealet på Lista.

Dersom kommunen i strid med jordbrukerne på Lista likevel godkjenner reguleringsplanen som privat industriområde istedet for å tilbakeføre arealet til landbruk, vil vi vurdere å gå til sak mot kommunen for brudd på lovnader og brudd på NATO klausuler.

Mvh.:

Jan-ove Rosland
Eier 16-3

Farsund kommune
Teknisk forvalting
Pb 100
4550 Farsund

MOTTATT
21 APR 2021
FARSUND
Vanse 20.04.2021

Høringsuttalelse i forbindelse med ny 1.førstegangsbehandling områdeplan Lista Renewable Energypark PlanID 4206, saksnummer 20/01162.

Ordføreren har uttalt i forbindelse med utbygging på Hellemyra i Lister 6. november 2020 at «verken utbygger, kommunen, regionale myndigheter eller innbyggerne vil akseptere en løsning som ikke tar hensyn til naturverdiene på en god måte.»

Etter å ha lest reguleringsplanen og flere studier fra Terrateknikk og Sweco kan jeg ikke se at det er tatt hensyn til i naturen i tilfredsstillende grad. Reguleringsplanen og studiene tar for seg grøfting, drenering, spredt beplantning og kotehøyde. Uten at de på noen måter viser sammenheng med disse tiltak og bevaring av det biologiske mangfoldet. Hellemyra er en rødlistet naturtype full av rødlistede fuglearter. Å etablere storindustri vil virke katastrofalt på disse bestandene. Samtidig er Lista landingsplass for trekkfugler for Norge og Nord-Europa. Å forstyrre dette trekket kan få vidtrekkende konsekvenser som i dag er vanskelig å overskue.

Det er ikke utført noen utredning på hva utbygging vil få for insekter, vilt, rovdyr, gnagere, flaggermus og amfibier i området. Observasjonene fra Sweco virker få og tilfeldige.

Reguleringsplanen tar heller ikke for seg påvirkningen planene vil få for omgivelsene. Det stipuleres for totalt 500 tunge og 2000 lette kjøretøy per dag. Dette medfører en økt trafikkvekst på 2500 med en tungraffikkandel på 20% biler gjennom Vanse, og det er bare i forhold til batterifabrikk. Ordføreren har en gang nevnt behovet for ny vei til Lundevågen havn. Man kan ikke ha så mye trafikk gjennom Vanse sentrum. Mellom Hellemyra og Lundevågen ligger Nesheimvassdraget naturreservat, Det er vanskelig å se andre muligheter for vei til utskipningshavnen. Ingen av disse utfordringene blir belyst.

Man vil leve med anleggsarbeid i området i lang tid, samt rundliggende områder da man må bygge ut skoler, boliger, barnehager mm. Og man vil få utstrakt pendling fra nabokommuner. Alt dette vil bli store belastninger for natur og miljø.

Hele prosjektet virker å være basert på ønsket om å få storindustri og befolkningsvekst i kommunen, og etter mitt inntrykk, på tvers av befolkningens ønsker. Det er heller ikke utført noen konsekvensutredning på hva en slik befolkningsøkning som ønskes vil få for bl.a. oppvekstmiljø for barn og unge. Og det sosiale miljøet ellers i kommunen, det er snakk om en økning på nesten en tredjedel på under 10 år. Mange bor her fordi det er et relativt lite sted, og har tatt høyde en «naturlig» befolkningsvekst. Det er mye bedre å satse på de som ønsker å bo her utover bare fordi det er jobb å få.

Bl.a prosessindustrien har gjennom Prosess21 advart om et energiunderskudd i industrien om planene til regjeringen om det grønne skiftet blir realisert. Jeg kan ikke se at det er gjort rede for hvordan kraftbehovet for all den kraftkrevende industrien som planlegges skal dekkes.

Det snakkes ukritisk om utslipps-fritt, grønt, og bærekraftig. Foreløpig er det store miljømessige konsekvenser rundt gruvedriften for å utvinne mineraler til batterier. Mottakerapparatet for resirkuleringer av dem like så. Samtidig er det produsenter som Kuka, FlexLink og Vitronic som leverer automatisk produksjonsutstyr for batterier. Kan ikke se at det er tatt hensyn til utviklingen på

automatiserings-fronten. Og det presiseres ikke hva salgs jobber som ligger i de 3000 det snakkes om.

Kraftnettet er heller ikke kalibret for den kraftkrevende industrien som ønskes, opprusting vil kreve flere naturinngrep.

Og pr i dag er vi milevis unna å drifte alt energi-behov med reelt utslipps-fri drivstoff og produksjon, da må man til vannkraft, solenergi og vindmøller. Alle utslipps-frie drivstoff må produseres med energi, er ikke den grønn, er ikke produksjonskjeden grønn. Hele prosjektet «grønt skifte» bærer preg av å selge skinnet før man engang vet om man jakter i riktig skog.

Jeg mener at området er fullstendig uegnet til industri da det vil få alvorlige konsekvenser for naturmangfoldet både på Hellemyra og omgivelsene, samt på fuglebestanden som har trekk over Lista. Og at en eksplosiv befolkningsøkning med tilhørende utbygging vil være skadelig for både natur-miljø og det sosiale miljøet.

Maria Hals Eilertsen

Farsund kommune, teknisk forvaltning
Pb 100
4552 FARSUND

Deres ref:
Vår ref: 2020/90518
Dato: 20.04.2021
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

MATTILSYNETS INNSPILL TIL OFFENTLIG ETTERSYN AV OMRÅDEPLAN LISTA RENEWABLE ENERGYPARK- SAKSNR 20/01162

Viser til brev fra Farsund kommune, datert 10.mars 2021, angående offentlig ettersyn av ny 1.gangsbehandling- PlanID 4206 16200 - Områdeplan Lista Renewable Energypark. 26.mars mottok Mattilsynet korrigert versjon av plankart og bestemmelser.

Hensikten med planarbeidet er å legge til rette for etablering av et nærings- og industriområde med mulighet for å etablere datalagringssenter, battericellefabrikk eller annen kraftforedlende industri. I tillegg reguleres det for fiskeoppdrettsanlegg på land, biogassanlegg og andre næringer som kan ta i bruk spillvarme fra et datasenter, og ordinær kontor- og lagervirksomhet.

Mattilsynet er sektormyndighet for å ivareta nasjonale og regionale bestemmelser og føringer i plansaker som berører Mattilsynets forvaltningsområde. I tilknytning til områdeplanen er tema knyttet til drikkevannsforsyning, akvakulturvirksomhet og plantehelse særlig relevante.

Drikkevannsforsyning

Mattilsynet forvalter drikkevannsforskriften (forskrift om vannforsyning og drikkevann FOR-2016-12-22-1868). Vårt ansvarsområde i forhold til planarbeid er knyttet til beskyttelse av eksisterende og framtidige drikkevannskilder og leveringssikkerhet for trygt og nok drikkevann til innbyggerne.

Mattilsynets innspill til planene knyttet til drikkevannshensyn:

Kommunale vann – og spillvannsledninger ligger omkring planområdet med mulighet for tilkobling til dette. Dimensjonerende vannmengder for prosjektområdet er ikke beregnet da det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon om planlagt utbygging og antall personenheter på dette tidspunktet. I senere faser må det vurderes om det evt. er behov for oppgradering av noe av eksisterende VA-anlegg for å oppfylle nødvendig trykk og kapasitet. Ifølge plandokumentene er det ikke registrert grunnvannskilder/ brønner i planområdet.

Mattilsynet forutsetter at kravet om leveringssikkerhet i form av trygt og nok drikkevann ivaretas i det videre planarbeidet. Vi har ingen innspill utover dette på nåværende tidspunkt.

Akvakulturvirkosomhet

Mattilsynet har forvaltningsansvar for å ivareta god velferd hos fisk og tifoekreps og fremme god helse hos akvakulturdyr og andre akvatiske dyr. (Jf. Forskrift om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr FOR-2008-06-17-819 og Forskrift om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften) FOR-2008-06-17-822)

Mattilsynets innspill til planene knyttet til akvakulturvirkosomhet:

Ifølge planene legges det til rette for oppdrettsanlegg på land, men det foreligger ingen konkrete planer om dette. Mattilsynet har ingen innspill på dette nivået i planarbeidet.

Plantehele

I tilknytning til plantehele er Mattilsynets ansvarsområde å forhindre spredning av planteskadegjørere som kan ha alvorlige samfunnsøkonomiske konsekvenser (jf. Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere, FOR-2000-12-01-1333).

Mattilsynets innspill til planene knyttet til plantehele:

Det er totalt ca 700 daa dyrka mark i planområdet og planforslaget medfører at store deler av dyrka mark med stor verdi bygges ned.

Matjord er en ressurs som det er ønskelig å ta vare på, og det kan være aktuelt å flytte på disse massene. I den sammenheng er det viktig å forhindre spredning av alvorlige planteskadegjørere og uønskede arter. Uønsket spredning kan også skje med maskiner tilsmusset med rester av jord, frø og plantedeler. Faren for spredning er størst fra områder med tidligere eller nåværende dyrka mark.

Planteskadegjørere og uønskede arter som har vesentlige samfunnsøkonomiske konsekvenser, er regulert i lov og forskrift. I henhold til § 4 i forskrift om plantehele er det forbudt å spre skadegjørere som er listet i forskriftens vedlegg 1 og 2.

Alle som er ansvarlig for, eller utfører, bygge- og anleggsvirkosomhet, har ansvar for å hindre at alvorlige planteskadegjørere og uønskede arter spres fra en eiendom.

Før igangsetting av anleggsarbeid må Mattilsynet kontaktes for å utveksle informasjon om status for ulike skadegjørere, hvilke vilkår som gjelder og hvilke tiltak som må iverksettes.

Berørte områder må utredes og det må eventuelt fastsettes bestemmelser for rengjøring av maskiner som benyttes i anleggsfasen og for flytting/deponering av jordmasser som påvises å inneholde planteskadegjørere og/eller uønskede arter.

En del informasjon som omhandler dette temaet er å finne på Mattilsynets hjemmesider:

https://www.mattilsynet.no/planter_og_dyrking/planteskadegjorere/floghavre/risiko_for_spredning_av_planteskadegjorere_og_floghavre_i_forbindelse_med_anleggsarbeid.22145

Med hilsen

Nina Merete Vehus
Avdelingssjef
Mattilsynet, Avdeling Agder

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandgata 30 B
N-7012 Trondheim

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 MVA

Farsund kommune
post@farsund.kommune.no

Deres ref.
20/01162

Deres kontaktperson
Øystein Bekkevold

Vår ref.
20210224

Vår kontaktperson
Martin Eggen

Dato
27.04.2021

Tillegg til uttalelse til områdeplan Lista Renewable Energypark (PlanID 16200)

Vi har blitt oppmerksomme på det vi mener er nok en feil i konsekvensutredningen etter at vår høringsuttalelse ble sendt inn. Siden dette har med spørsmål om lovlighet å gjøre, ber vi om dette medtas som en del av vårt innspill til områdeplanen, selv om fristen for innspill er utløpt.

Det henvises til Sweco sin planbeskrivelse - Områdeplan for Lista Renewable Energy Park med konsekvensutredning, kapittel 9, første avsnitt. Sitat: "Siden det er knyttet betydelig usikkerhet til hva som faktisk skal etableres her, er det ikke gjort spesifikke vurderinger på verdiskapning og arbeidsplasser. Det har blant annet vært jobbet med datalagringscenter, batterifabrikk og aquakulturanlegg. Det stilles krav om detaljregulering ved en evt. etablering av aquakulturanlegg. Konsekvenser av etablering av dette omtales derfor ikke."

Vi anser dette som et brudd på Forskrift om konsekvensutredninger § 6 bokstav a). For en områdeplan med krav om påfølgende detaljregulering skal det alltid være planprogram og konsekvensutredning for det aktuelle tiltaket. Ref. forskriftens vedlegg II, pkt. 1 bokstav f) der akvakultur står oppført. Videre henvises det til Regjeringens veileder til forskrift om konsekvensutredninger, kapittel 2.4.1.3. Sitat: "Områderegulering med krav om påfølgende detaljregulering for tiltak i vedlegg I eller II, skal alltid ha planprogram og konsekvensutredning (jf. § 6 bokstav a)."

På bakgrunn av ovenstående ber vi om en utfyllende forklaring på hvorfor det er regulert til akvakultur i områdeplanen uten at tiltaket er konsekvensutredet.

For Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Kjetil Solbakken

Generalsekretær NOF

Tor Egil Høgsås – Leder NOF avdeling Vest-Agder

Geir Grimsby – Leder NOF Lister Lokallag
[sign.]

Kopi:

Statsforvalteren i Agder, Miljøvernavdelingen

Vest-Agder Fylkeskommune

Miljødirektoratet, seksjon for truede arter og naturtyper & verneområder v/Jan Petter Huberth Hansen

Klima- og miljødepartementet

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandgata 30 B
N-7012 Trondheim

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 MVA

Farsund kommune
post@farsund.kommune.no

Deres ref.
20/01162

Deres kontaktperson
Øystein Bekkevold

Vår ref.
20210192

Vår kontaktperson
Martin Eggen

Dato
20.04.2021

Uttalelse til områdeplan Lista Renewable Energypark (PlanID 16200)

NOF uttaler seg på vegne av ca. 12 500 medlemmer, hvorav ca. 110 er bosatt i Lister-kommunene. En stor andel av våre øvrige medlemmer besøker Lista jevnlig på grunn av det rike fuglelivet og kjenner derfor godt til området.

Konklusjoner

Planen som er lagt fram vil innebære en kraftig nedbygging av de gjenværende naturområdene på flat-Lista. I tillegg til de store negative konsekvensene for naturmangfold og særlig fugl, som denne høringsuttalelsen omhandler, vil vi også påpeke at det går hardt ut over naturressursen dyrka mark. Over 560 daa fulldyrka mark og enda større arealer med innmarksbeite og dyrkbar mark vil gå tapt. Flere av de dyrka områdene har også verdi for fugl, slik at det er dobbel konflikt i disse områdene.

Konsekvensvurderingene konkluderer med at planforslaget for fugl sitt vedkommende har vesentlig mindre alvorlige konsekvenser enn tidligere vedtatt kommunedelplan. Denne vurderingen baserer seg på en blind tiltro til en håndfull skadereduserende tiltak som i stor grad er irrelevante for fugl. Det legges heller ikke vekt på den store usikkerheten som knytter seg til om slike tiltak lar seg gjennomføre praktisk, og om de vil fungere som påtenkt. Den juridiske forankringen av tiltakene, som skjer gjennom planbestemmelser som igjen viser til veiledende fagrapporter, garanterer heller ikke at tiltakene vil bli gjennomført nøyaktig slik de er tenkt.

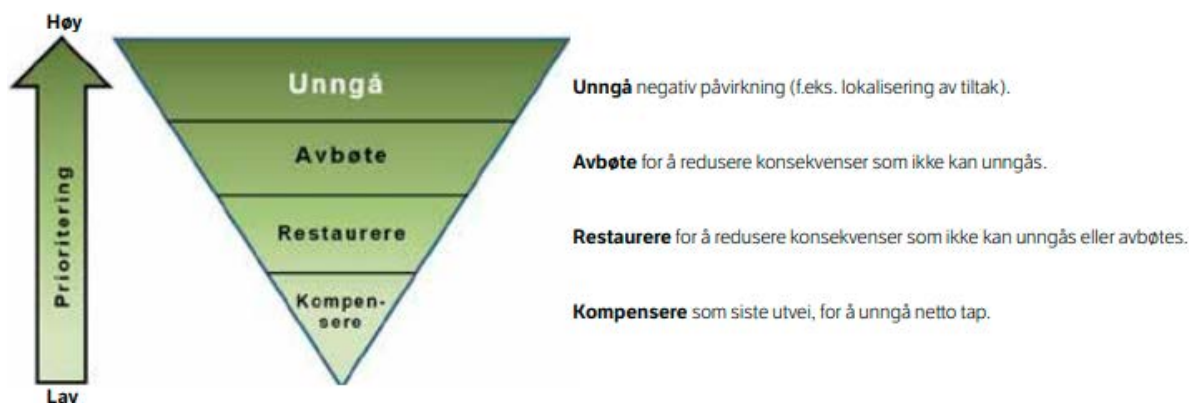
Videre legges det liten vekt på påvirkningen av de landskapsøkologiske funksjonsområdene som utgjøres av hele våtmarkssystemet på Lista med omkringliggende kulturlandskap. Det er også graverende at vurderingen av samlet belastning – som faktisk peker på alvorlige virkninger – kun omtales tekstlig etter konsekvensvurderingen, og ikke inkluderes som en del av konsekvensvurderingen. Dersom konsulentens påstand om at *Tiltaket i planområdet.... vil ha en stor samlet belastning for arter som lever i Ramsar-området Lista våtmarkssystem* (som vi er helt enig i) var tillagt vekt i utredningen ville dette medført en helt annen og mye mer alvorlig prognose for planens konsekvenser.

Langsiktige følgenvirkninger av nødvendig arealendring som følger i framtida om planen realiseres er ikke belyst. Dette betyr at planforslaget i realiteten er ennå verre for fugl (og natur generelt) enn selv en balansert konsekvensutredning ville vist.

Summen av punktene som er nevnt her tilsier at konsekvensutredningen av fugl tegner et alt for optimistisk bilde, og at prosjektet er svært alvorlig for fuglefaunaen på Lista. Vi vurderer konsekvensene av reguleringsplanen som uakseptable for samfunnet.

Som en rettesnor for all bærekraftig arealplanlegging bør prinsippene i «tiltakshierarkiet» legges til grunn (se figuren under). Denne prosedyren skal sikre at det først og fremst unngås utbygging i sårbare og viktige områder. Dernest har vi grader av skadereduksjon, hvor kompensasjon ved «gjenskapning av natur» er siste utvei:

I Stortingsmeldingen om naturmangfold St. 14. (2015-2016) sier Regjeringen at de legger en slik praksis til grunn for arealbeslutninger som berører naturmangfold, se side 85¹.

For beslutningstaker og samfunnet for øvrig er to forhold da av særlig betydning; (i) finnes alternativ lokalisering? og (ii) er samfunnsnyttens særlig høy? Til det første er svaret et klart ja. Det er ingenting som tilsier at industri må lokaliseres på dette arealet. Tvert imot bør industri lokaliseres i områder uten åpenbare konflikter med viktige samfunnsgoder og med en helt annen tilgjengelighet (helst allerede etablert infrastruktur). Til det andre spørsmålet er svaret et klart nei. Det er ingen kritiske nasjonale funksjoner som sikres ved gjennomføringen av planen. Nyttens ved denne utbyggingen er høyst lokal, og vil i første rekke være til gagn for lokale næringsaktører. Slike aktører må få ønskes velkommen til bærekraftige tomter der konfliktnivået er lavt.

Samfunnsøkonomisk er dette et stort tapsprosjekt, hvor kostandene for miljø ikke vil være i nærheten av å balanseres av nytten. Resultatet er et prosjekt som, selv i grønnvasket versjon, framstår som et gufs fra en svunnen tid der lokalt næringsliv ble prioritert foran nasjonale miljøinteresser. I sum finnes det ingen samfunnsøkonomiske argumenter for å engang vurdere denne lokaliseringen.

Fagutredninger

For fugl er det rapporten «konsekvensutredning fagtema-fugl» fra konsultentselskapet Sweco som inneholder de relevante vurderingene. Rapporten «Lista Renewable Energy Park – konsekvensutredning naturmangfold» tar inn vurderinger fra rapporten på fugl, og tilfører ikke nye vurderinger av fuglelivet. Planbeskrivelsen henter informasjon fra fagrapportene, og gir på ett punkt viktig ny informasjon, nemlig ved gjennomgang av naturmangfoldlovens miljøprinsipper. Denne gjennomgangen er kommentert i eget avsnitt under.

Det framkommer av naturmangfoldrapporten at konsekvensgraden for naturmangfold og konsekvensgraden for fagtema fugl er den samme, hvilket er et resultat av mange flere berørte delområder og særlige konsekvenser for denne artsgruppen. Fugl synes m.a.o. å overstyre vurderingen, hvilket i prinsippet virker rimelig – selv om konsekvensvurderingen åpenbart er feil slik det vises under. Konsulenten Terrateknikk har gjort et arbeid med å beskrive skadereduserende tiltak ved gjennomføring av planen. Planbestemmelser viser til tiltak i denne rapporten.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20152016/id2468099/>

Konsekvensutredning fagtema fugl

Hele planen opererer med to scenarier, kommunedelplanen (som er «den gamle arealplanen») og områdeplanen (det foreliggende planforslaget). Det er stor forskjell i konsulentens vurdering av konsekvenser for fuglelivet i kommunedelplanen og områdeplanen. Mens kommuneplanen er helt oppe på «svært stor negativ konsekvens» for fugl, er konsekvensgraden for områdeplanen justert ned hele 1,5 konsekvensgrad til «stor til middels negativ konsekvens». Dette til tross for at kommunedelplanen beskrives som «relativt lik områdeplanen». Det direkte arealbeslaget er ubetydelig mindre i områdeplanen, slik at mye av forskjellen åpenbart skyldes vektleggingen av tiltak knytta til disponering av torv i fordrøingsdammer (i hovedsak CO² minimerende tiltak), grønne tak, ombygging av kanaler (bl.a. med etablering av kantsoner), åpning av hovedkanaler og etablering av mindre våtmarker og dammer i tilknytning til industriarealene (som del av grøntstruktur) og gjensetting/etablering av skogholt. Er disse tiltakene SÅ effektive? Selvsagt ikke. Dette analyseres på flere nivå:

Relevans

Mange av tiltakene knytta til vannbehandling/fordrøyning, grønne tak etc. som foreslås her er mer og mer vanlig å gjennomføre i moderne arealplanlegging, og representerer i seg selv ikke et spesielt høyt ambisjonsnivå. Etablering av våtmark er i prinsippet positivt, men det foreslåtte oppsettet vil ikke ha noen stor effekt for fugl. Til det er tiltakene ikke omfattende nok. Tiltakene er arealmessig for beskjedne for å betjene de mange arealkrevende artene som er aktuelle her og dersom en ser nøyere på beskrivelsen av hvert enkelt tiltak så finner vi store svakheter i planene (ref. vedlegg). Mindre arealkrevende arter vil åpenbart oppleve for stor forstyrrelse fra omkringliggende aktivitet til at dette vil fungere. At små våtmarksområder inneklemt i nytt industriområde skal kunne ivareta betydelige funksjoner for fugl virker m.a.o. helt søkt. Funksjoner som nevnes i fagrapporten er; «hekkplass for ender og vadefugler», «benyttes av ender som krikkan, stokkan og sivhøne» (NB; en faglig blunder; sivhøne er slett ingen and), «innslag av toppand og knoppsvane» (uklart hvilken økologisk funksjon «innslag» sikter til), «være positivt for artene sivhauk (VU) og dvergdykker (VU)». Dette framstilles altså som positivt, men referanser som skal underbygge suksessen er stort sett hentet fra damprosjekter i et vanlig drevet kulturlandskap (Vedum et al. 2004), og er neppe veldig relevante. Konsulenten konkluderer med at *For artsgruppene ender og rikser, samt en rekke vadere vil tiltaket kunne gi en økning i hekkebestand i forhold til dagens situasjon. Næringsforholdene for rastende våtmarkstilknyttede fugler vil øke.* Det er problematisk usikkerhet knyttet til dette, og konsulenten er selv inne på at flere av «mållartene» er ømfintlig for forstyrrelse. Det eneste foreslåtte tiltaket som synes å kunne gi noen netto gevinst, er overføring av vann til det uttørkingsutsatte Slevdalsvann i rør under flystripe og nytt åpent vannløp gjennom naturarealet SØ for vannet. Nevnte tiltak er imidlertid kun nevnt i fagrapporter, ikke i den juridisk bindende områdeplanen. Det er derfor opp til utbygger om dette realiseres og stor derfor usikkerhet knyttet til dette.

Sannsynlighet og rammebetingelser for gjennomføring av skadereduserende tiltak:

Plankartet inneholder både formålsområder og hensynssoner som er tiltenkt «grønne funksjoner». Planbestemmelsene viser til notat fra Terrateknikk mtp etablering av viktige naturverdier, forbedring av restarealer, tilrettelegging av bekker etc. Det er dermed sikkert at en vil forsøke å etablere tiltak. Det er imidlertid ingen «quick fix» med slike tiltak, og heller ingen garanti for at det blir gjennomført på en ambisiøs måte og at de vil bli vellykket. Et eksempel er «flytting av myr» ved at torv fra Hellemyra skal gjenbrukes lokalt. Dette er et krevende eksperiment. Likeså er det svært uklart om den skisserte «masseomfordelingen» der oppgravde løsmasser fra lokaliteter med «ny myr» skal benyttes til oppfylling i framtidige byggearealer har rot i virkeligheten.

De nevnte tiltakene har positive elementer for grøntstrukturen, og vil sikker ha en effekt for flora og laverestående fauna. Selv dette er usikkert. Men tiltakenes relevans for fuglefaunaen – som er mest berørt av planen – er liten. Likevel brukes tiltakene rått som grunnlag for å nedskrive konsekvensgraden. Beskrivelser som «svært positivt» og «betydelig forbedring» kunne vært riktige

dersom dette var en plan KUN for gjennomføring av slike tiltak. Når de er ment å «sukre pillen» av en kjempeutbygging, med et stort arealbeslag og andre negative påvirkninger (mer om det i neste avsnitt), minner dette mistenkelig om grønnvasking.

Effekten av forstyrrelse fra ny aktivitet er ikke tilstrekkelig vektlagt. I tillegg til at støy og aktivitet kan begrense verdien av skadereduserende tiltak vil de også yte stor påvirkning er til omkringliggende delområder. Det legges også altfor liten vekt på den landskapsøkologiske forringelsen ved å erstatte en stor del av resterende naturareal på Flat-Lista med industri og tette flater. Lokaliteten «Flat-Lista» vurderes som «noe forringet», hvilket er en ubegrunnet og helt uforståelig forsiktig vurdering. Det er jo disse områdene som «tar støyten». De ornitologiske verdiene av hele komplekset av naturområder på Lista i en landskapsøkologisk sammenheng burde vært den aller viktigste vurderingen i planen. Dette er behandlet svært lett, og vurderingen er preget av optimisme og få faglige forbehold. Forholdet til våtmarkskomplekset på Lista som RAMSAR område er ikke grundig behandlet i planen, hvilket er kritikkverdig. Det står imidlertid at *Tiltak i planområdet som forstyrret hydrologi, forringer vannkvalitet og endrer leveområder for fugl vil ha en stor samlet belastning for arter som lever i Ramsar-området Lista våtmarkssystem.* Denne vurderingen henger dårlig sammen med den konsekvensvurderingen som er gitt. Dersom konsekvens-vurderingen *hadde vært riktig* – noe den ikke er - så ville middels-stor negativ konsekvens for viktige verdier i et RAMSAR område vært en vurdering som burde peke i retning av klar fraråding av tiltaket.

I sum er konsekvensvurderingen av fugl i områdeplanen basert på forutsetninger som dels er lite relevante, dels vitner om en total neglisjering av vesentlige forhold som usikkerhet og realisme og dels ikke tar inn over seg storskala effekter av planen.

Framtidige arealbruksvirkninger

Nå til følgekonsekvenser som ikke er omtalt i det hele tatt:

Etableringen av industri i dette omfanget på Lista vil uten tvil skape en dramatisk økning i trafikkbelastning på veinettet. Det skisseres at trafikk tettheten uttrykt som årsdøgntrafikk (ÅDT) på deler av fylkesveinettet som betjener området kan komme opp i over 7000 (en *økning* på over 5000). Dette er dramatisk, og vil bety et stort behov for å utbedre/nybygge tilførselsveier. Dette vil skape ytterligere press på dyrka mark og andre arealer i området, og kan bli en framtidig kjempebelastning for fuglelivet og naturmangfoldet generelt. Dette vil også kunne spre virkningene til nye «hot spot» områder, som ligger noe unna det planlagte næringsområdet – Vi kan f.eks. vanskelig se for oss hvordan veier skal kunne rutes utenom Vanse sentrum og boligområdene rundt uten at dette berører naturreservatene i Nesheimvannet og Nesheimsumpen. I hht utredningsmetoden hører ikke slike effekter med i konsekvensanalysen, da det ikke kan legges inn «gjetninger om framtida» som grunnlag for utredningen. Tiltak som ny vei burde vært med.

Det er heller ingen vurderinger av hvor kjølevann skal hentes fra og slippes ut, selv om det er åpenbart at en slik energikrevende industri som det planlegges for vil ha et stort behov for kjølevann. Bortfall av store områder med dyrket mark i planområdet kan føre til økt press på nydyrking og ytterligere effektivisering av jordbruksdriften utenfor planområdet, for å veie opp for de arealene som tas ut av produksjon.

Det burde det vært gjort flerfaglige tilleggsanalyser av arealbruksvirkninger, siden dette vil være en del av det langsiktige fotavtrykket til planen. Her kommer også etablering av «spin of» bedrifter, service, nye boligområder etc. komme inn.

Landskapsmessige konsekvenser

Det er snakk om mange bygninger med stort areal og stor høyde (bygningshøyde opptil 20 meter, samt kjøletårn opptil 25 meter, tillates i store deler av planområdet). Disse vil bli synlige fra mesteparten av det flate Listalandet, og fra nært sagt alle boligområder i Nordbygda, på Hassel og mye av Vestbygda. Landskapet på hele den vestlige halvdelen av Lista vil bli forandret. Det burde vært et minstekrav at det ble laget fotomontasjer som viser utsikten fra en del punkter utenfor planområdet, slik at både innbyggere og politiske beslutningstakere kan danne seg et bilde av hvordan fremtidens Lista kan bli seende ut dersom planene vedtas. Romlig-visuelle forhold knytta til fagtema landskapsbilde burde vært en del av konsekvensutredningen.

Vurderingen av samla belastning:

KU-forskriften krever at samlede virkninger av planen eller tiltaket sett i lys av allerede gjennomførte, vedtatte eller godkjente planer eller tiltak i influensområdet også skal vurderes. Naturmangfoldlovens § 10 setter spesifikke krav til å vurdere dette på økosystemnivå. Tekst om samla belastning (jf. nml § 10) er skrevet i fagrapport fugl, og gjengis også i planbeskrivelsen der de miljørettslige prinsippene i loven gjennomgås. Konsulentens vurdering tegner et alvorlig bilde av samlet belastning, både for Hellemyra som naturtype og for fuglelivet. Det skrives at «*Tiltak i planområdet som forstyrret hydrologi, forringer vannkvalitet og endrer leveområder for fugl vil ha en stor samlet belastning for arter som lever i Ramsar-området Lista våtmarkssystem.*» Det skrives også at «*Forringelse av Hellemyra vil dermed føre til et betydelig tap av denne våtmarkstypen på Flat-Lista. Den samlede belastningen på fugl som er tilknyttet våtmark vil derfor være stor. Det skal etableres en del våtmark i forbindelse med planene som skadereduserende og kompenserende tiltak for kulturmarksarter, vadere og ender. Den samlede belastningen for fugl som er avhengig av store sammenhengende områder av myr vil allikevel være stor.*»

Dette er vurderinger vi stiller oss bak. Det som er rart er at vurderingen av samlet belastning ikke er inkludert i konsekvensvurderingen. Metoden som er brukt i konsekvensutredningen (Statens vegvesen håndbok V712) veileder spesifikt at vurdering av ev. samlede virkninger må legges til konsekvensvurderingen for delområdet når konsekvensen for hele utbyggingsalternativet eller tiltaket skal sees samlet. I den aktuelle planen har flere av de berørte artene en pågående bestandsnedgang, hvor flere faktorer virker samtidig og sammen danner en klar samlet belastning, slik naturmangfoldloven definerer begrepet. For å tegne et riktig bilde av konsekvensene skulle vurderingene som er gjort vært en del av analysen – noe som åpenbart ville ha påvirket konsekvensgraden kraftig i negativ regning. Vurdering av forvaltningsmål for et utvalg av de særlig sårbare fugleartene som er berørt, jf. naturmangfoldlovens § 5 (forvaltningsmål for arter) og for Hellemyra som naturtype, jf. naturmangfoldlovens § 4 (forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer), skulle vært gitt og brukt som grunnlag for å vurdere samlet belastning i hht lovens § 10.

Vurderinger av naturtypen Hellemyra

Som sagt innledningsvis fokuserer denne uttalelsen på fugl, og det er ikke lagt vekt på å analysere resultatet på annet naturmangfold. Det må likevel påpekes at Hellemyra neglisjeres som en atlantisk høymyr, og at den antatte rødlistestatusen (sterkt truet, EN) ikke legges til grunn da myra ikke er kartlagt etter NiN metodikk. Mangelen på oppdaterte data påpekes og skulle vært brukt som argument for å gjennomføre nykartlegging, da usikkerheten synes å være ukomfortabel. Alternativt kunne det «høyeste status» (atlantisk høymyr i kategoriserkt truet – EN) på føre var grunnlag vært lagt til grunn. Rødlistet naturtype EN sammen med C-verdi (naturbase) ville gitt grunnlag for en stor KU-verdi etter Miljødirektoratets nye verdissettingssystem for KU. Dersom metoden i Statens vegvesens håndbok V712, som er brukt i resten av utredningen, legges til grunn, vil verdien havne i middels dersom kun C-verdi legges til grunn. Men det kan likevel argumenteres for å kategorisere KU verdien til «stor verdi», på bakgrunn av særlig sjelden restforekomst av en trua naturtype i så høy kategori. Nettopp mtp trua naturtyper nevner V712 at det skal gjøres en selvstendig vurdering av hvordan arealet med

trua/nær trua naturtyper tillegges vekt ved verdisetting av delområder. I dette tilfellet synes forekomsten, selv om den ikke er i optimal tilstand, å representere et restareal som er særlig sjeldent. Det ville være lett å argumentere for «Stor verdi». I sum virker Swecos verdivurdering (middels verdi) å være satt lavt, uten at det er begrunnet særlig godt.

I vurderingen av påvirkning legges det til grunn at 72% av myra fjernes ved direkte arealbeslag. Dette faktum alene er nok til å utløse vurderingen «sterkt forringet» etter den benyttede metoden – ikke «forringet» som benyttet av Sweco. De skadereduserende tiltakene er ikke tilstrekkelig til å senke vurderingen av påvirkningsgrad siden det alt vesentligste av myra går tapt. Påvirkningsvurderingen må dermed skyldes feil metodebruk.

Stor verdi og påvirkningsgrad sterkt forringet – slik det argumenteres for her – vil gi nest mest alvorlige konsekvensgrad (stor negativ konsekvens), istedenfor middels negativ konsekvens, som påstått av Sweco.

Konsulentens gjennomgang av naturmangfoldlovens prinsipper

Vurderingene etter naturmangfoldloven (nml) er til dels svært mangelfull.

Ved vurderingen av § 8 skal man finne ut hvilket naturmangfold som kan påvirkes av beslutningen, hvilken tilstand dette naturmangfoldet har og hvilke effekter beslutningen vil ha på naturmangfoldet, jf. Miljødirektoratets veileder til nml kap 2. Planbeskrivelsen går kun gjennom datagrunnlaget (altså hvilket naturmangfold som er til stede), og utsjekken av nml § 8 sine øvrige to punkter mangler.

Hele konsekvensutredningen om fugl baserer seg i hovedsak på eksisterende observasjoner og rapporter fra omkringliggende områder (som ligger offentlig tilgjengelig på artskart og www.artsobservasjoner.no). Det nevnes at det fra det såkalte «influensområdet» foreligger 115 000 fugleobservasjoner. Når en går disse tallene etter i sømmene finner vi imidlertid at kun 1 400 observasjoner (1,2 %) er fra selve planområdet og av dette er kun omkring 500 fra hekketiden. Dessuten er dette utelukkende tilfeldige observasjoner som er gjort på lang avstand fra utsiden av planområdet, noe som henger sammen med at området har vært avsperrert for publikum siden 1950-tallet. Det er ikke gjort egne systematiske kartlegginger eller analyser som er tilpasset det totale påvirkningsbildet fra det planlagte tiltaket. Til tross for denne store svakheten med kunnskapsgrunnlaget konkluderes det for artsgruppen fugl sitt vedkommende med at «Dette datagrunnlaget vurderes som tilstrekkelig for å vurdere verdien for fugl i de forskjellige delområdene». Konsulentrapporten er dermed en «skrivebordsjobb». For andre organismegrupper virker datagrunnlaget i utbyggingsområdet direkte svakt. Kunnskapen knyttet til vegetasjon/ karplanter listes opp, men det konkluderes ikke mtp om kunnskapsgrunnlaget er «godt nok». Vi anser dette som et klart brudd på forskrift om konsekvensutredninger, §17, andre og tredje avsnitt: *"Konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. Hvis det mangler informasjon om viktige forhold, skal slik informasjon innhentes. Utredninger og feltundersøkelser skal følge anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse."* Mangelen på kunnskap om Hellemyra vedrørende forekomst av rødlistet naturtype er i seg selv nok til å forkaste datagrunnlaget for vegetasjon/naturtyper som for svakt og uegnet til formålet.

I sin gjennomgang av nml § 9 peker de på «standard» usikkerhet, d.v.s. usikkerhet som er tilstede i nærmest alle planer. Det nevnes usikkerhet knyttet til detaljering av tiltak og de faktiske påvirkningene, og konkluderes med at *Tilgjengelig kunnskap om tiltakets påvirkning vurderes likevel til å være tilstrekkelig, og føre-varprinsippet vil ikke komme til anvendelse.* Dette står i sterk kontrast til NOF sin virkelighets-oppfatning, som forklart over. Konsulentens konsekvensvurdering på fugl er preget av usikkerhet, mangler og en klokkeetro på at ganske beskjedne tiltak skal «snu skuta».

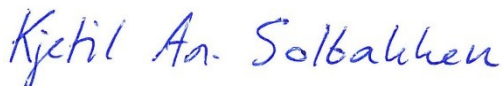
Gjennomgangen av § 10 er overordnet, og lite konkluderende. Vi ser imidlertid at konsulentene trekker fram forhold som er sterkt problematiske i sin gjennomgang av samlet belastning. Det er en stor mangel at slike forhold ikke vektlegges i utredningen, som påpekt over. Den samlede belastningen beskrives overordnet, og er lite konkluderende. Videre burde gjennomgangen gått gjennom forholdet til forvaltningsmål for relevante arter og naturtyper, jf. lovens §§ 4 og 5, siden tiltaket åpenbart vil innvirke på funksjonsområdene for flere fuglearter i sterk tilbakegang.

Kompensasjonstiltak utenfor planområdet

Det er foreslått flere kompenserende tiltak *utenfor* planområdet i konsekvensutredningen om fugl. Vi vil påpeke at kompensasjonsarealene er små i forhold til områdene som planlegges utbygget. De er heller ikke nevnt i den juridisk bindende områdeplanen.. Dersom områdeplanen skulle blitt vedtatt med den ordlyden som foreligger i dag har vi da ingen garanti for at disse tiltakene blir realisert, det vil det være helt opp til utbygger om de ønsker å bruke penger på dette og derfor store usikkerheter knyttet til dette.

For Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Kjetil Solbakken

Generalsekretær NOF

Tor Egil Høgsås – Leder NOF avdeling Vest-Agder

Geir Grimsby – Leder NOF Lister Lokallag
[sign.]

Kopi:

Statsforvalteren i Agder, Miljøvernavdelingen
Vest-Agder Fylkeskommune

Miljødirektoratet, seksjon for truede arter og naturtyper & verneområder v/Jan Petter Huberth Hansen
Klima- og miljødepartementet

Vedlegg:

Detaljvurderinger av skadereduserende og avbøtende tiltak

,

Vedlegg – Detaljvurderinger av skadereduserende og avbøtende tiltak

(Eksempler – Opplistingen er ikke komplett)

- Blå/grønnstruktur GBG1: Det skal utbedres en plan for forbedring av myra, men samtidig planlegges en dreneringskanal tvers gjennom myra (H560_7). Dette vil åpenbare ikke forbedre, men snarere forverre, myras tilstand. Dette gjelder både den nordlige delen (GBG1) som inngår i planområdet og den sørlige delen (BG13) for foreslås avsatt som kompensasjonsareal.
- Hensynssone H560_7: Dette er i realiteten bare en lang smal dreneringskanal langs parallellbanen. Det beskrives som en hensynssone, men er i realiteten et tiltak som forverrer naturtilstanden ved å senke grunnvannstanden.
- Blå/grønnstruktur GBG2: Området er svært lite og blir liggende som en smalt belte mellom industriområdet og de intensivt drevne jordbruksområdene på utsiden av planområdet. Området er for lite og isolert til at det kan få noen verdi for naturmangfold. Det går dessuten store åpne dreneringskanaler langs hele nordsiden av området, på privateid grunn utenfor planområdet. Disse kan ikke endres uten at det vil ødelegge jordbruksområdene utenfor. Det er svært lite sannsynlig at dette blir aktuelt. Det hjelper lite å tette igjen enkelte tverrkanaler gjennom området. Kanalene langs ytterkantene av området vil umuliggjøre en høy grunnvannstand som er den viktigste betingelsen for en fungerende myr. Vi vurderer tiltaket til å ha ingen effekt for bevaring av naturtilstanden.
- Blå/grønnstruktur GBG3, GBG4, GBG5, GBG6.1 og GBG6.2: Tiltakene vil trolige være positive for fisk og muligens også for andre arter. Når det gjelder fugl er slike biotoper som beskrives i planene fortsatt relativt vanlige i store deler av landet. Enkelte av de vanlige fugleartene kan nok dra nytte av gjenåpnede kanaler med smale kantsoner. De truede og rødlistede fugleartene har imidlertid store krav til biotop og vi kan ikke se at dette skaper gode biotoper for noen av de rødlistede fugleartene som per dags dato finnes i området, eller nærliggende områder. Tiltaket vurderes som potensielt positivt for vanlige fuglearter, men vil ikke ha noen effekt for truede arter.
- Blå/grønnstruktur GBG7: Kanalen er åpen i dag og drenerer ut overvann, samt bidrar til å senke grunnvannstanden i Slevdalsmyra (GBG8). Dersom dagens åpne kanal hadde blitt lagt i tette rør eller kulvert der den passerer Slevdalsmyra på øst og sørsiden så kunne dette ha vært et positivt tiltak. Opprettholdelse av dagens tilstand (d.v.s. åpen kanal) vil ikke ha noen avbøtende effekt på fugl eller naturmangfoldet generelt. Dersom dagens åpne kantsoner skal endres til lauvskog, slik planene beskriver, så vil dette ha en negativ effekt på de rødlistede fugleartene som krever åpne og oversiktlige biotoper.
- Blå/grønnstruktur GBG8 og GBG9: Områdene vises på kart, men tiltak beskrives ikke i den juridisk bindende områdeplanen. Det blir da etter vårt syn helt opp til utbyggere hvordan de velger å forvalte disse områdene.
- Hensynssone H560_1: Dersom det etableres kantvegetasjon med lauvskog i dette området så vil det være negativt for de rødlistede fugleartene artene som potensielt kan hekke i Slevdalsmyra (f.eks. vipe og storspove). Dette er arter som krever store åpne områder med fri sikt. Kantvegetasjon her vil lukke igjen den åpne forbindelsen mot jordbruksområdene vest og «stenge inne» resterende del av Slevdalsmyra. Tiltaket vurderes som negativt i forhold til dagens tilstand.
- Fraksjonering og oppdeling av naturområder er et av de store problemene med planen. LNF områdene L5, L6, L7 og L8 (til sammen 188,2 daa) ligger alle inneklemt mellom byggeområder, og er blant de minst viktige for naturmangfold. Disse LNF-arealene burde heller vært anlagt inntil grønnstruktururområdene vest og øst i planområdet, for å skape større sammenhengende områder uten industri.

Ove Kvia
Røssevika 10
4560 Vanse
E-post: Rossevik@gmail.com
Telef.: 91629734

Teknisk forvaltning,
Pb 100
4552 Farsund

Kviljo 20.04.21

Insigelser til reguleringsplanen for område Lista Renewable Energy Park. LREP

LREP fikk konsesjon og videre også ekspropriasjonsrett for å legge kabel fra Lundevågen til Lista Flyplass.

Denne konsesjonen er KUN gitt i forbindelse med et planlagt datalagringscenter på flyplassområdet. Ikke for annen virksomhet.

I etterkant viser det seg nå at flere grunneiere ikke har fått kjennskap, og dermed ikke mulighet til å få innsyn og mulighet til påklaging av planlagt trase'. (Fristen var satt til 17.08.20). Dette er en saksbehandlingsfeil. Jeg krever derfor at saken blir belyst på nytt for alle berørte og sendt ut på ny høring. Jeg krever at konsesjoner og ekspropriasjonstillatelse blir trukket tilbake og omsøkt på nytt.

Nye og hemmeligholdte opplysninger har kommet frem i ettertid, opplysninger som er av særdeles vesentlig karakter og burde vært belyst og vurdert nøye før konsesjon ble gitt. Jeg mener en skikkelig konsekvensutredning burde vært foretatt i forkant og belyst for alle involverte parter, samt kommunen forøvrig.

1. Kabel er bare planlagt lagt 1 meter dypt. Dette er ikke forenlig med jordbruksdrift på Kviljo, hvor det er lett sandholdig jord og tidvis stor sandflukt.
2. Kabelen avgir opptil 90 grader. Det er som nevnt lett sandholdig jord, tørkesvak. Det vil tørke ut jorden i ca 6 meters bredde x hele traseens lengde, 9,7 km. Det vil dermed bli 60 dekar i traseen som blir helt rasert. Dette er snakk om dyrket jord og er lite forenlig med videre satsing på jordbruk i "gamle" Vest-Agder fylkes største jordbrukskommune. Dette er også veldig i strid med jordlovens målsetting om å ikke bygge ned dyrket jord.
3. Kabelen er en vekselstrømkabel, det vil medføre forbud mot at bøndene kan gjerde med alle typer elektrisk gjerde langs kabeltraseen, da det kan innebære livsfare for dyr og mennesker. Bøndene er avhengige av å kunne gjerde med strøm. Dette får veldig store konsekvenser for bøndene i forbindelse med beiting av dyr.
4. Koblingspunkter som kommer i hvert skjøtepunkt har ikke vært opplyst om. Disse krever plass og vil bli stående midt på jordene og kommer til hinder for driften ved bearbeiding og innhøsting.

5. Videre skal det ifg ordføreren bygges vei som forbipasserer vanse sentrum ved å legges tvers over dyrket mark. Denne veien er altså en konsekvens av traseen.
6. Det vil også bli konflikt med eksisterende vanningsanlegg på Hananger/Kviljo hvor man vil miste råderetten til vedlikehold etc på eget anlegg da Kabel eier vil måtte godkjenne alt arbeid vedlikehold som evt måtte finne sted på dette anlegget.
7. En av grunneierne får nå til og med en hel trafostasjon lagt på sin eiendom.

Jeg har bla.a. lagt vann og strøm klar til ny driftsbygning i forbindelse med bygging av hus og dette ble meldt inn ved høringen. Kabeltraseen er likevel tegnet inn midt i den planlagte driftsbygningen.

917 dekar dyrket mark inne på flyplassområdet skal bygges ned. I dag drives den dyrkede marken aktivt av flere bønder. Det produseres 4-5 baller med grovfor pr. dekar. Dette utgjør 4-5000 baller. Det dekker behovet til 400 melkekyr. Nedbyggingen av dyrket mark inne på Flyplassområdet vil medføre formangel og evt. nedleggelse av drift. Det vil presse opp pris på leiejord ellers i kommunen, noe som er negativt for bøndene. I tillegg står det i konflikt med jordlovens målsetting om å være restriktive med å bygge ned dyrket jord.

Dersom det ikke blir noe av det planlagte datalagringssenteret faller grunnlaget for kabelen bort. Ønskes det likevel å legge kabel til annen virksomhet, må det ny søknadsprosess og konsekvensutredning til. ALLE berørte parter må få all nødvendig informasjon før avgjørelser blir tatt.

Slik saken står nå oppleves det som at grunneiere blir totalt overkjørt, at ikke saken har vært godt nok belyst og heller ikke godt nok konsekvensutredet. Disse store inngrepene er irreversible og må være grundig belyst og vurdert før de settes i verk.

Det blir økt direkte-nedbør fra 2200 mål hardt dekke som vil sprengte kapasiteten til dreneringskanalene fra område ut til Brastadvannet, Vanse Bekken og Nesheimvannet, hvilket betyr at grunneiere som er medlemmer av senkningslaget får en betydelig og mangedoblet utgift på nødvendig utbygging pga. Industribygg på flyplassområdet. Flyplassen har kun 25% av utgiftsansvaret. Resten må jordbrukseierne betale selv.

Så i en sådan sak som dette vil vi måtte kjøre en runde i jordskifteretten for å få dette avklart

Listastrendene. Med 2-3000 nye arbeidsplasser vil det bli økt befolkning i Farsund og omkringliggende kommuner. Farsund Kommune profilerer Listastrendene godt og vi har merket oss at disse er veldig mye mere brukt de senere årene. Med et stort antall nye arbeidsplasser vil det medføre økt bruk av strendene. Listastrendene er vernet med de strengeste restriksjoner, plantevern og lanskapsvern og fuglevern. Vil de tåle befolkningsvekst eller vil det måtte settes begrensninger for bruk. Hva vil sistnevnte i tilfelle bety for dagens innbyggere, livsmestring og helse?

Kommunen har videre her også et ansvar for at ikke mer skade blir påført jordbruksarealet på Lista.

På bakgrunn av ovennevnte bestrider undertegnede reguleringsplanen for Lista Renewable Energy Park.

Mvh.:

Ove Kvia

Teknisk forvaltning
Pb 100
4552 Farsund Vanse LL.04.2021

Innsigelser til reguleringsplanen for område Lista Renewable Energy park.

Styret i senkningslaget for Hellemyra havet vil ha med kommentarer og innsigelse på nedbørshåndteringen av flyplassen.

Hittil har flyplassområde bestått av jordbruksareal områder
Vi ber kommunen undersøke kontrakten fra NATO om det foreligger en klausul som sier at dersom flyplassen ikke lenger skal benyttes til flyplass skal arealet til bakeføres til jordbruksareal som betingelse for at nye eiere skulle overta flyplassområdet på lik linje som ved overtakelse av marka skytefelt, Kommunen vil da i sin uvitenhet begå kontrakt brudd om det foreligger samme klausul som for marka skytefelt ved å omregulere området til industri.

Jordbruksarealet har virket som et depot for nedbørsmengden som omfatter flyplassens areal . At de nå skal fjerne dette jordbruksarealet som hittil har virket som et oppfang`s område for nedbør vil medføre et overskudd av nedbør på ca 2200 mål når de nå erstatter dette med hardt dekke. Undertegnede er leder i senkningslaget , et lag bestående av grunneiere som sammen regulerer og vedlikeholder dreneringssystemet for nedbøren. Dette er nedbør fra jordbruksareal og dagens kanalsystem er maksimalt belastet. Dreneringssystemet ender ut i følgende vassdrag, Brastad vannet med videre forbindelse Vanse bekken og så til Nesheim vannet og ut til Nesheimstranda for så ende Havet. Nesheimvannet ligger i tillegg under de sterkeste verneregler i Europa , RAMSAR. Et annet utløp går ut til Bauskje og et tredje gjennom Slevdalsvannet. Hoved mengden av nedbørsmengden som blir ledet ut fra D3 er til Hellemyra og dermed Nesheimvannet. Kanalsystemet vil kreve betydelige utbedringer og utvidelser til betydelige ekstra kostnader.

I senkningslaget har vert medlem en egenandel som baserer seg på høyder/areal etc i nedslags feltet som ligger på hver enkelte grunneier eiendom dermed vil det være ulik fordeling av kostnader ifb med en avregning av vedlikeholdet etc.

Flyplassen har 25 % av kostnads ansvaret . Det er i følge senkningslagets flertall helt uaktuelt at landbruksaktørene her skal være med å betale for utbygging av kanalsystemet fordi Flyplassen Ønsker å omgjøre jordbruksarealet til industri ,forøvrig også stikk is strid med kontrakten fra NATO om at område skal tilbakeføres til jordbruket om flyplassen legges ned om det medfører riktighet

Styret reagerer sterkt på kommunens overkjøring av jordbrukere i området og vil gjøre det klart at det privat eide senkningslaget som er bygget for å drenere jordbruksarealer for medlemmene ikke vil godta en annen bruk av kanal systemet en til drenering av jordbruks områder .

Vi mener det er forkastelig at kommunen ikke har forsvart kommunens jordbrukere mot NVE i denne saken. Undertegnede ber herved kommunen om å fremme ny behandling av saken overfor NVE . især etter at det nå er fremkommet manglende og utelatende informasjon som grunnlag til sakens utfall.

Mvh

Styret i Hellemyra – havet

Bjørn Victor Thorkildsen

Ove Friestad

Ernst Oseassen

Kai Ravn

Teknisk forvaltning,
Pb 100
4552 Farsund

Innsigelser til reguleringsplanen for område Lista Renewable Energy Park. LREP

LREP har søkt NVE om konsesjon og ekspropriasjonsrett til å anlegge en el -kabel trase med to kabler langs eksisterende vei i ca 3-5 m fra veikanten.

Denne kabelen skal forsyne et planlagt datalagringssenter på flyplassområdet.

LREP fikk slik konsesjon og videre også ekspropriasjonsrett for å legge kabelen 3-5 meter fra veikanten.

I etterkant viser det seg nå at jeg har blitt feil informert og at viktige opplysninger om traseen og flyplassområdet også var utelatt og mangelfulle.

Nye opplysninger er kommet frem:

1. Traseen skal nå enkelte steder inneholde 3 kabler i stedet for to og avstanden mellom disse må minst være 1 meter, dvs de vil oppta en trasee på 4 meter.

2. El kablene blir liggene mye lenger vekk fra veien der hvor vann og avløpsrør går da de må ligge minst 4 meter fra disse rørene som selv ligger 1-2 meter fra veikanten.
Det betyr at traseen der vil bli liggende hele 10 meter ut fra veikanten.

3. Ikke tidligere opplyst er at kabelen som bare ligger 1 meter under jorda vil produsere varme opp til 90 grader celsius og varmen vil ødelegge all vekst i jorda i et område på 3 meter fra ytterste kabel, og på hver side.
Det vil da ødelegge dyrket mark fra veikanten og helt ut til 13 meter inn på dyrket mark.

4 I tillegg skal det bygges skjøtepunkter langs traseen som blir i veien for jordbruket.

5. En av grunneierne får nå til og med en hel trafostasjon lagt på sin tomt.

6 . Videre skal det ifg ordføreren bygges vei som forbipasserer vasse sentrum ved å legges tvers over dyrket mark. Denne veien er altså en konsekvens av traseen.

Godkjenningen av traseen er gjort urettmessig og søknaden om konsesjon og ekspropriasjon må kreves behandlet på nytt av NVE,
Hvor hver grunneier på nytt må kunne komme med sine synspunkter og evt. innsigelser til kabeltraseen .

7. Opprinnelig ble kabeltraseen kun godkjent for etablering av datalagringssenter.

Det er nå snakk om lakseoppdrettsanlegg med dertilhørende pumpestasjon og større vannrør som skal graves ned gjennom dyrket mark, batterifabrikk med der tilhørende veiutbygging og

svært stor økning i trafikk fra flyplassen til Lundevågen, Bioforbrenningsanlegg med dertilhørende CO2, fosfat og sulfat luft forurensning.
Flyparkeringsplass med dertilhørende støy og forurensning.

8. Det blir økt direkte-nedbør fra 2200 mål hardt dekke som vil sprengte kapasiteten til dreneringskanalene fra område ut til Brastadvannet, Vansebekken og Nesheimvannet, hvilket betyr at grunneiere som er medlemmer av senkningslaget får en betydelig og mangedoblet utgift på nødvendig utbygging pga. Industribygg på flyplassområdet. Flyplassen har kun 25% av utgiftsansvaret. Resten må jordbrukseierne betale selv.
Så i en sådan sak som dette vil vi måtte kjøre en runde i jordskifteretten for å få dette avklart

Ovennevnte punkter strider med de opprinnelige opplysninger som lå til grunn for at reaksjonene uteble i første omgang.

9. Det vil også bli konflikt med eksisterende vanningsanlegg på Hananger/Kviljo hvor man vil miste råderetten til vedlikehold etc på eget anlegg da Kabel eier vil måtte godkjenne alt arbeid vedlikehold som evt måtte finne sted på dette anlegget

Arealene som idag omfatter flyplassen ble ekspropriert av jordbrukerne på Lista som ble helt overkjørt av forsvaret og NATO som stod for utbyggingen av flyplassen. Samtlige jordbrukere reagerer sterkt på kommunens reguleringsplan som nå for andre gang overkjører jordbrukerne på Lista med ytterligere ekspropriasjoner, Med tanke på det grønne skifte som alle ser ut til å være med på så burde samfunnet heller jobbe for å bevare det jordbruksarealet som er der i dag og heller jobbe for etableringer som dette på areal som ikke tar av verdifull jordbruksland

Flyplassen søkte om konsesjon for å fortsette å drive flyplass kun med den hensikt å slippe å måtte bryte opp betongen av rullebanen, noe som koster millioner, for så og gi området tilbake til jordbruksareal.

Det må poengteres at flyplassen urettmessig falt i private hender, og er således et privateiet område fortsatt belagt av klausuler fra NATO og forsvarsbygg. Det er ikke en kommunal tomt hvor kommunen tilrettelegger industri, men det er private som forsøker å gjøre vinning av jordbrukernes NATO-eksproprierte jordbruksareal/LNF.

På bakgrunn av ovennevnte bestrider undertegnede reguleringsplanen for Lista Renewable Energy Park, og krever at kommunen retter opp i skadene flyplassen har påført landbruket på Lista og i stedet utarbeider en reguleringsplan der arealet blir tilbakeført til jordbruksareal slik det opprinnelig var bestemt gjennom klausulen fra NATO.

Kommunen har videre her også et ansvar for at ikke mer skade blir påført jordbruksarealet på Lista.

Dersom kommunen i strid med jordbrukerne på Lista likevel godkjenner reguleringsplanen som privat industriområde i stedet for å tilbakeføre arealet til landbruk, vil vi vurdere å gå til sak mot kommunen for brudd på lovnader og brudd på NATO klausuler.

Mvh.:

Bjørn Victor Thorkildsen Gnr 27 Bnr 1 m, flest

Farsund, 12.4.2021.

Farsund kommune
Teknisk Forvaltning
Postboks 100
4553 FARSUND

Offentlig ettersyn av Plan ID 4206 16200 – Saksnummer 20/01162.

Det vises til mottatt plankart og bestemmelser i områdeplan for Lista Renewable Energy Park.
Vi har følgende kommentarer/innsspill til planen som foreligger.

F16 Holding AS ber om:

1. Primært tas gnr. 90, bnr. 40 ut av om handlede reguleringsplan.
2. Sekundært at områdeplanens punkt 4: Bestemmelser til arealformål, underpunkt 4.1.9 BAA9 endres med hensyn til maks tillatt BYA fra 40% til 60%, og maks egenhøyde topp tak endres fra 10 meter til 20 meter.

Begrunnelse for punkt 1 er at gnr. 90, bnr. 40, er den del av reguleringsplanen som ligger lengst nordvest og vil være uten betydning for det planlagte formålet med reguleringsplanen – bygging av ny batterifabrikk på det regulerede området.

Begrunnelsen for punkt 2 er den framtidige utnyttelse av eiendommen, ved at planen gir føringer som kan vanskeliggjøre gjennomføring av framtidige planer for eiendommen, ved videreutvikling av eiendommen og den virksomhet som drives her. Her vil et nybygg i 2 etasjer med saltak ellers ikke kunne realiseres.

Med vennlig hilsen
For F16 Holding AS

Britt Mari Drønen
BRITT MARI DRØNEN

Teknisk forvaltning

Pb 100

4552 Farsund

Vanse 11.04.2021

Saksnr 20/01162

Innsigelser til reguleringsplanen for område Lista Renewable Energy park.

Undertegnede har tidligere klaget på avgjørelsen fra NVE og sendt klage til Farsund kommune vedr. konsekvenser kabeltraseen får for min jordbruksnæring.

1. NVE har tiltross for min klage, både til Farsund kommune og NVE/ Oljeenergi departementet, likevel gitt LREP konsesjon og tillatelse til å ekspropriere et betydelig areal på mitt jordbruksareal. Mitt jordbruksareal er et forskningsprosjekt hvor undertegnede er Norges eneste representant til EU for denne type økologisk dyrkning. Det har tatt ca 29 år å opparbeide jorda med biologisk flora for å få større produksjonsresultat enn om det skulle vært benyttet kunstgjødsel på jorda. Dette ved bruk av nitrogenfiksering og karbonbinding til et økt mikro organisme liv.
2. NVE har i tillegg oppgitt feil opplysninger når saken gikk til høring mht. skade virkninger fra el-kabelen, skade på jorda med hensyn til nedlegging av kabelen, samt at de har oppgitt feil posisjon for kabelen. Det er utgitt kartskisse som tilsier at kabelen skal ligge 3 til 5 meter fra vei kanten. Det som ikke er nevnt er at det går en spillvannsledning langs veien. En trase kabel må ligge min. 4 meter fra denne igjen. I tillegg har de holdt tilbake fakta om varmeutslipp fra kabelen som kan komme opp mot 90 grader celsius. Det er planlagt å legge kabelen 1 meter under bakken, nettopp for å slippe ut varmen. Dette kan gi et dødt område i jorda fra kabelen på ca. 3 meter på hver side. Det har nå (april 2021) kommet frem at ytterligere 2 kabler skal legges, med en gitt avstand mellom, på mitt mest produktive jordbruksareal. Det vil si om jeg regner riktig vil minimum 10*530 meter bli beslaglagt til utbyggingen. I dag kan jeg ikke finne utredning for de negative konsekvensene dette vil medføre på min eiendom i forskningsøyemed. Dokumentasjon fra utbygger mangler for

denne informasjon til saken. Jeg vil ha forbehold i all fremtid for erstatning om dette skal redusere/ forringe min drift. En påtvunget kabel trasé i mitt jordbruksareal kan ødelegge for årevis med arbeid og fremtidig avkastning.

3. I kartskisse fra 2017 med inntegning av ny vei og infrastruktur over min eiendom, G.nr 26/ Br.nr 23, er det vanskelig å forstå de totale planer som RLREP har for arealet som skal nedbygges og ødelegges om landbruksareal. Undertegnede er ikke blitt informert om dette i høringsperioden. Jeg ber om å bli informert og fremlagt riktige kart og tegninger.
4. Udokumentert informasjon tilsier at trafostasjon(er) er inntegnet på mitt landbruksareal. Undertegnede ble heller ikke i dette tilfelle informert i høringsperioden. Kart og planer bes fremlagt.
5. Undertegnede har videre innsigelse på nedbørshåndteringen på flyplassen. Hittil har flyplassområde bestått av jordbruksareal og LNF områder. Jordbruksarealet har virket som et depot for nedbørsmengden som omfatter flyplassens areal. Hva skjer med nedbørsmengden og håndtering når jordbruksarealet nå skal erstattes med hardt dekke? Undertegnede er medlem i senkningslaget. Et lag bestående av grunneiere som sammen regulerer og vedlikeholder dreneringssystemet for nedbøren. Nedbør fra jordbruksareal og dagens kanalsystem er i dag maksimalt belastet. Dreneringssystemet ender ut i følgende vassdrag, Brastad vannet med forbindelse Vanse bekken videre til Nesheim vannet og ut til Nesheim stranda og havet. Nesheim vannet ligger i tillegg under de sterkeste verneregler i Europa, RAMSAR. Hoved mengden av nedbørsmengden som blir ledet ut fra D3 er til Hellemyra og videre til Nesheim vassdraget. Kanalsystemet vil kreve utbedringer og utvidelser til betydelige ekstra kostnader. Ifølge senkningslaget har vært medlem en egenandel hvor flyplassen har 25 % av kostnadsfordelingen i dag. Endringer i vannføringer som skyldes utbyggingen på flyplassområdet vil jeg, som grunneier, at utbygger skriftlig tar alt ansvar for i overskuelig framtid.

Undertegnede reagerer sterkt på kommunens overkjøring av jordbrukere i denne saken. Jeg mener det er forkastelig at kommunen ikke tar ansvar for dette opp mot kommunens jordbrukere.

Undertegnede ber herved kommunen om å fremme ny behandling av saken(e) rundt reguleringsplanen for berørte områder innenfor og utenfor Lista Renewable Energy Park. Dette etter at det nå er fremkommet manglende og utelatende informasjon som grunnlag til saken.

Vedlagt kopi av tidligere korrespondanser.

Hilsen,

Ernst Oseassen

Skeimeveien 19

4560 Vanse.

Vedlegg 1

Ernst Oseassen
Skeimeveien 19
4560 VANSE

14.11.2017

Til
SWECO
v/Åslaug Iversen
email: aslaug.iversen@sweco.no

Grunneier interesse i utvikling av «Lister Renewable Energy Park»

I forbindelse med utvikling av Lista Flyplass hvor «Lister Renewable Energy Park» vil etablere sin virksomhet, er jeg berørt grunneier i tilsendte planer. Mitt virke har jeg som bonde og bruker all min dyrkbare mark for produksjon som livsgrunnlag til meg og min familie.

Utfra tilsendte tegningsforslag/-planer vil mine beste landbruksareal bli brukt i Deres utvikling. Dette vil ha en stor konsekvens for mitt virke og næring. Over en 25-års landbruks-utviklingsperiode har jeg tilegnet forskning på nitrogenopptak og karbonbinding, uten industriell tilsetningsstoffer. Denne kunnskapen brukes i jordsmonnet like øst av flyplass-området. Utprøving av kunnskap har foregått her de siste 10 år med revolusjonerende resultater, og er en banebrytende innen økologisk landbruk på nasjonalt- /internasjonalt plan.

I planarbeidet vil jeg anmode om å opprettholde min eiendom i LNF område, slik som dagens tilrettelegging. Ønsker at det vurderes alternativer for å opprettholde dagens situasjon på G.nr.26 B.nr 23 med tanke på min landbruks-forskning.

På grunnlag av min investering i disse landbruksområder vil jeg spørre om å få en tilegnet konsekvensutredning for berørt eiendom G.nr 26, Br.nr 23. Omregulert område bør også ha en senere latent konsekvensutredning med hensyn til tilrettelagte planer og utbygging.

Jeg ser fram til å bli underrettet og informert om videre informasjon i «Lister Renewable Energy Park» planer og tilrettelegging som berører mine interesser.

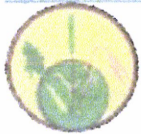
Vedrørende spørsmål vennligst kontakt meg pr email: oseasse@online.no

Med vennlig hilsen
Ernst Oseassen
Grunneier

Fra: Georg Smedsland <georg.smedsland@nlr.no>
Sendt: onsdag 3. mars 2021 12:51
Til: Ernst Ivar Oseassen
Emne: Livsløpsanalyse i EU prosjekt

I 2019 fikk Norsøk, (Norsk senter for økologisk landbruk) en forespørsel fra Eu prosjektet Organic pluss, Proposal Number: 774340-2 om og skaffe inn data til en livsløpsanalyse på et økologisk drive småfebruk i Norge. Norsøk valgte da ut Ernst Oseassen til og representere en bærekraftig økologisk produsent fra Norge.

Georg Smedsland
Rådgiver, Norsk Landbruksrådgiving Agder
Sentrum 36, 4745 Bygland
Mobil: +4792098651
georg.smedsland@nlr.no
agder.nlr.no

**Norsk
Landbruksrådgiving**

FARSUND KOMMUNE

FARSUND KOMMUNE
Postboks 100
4552 FARSUND

Kultur og idrett

Dato: 08.04.2021
Vår ref: 20/01168-89
Deres ref:
Saksbeh.: Anne Louise Kaalstad
Telefon:

**Offentlig ettersyn av førstegangsbehandling PlanID 4206 16200 planområde Lista
Renewable Energypark**

Farsund ungdområd gjennomgikk denne planen i møte 22. mars.
De har ingen innsigelser til planen.

Ved henvendelse angående saken vennligst referer til saksnr 20/01168

Med hilsen

Anne Louise Kaalstad
kulturist/ungdomsrådskoordinator

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Farsund kommune
Postboks 100
4552 FARSUND

Vår dato: 24.03.2021
Vår ref.: 201707623-5
Arkiv: 323
Deres dato: 10.03.2021
Deres ref.: 20/01162-33

Saksbehandler:
Marilyn Marskar
97161321/mmar@nve.no

NVEs uttalelse - Offentlig ettersyn av områdeplan for Lista Renewable Energypark - Farsund kommune - PlanID: 4206 16200

Vi viser til offentlig ettersyn av ny førstegangsbehandling av områdeplan for Lista Renewable Energypark. Frist for merknader er 20.04.2021.

Planområdet er på vel 2100 dekar. Formålet med planen er legge til rette for etablering av et nærings- og industriområde, med mulighet for å etablere datalagringssenter, battericellefabrikk eller annen kraftforedlende industri. I tillegg reguleres det for fiskeoppdrettsanlegg, biogassanlegg og andre næringer som kan ta i bruk spillvarme fra et datasenter, og ordinær kontor- og lagervirksomhet.

NVE fikk planen til offentlig ettersyn i mai 2020, men sendte ingen uttalelse. Hvis kommunen ønsker at vi skal gi faglig bistand til konkrete problemstillinger, så er det bare å ta kontakt med oss. Det oppleves som en krevende sak å sette seg inn i når vi ikke er kjent i området eller har vært på befaring. Denne uttalelsen er basert på det vi ser ut ifra NVEs kartsystem og utvalgte plandokumenter.

Naturfare – flom, overvann og skred

Siden områdeplanen gir direkte utbyggingshjemmel for hovedformålet, må sikkerhet mot naturfare være tilstrekkelig utredet til at utbyggingen kan oppfylle krav i TEK 17. Vi registrerer at det er gjort vurderinger knyttet til områdestabilitet og forutsetter at gjeldende krav i TEK 17 blir ivaretatt. Det er gjennomført utredninger om flom og overvann, og at det er tatt inn hensynssone flomfare i plankartet og avsatt områder til grønnstruktur. Det er tatt inn bestemmelser i planen som skal sikre at bekkeløp åpnes og utføres i tråd med plan for bedring av biologisk mangfold og kantvegetasjon.

Vassdrags- og grunnvannstiltak

Vi er positive til at planen legger til rette for åpning av bekkeløp og at overvann har stort fokus i planarbeidet. Vi minner for ordens skyld om at det foreligger en generell aktsomhetsplikt for tiltak i vassdrag, jf. vannressursloven (vrl.) § 5, som innebærer at enhver skal opptre aktsomt slik at skade eller ulempe i vassdraget for allmenne eller private interesser unngås. Begrepet «allmenne interesser» omfatter et bredt spekter av interesser av samfunnsmessig betydning, herunder biologisk mangfold, fiske, flom- og erosjonsfare, kulturverdier, landskap og friluftsliv i tilknytning til vassdrag og grunnvann. Økt tilførsel av vann til vassdrag, som følge av økt overvannsavrenning, kan medføre skader og ulemper i form av økte flomproblemer og oversvømmelse nedstrøms. Hvis det kommer frem

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

opplysninger under offentlig ettersyn som tilsier at det er behov for at NVE gjør en konsesjonspliktavurdering av vassdragstiltak i planen, så ber vi om at kommunen tar kontakt med oss. For mer informasjon, se NVEs veileder 1/2021 Veileder til vannressursloven og NVEs behandling av vassdrags- og grunnvannstiltak.

Det fremkommer ikke om planen legger til rette for uttak av vann for kjøling av datasentre. Etablering av nye vanninntak er som regel konsesjonspliktig. Dersom det er aktuelt med vanninntak for kjøling og kommunen ønsker å få dette avklart i planprosessen, så må dere ta kontakt med oss. NVE kan avgjøre at reguleringsplan kan erstatte konsesjon, dersom vassdragsinteressene er godt nok ivaretatt i planen. Det er likevel ikke alle typer vassdrags- og grunnvannstiltak som kan samordnes etter vrl. § 20 i reguleringsplaner. Samordning er ikke mulig hvis det for eksempel er behov for å fastsette minstevannføring, magasingrenser eller ved uttak av vann til fiskeproduksjon.

Områdeplanen har i dette tilfellet krav til detaljregulering for etablering av «aquarelaterte» formål. Siden det er satt inn plankrav til dette formålet, så har ikke NVE innsigelse som følge av manglende avklaring opp mot vrl. for uttak av vann. Etablering av akvakulturanlegg etter akvakulturloven, eller kultiveringsanlegg etter lakse- og innlandsfiskloven, er tiltak som krever avklaring i forhold til vrl. Vi anbefaler at eventuell konsesjonsplikt avklares i god tid med NVE. For mer informasjon se [NVEs nettsider om Akvakultur](#).

Nettanlegg

Vi er at Agder Energi har vært involvert i planarbeidet og vi forutsetter at deres interesser er ivaretatt i planarbeidet.

NVE ga den 30.06.2020 Lista Renewable Energy Park anleggskonsesjon og ekspropriasjonstillatelse for nettilknytning av Lista datasenter. NVE har gitt tillatelse til å bygge og drive to ca. 9,75 km lange jordkabler fra Alcoa på Lundevågen og til det planlagte datasenteret ved Lista flyplass. Vi har også gitt tillatelse til å utvide den eksisterende transformatorstasjonen ved Alcoa i Lundevågen og til å bygge en ny transformatorstasjon ved det planlagte datasenteret. NVEs vedtak er påklaget, og klagen ble sendt 04.02.2021 til Olje- og energidepartementet for endelig behandling. I dette tilfellet har NVE dermed behandlet søknad om tilknytning til nett før reguleringsplanen er godkjent. Klagebehandlingen påvirker ikke vår uttalelse til planen, siden det ikke er et krav om at dette skal være avklart før kommunen kan godkjenne reguleringsplanen. For mer informasjon se [våre nettsider om saksbehandling for kraftkrevende næringer](#).

Ta gjerne kontakt på e-post eller telefon ved konkrete spørsmål om NVEs saksområder.

Med hilsen

Anne Cathrine Sverdrup
regionsjef

Marilyn Marskar
Senioringeniør

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I AGDER